

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Vannfugltellinger i Pasvik naturreservat

Oppsummering 1996-2020

NIBIO RAPPORT | VOL. 8 | NR. 5 | 2022

Morten Günther, Tor-Arne Bjørn, Bjørn Frantzen, Paul Eric Aspholm og Snorre Hagen
NIBIO Svanhoved

TITTEL/TITLE

Vannfugltellinger i Pasvik naturreservat - Oppsummering 1996-2020

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Morten Günther, Tor-Arne Bjørn, Bjørn Frantzen, Paul Eric Aspholm og Snorre Hagen

DATO/DATE:	RAPPORT REPORT NO.:	NR./	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKTNR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
04.02.2022	8/5/2022		Åpen	51088	22/00151
ISBN:	ISSN:	ANTALL NO. OF PAGES:	SIDER/ NO. OF APPENDICES:	ANTALL NO. OF PAGES:	ANTALL NO. OF APPENDICES:
978-82-17-02996-0	2464-1162	53	1		

OPPDRAUGSGIVER/EMPLOYER:

Klima- og miljødepartementet (KLD)

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Anne Berteig

STIKKORD/KEYWORDS:

Vannfugl, vannfugltellinger, Pasvik naturreservat, fugler, overvåking, Russland

Waterbirds, waterbird surveys, Pasvik nature reserve, birds, monitoring, Russia

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Økosystemer i Barentsregionen

Ecosystems in the Barents Region

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Denne rapporten presenterer resultatene fra 25 år med faste vannfugltellinger i Øvre Pasvik. Undersøkelsene er gjort i og omkring Pasvik naturreservat – et våtmarksområde som på grunn av sin rike og spesielle vannfuglfauna fikk internasjonal vernestatus som Ramsarområde i mars 1996. Vannfuglfaunaen i området har blitt kartlagt etter stort sett samme metode siden 1996.

Som vedlegg til rapporten har vi laget en oppdatert statusoversikt for alle vannfugler som er påtruffet på norsk side i Pasvikdalen sør for Skrukkebukt. For hver art gis opplysninger om forekomst og trekkforhold. Her presenteres også ekstremumsobservasjoner vår og høst, spesielle observasjoner, samt observasjoner av store antall.

This report presents the results from 25 years of regular waterbird counts in Øvre Pasvik. The surveys have been carried out in and around Pasvik nature reserve - a wetland area which due to its rich and special waterbird fauna gained international conservation status as a Ramsar site in 1996.

As an appendix to the report, we have made an updated status overview for all waterbirds that have been encountered on the Norwegian side in Pasvikdalen south of Skrukkebukt. For each species, information is given on occurrence and migration conditions.

NIBIONORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

LAND/COUNTRY: Norge
FYLKE/COUNTY: Troms og Finnmark
KOMMUNE/MUNICIPALITY: Sør-Varanger kommune
STED/LOKALITET: Svanik

GODKJENT /APPROVED

Snorre B. Hagen

_____
NAVN/NAME

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Anne Wikan

_____
NAVN/NAME

Forord

Etter opprettelsen av Pasvik zapovednik i 1992 og Pasvik naturreservat i 1993 ønsket Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Finnmark at det ble initiert bilaterale forskningsprosjekter i tilknytning til de to reservatene. Spesielt ble det etterspurt norske initiativ til prosjekter der forskning og overvåking av de rike vannfuglforekomstene i området kunne stå sentralt. NIBIO Svanhovd (den gang Svanhovd miljøseniter) bidro sammen med Vitenskapsmuseet NTNU til å få i gang relevante bilaterale prosjekter på vannfugl. Arbeidet ble forsiktig påbegynt allerede i 1991, men ble utvidet og standardisert i 1996. De første årene ble registreringene utført av de tre institusjonene i fellesskap, men på grunn av redusert finansiering måtte Vitenskapsmuseet NTNU trekke seg ut etter sesongen 2000. Siden 2001 har NIBIO Svanhovd og Pasvik zapovednik utført de årlige vannfuglregistreringene alene.

Denne rapporten oppsummerer resultatene fra et kvart århundre med vannfugltelling i Øvre Pasvik. Deler av materialet er tidligere publisert av Thingstad m.fl. 1997, Thingstad m.fl. 2000, Günther & Thingstad 2001, Günther 2002a, Günther 2003, Günther 2006a og Günther 2006b. I vedlegg følger også en oppdatert oversikt over status for alle vannfugler som er påtruffet i Pasvikdalen sør for Skrukkebukt. For hver art gis opplysninger om forekomst og trekkforhold. Videre presenteres ekstremumsobservasjoner vår og høst, spesielle observasjoner, samt observasjoner av store antall.

En spesiell takk til Anatoly Khoklov, Olga Makarova, Natalia Polikarpova, Eugene I. Khlebosolov og Ivan Zatzariny, samt til det russiske og det norske grensekommisariatet for samarbeidet under vannfugltellingene. Videre vil vi få takke alle som gjennom årene har bidratt i felt både på russisk og norsk side, spesielt Geir E. Vie, Per Gustav Thingstad, Hans Geir Eiken, Espen Aarnes og Steinar Wikan.

De første årene ble arbeidet delvis finansiert av Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Finnmark og av egne FoU-midler ved de deltagende institusjonene. Siden 2007 har arbeidet på norsk side vært finansiert gjennom midler fra Miljøverndepartementet (senere Klima- og miljødepartementet). Vannfuglregistreringene ble en del av det obligatoriske overvåkingssamarbeidet i forbindelse med Pasvik-Inari Trilaterale Park da det ble søkt om Europarksertifisering i 2007.

Fredrikstad, 28. januar 2022

Morten Günther

Innhold

1	Innledning.....	6
1.1	Områdets ornitologiske kvaliteter.....	6
1.2	Pasvik naturreservat og Pasvik zapovednik.....	7
1.3	Important Bird Area.....	7
1.4	Ramsar.....	7
1.5	Rødliste-arter.....	7
1.6	Hva menes med vannfugler?.....	8
1.7	Kvantitative registreringer av vannfuglbestandene.....	9
2	Metoder.....	11
2.1	Oversikt over telldataer.....	13
2.2	Kart over undersøkelsesområdet.....	14
3	Resultater.....	15
3.1	Totalt antall vannfugler under vårtellingene.....	16
3.2	Totalt antall vannfugler under høsttellingene.....	18
3.3	Fordeling på artsgrupper.....	20
3.4	Vannstanden i Pasvikelva.....	21
3.5	Forekomsten av svaner og gjess.....	23
3.6	Forekomsten av gressender.....	24
3.7	Forekomsten av dykkender.....	29
3.8	Forekomsten av fiskender.....	34
3.9	Forekomsten av trane.....	37
3.10	Forekomsten av vadere.....	38
3.11	Forekomsten av måkefugler.....	40
3.12	Forekomsten av lommer.....	46
4	Diskusjon.....	48
5	Konklusjoner.....	50
	Litteratur og referanser.....	51
	Vedlegg: Statusoversikt: Vannfugler i Pasvik.....	54

1 Innledning

1.1 Områdets ornitologiske kvaliteter

Allerede i begynnelsen av forrige århundre beskrev Hans Thomas Lange Schaanning de unike ornitologiske kvalitetene som var knyttet til Fjærvannområdet øverst i Pasvikdalen. Til tross for omfattende vassdragsreguleringer i selve Pasvikelva har elvepartiet ved Fjærvann fortsatt mye av sitt opprinnelige preg, og lokaliteten har derfor fortsatt stor betydning for en rekke arter av vannfugl. Flommene i elva førte tidligere til oversvømmelser av elvestrendene, noe som ga grunnlag for en rik elvekantvegetasjon med gode nærings- og hekkebetingelser for områdets fuglefauna. Denne strandvegetasjonen forsvant med reguleringen av Pasvikvassdraget (Wikan 1987), men fortsatt representerer de mange våtmarkene i Øvre Pasvik noen av Nordens rikeste våtmarkssystemer for vadere, ender, gjess og svaner (Wikan 1987, Wikan et al. 1994). Dette er godt dokumentert i utallige faunistiske rapporter fra området (Pethon 1966, Wrånes 1968, Røv 1971, Wikan 1972, Bollingmo & Breiehagen 1977, Lorentzen 1980a,b, Bangjord 1982, Rolstad et al. 1983, Størkersen 1983, Lindgaard 1995, Thingstad et al. 1997, 2000, Günther 1999a,b,c,d, Günther 2002a,b,c, Günther 2003a,b,c, Günther 2006 og Günther og Thingstad 2001).

Siden 1960-tallet har det vært populært blant vernepliktige å melde seg til tjeneste på den norsk-russiske grensen. Fugleinteresserte soldater i førstegangstjeneste har i hele denne perioden bidratt med helårsdata om fuglelivet i Pasvikdalen. Fugleturister fra Norge og etter hvert hele den vestlige verden, besøker i stor grad Pasvikdalen vår og sommer. I årenes løp har fugleturistene bidratt med mange observasjoner av sjeldne og uvanlige arter.

Totalt var det påvist 235 fuglearter i Pasvikdalen (sør for Skrukkebukt) ved utgangen av 2014. Omlag 135 av disse var også funnet hekkende (Günther & Zatsarinny 2014). Siden den gang er elleve nye arter registrert innenfor det samme området: tundrasædgås (2018, 2019), toppdykker (2010), sothøne (2015, 2016), steppehauk (2014, 2015, 2016), grønnspett (2019), asiasvartstrupe (2017), stripesanger (2017), rørsanger (2015, 2016), gulbrynsanger (2016), bergirisk (2016) og brunsisik (2016, 2018, 2019).

En rekke ulike arter hekker i undersøkelsesområdet mellom Hestefoss og Jordanfoss, men denne delen av Pasvikelva har likevel størst betydning som rasteplass for trekkende våtmarksfugler. Disse bruker Fjærvannet som rasteplass på vei fram og tilbake mellom vinteroppholdsstedene i Europa eller Afrika, og hekkeplasser i Finnmark eller russiske områder lenger øst. Mange av artene har trekkruiter på flere tusen kilometer, men både hekkeplasser, trekkruiter og overvintringssteder for de individene som raster i Pasvikdalen er dårlig kjent.

Tilgangen på næringsrike våtmarker har i utgangspunktet vært begrenset fra naturens side, men menneskelig aktivitet har redusert antallet ytterligere. Både i Norge og resten av verden har menneskelige inngrep ødelagt eller forringet en rekke naturområder, og næringsrike våtmarker har vært særlig utsatt. I våre dager er det derfor spesielt viktig å ta vare på nettverk av rasteplasser for trekkfuglene (Dale 2001).

1.2 Pasvik naturreservat og Pasvik zapovednik

På bakgrunn av områdets faunistiske kvaliteter ble tanken om et bilateralt naturreservat første gang drøftet i 1989. Denne tanken slo raskt rot, og den russiske delen av reservatet, Pasvik zapovednik, ble fredet allerede i september 1992. På norsk side ble fredning først endelig vedtatt i oktober 1993. Ettersom en på russisk side også ønsket å bevare noe av den gamle furuskogen i området ble hele 147 km² innlemmet i Pasvik zapovednik, mens det vernede arealet på norsk side kun utgjør 19 km².

Til sammen er det nå vernet 267 km² natur på norsk side i Pasvikdalen. Arealene fordeler seg på følgende fem verneområder: Øvre Pasvik nasjonalpark 119 km² (opprettet i 1970, utvidet i 2003), Gjøkvassneset naturreservat 0,1 km² (opprettet i 2000), Pasvik naturreservat 19 km² (opprettet i 1993), Store Sametti-Skjelvatnet naturreservat 74 km² (opprettet i 2000) og Øvre Pasvik landskapsvernområde 55 km² (opprettet i 2003).

1.3 Important Bird Area

BirdLife International har de siste tjue årene identifisert og dokumentert mer enn 13 000 spesielt viktige fugleområder over hele verden (Important Bird Areas). Formålet med dette arbeidet har vært å identifisere og beskytte et nettverk av viktige fugleområder. Øvre Pasvik er oppført på listen sammen med 79 andre lokaliteter i Norge (inkludert Svalbard og Jan Mayen). De utvalgte lokalitetene er vurdert som internasjonalt viktige basert på følgende kriterier:

- Store konsentrasjoner av fugl (som regel under trekk)
- Forekomst av truede arter
- Forekomst av arter med begrenset utbredelse

Øvre Pasvik er utpekt som Important Bird Area på grunn av områdets forekomst av en rekke boreale arter som har begrenset hekkeutbredelse i Europa, bl.a. lappfiskand, fjellmyrløper, haukugle, lappugle, sidensvans, lappsanger, lappmeis, lavskrike, bjørkefink og konglebit.

1.4 Ramsar

Ramsarkonvensjonen er en internasjonal konvensjon om vern av viktige våtmarker, spesielt våtmarker med betydning for våtmarksfugl (Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat). Denne avtalen tar sikte på å sikre et nettverk av internasjonalt viktige våtmarksområder. Totalt 171 land, også Norge, har tiltrådt konvensjonen, og 2433 våtmarkslokaliteter er oppført på Ramsarlisten (pr. desember 2021). Åkersvika ved Hamar ble utnevnt som Norges første Ramsarområde, men senere har ytterligere 62 norske områder kommet til.

Parallelt med arbeidet for å få opprettet det bilaterale naturreservatet i Pasvik, ble det også tatt initiativ til å få gitt Fjærvannområdet status som Ramsar-område. Den norske delen, Pasvik naturreservat, fikk Ramsar-status ved konvensjonens 25-års jubileum den 19. mars 1996.

1.5 Rødliste-arter

Den nasjonale rødlisten, «Norsk rødliste for arter 2021», er en liste over arter som er vurdert å tilhøre en av flere nærmere definerte truetkategorier. Hensikten er primært å rette oppmerksomheten mot arter med en negativ bestandsutvikling, eller med en bestand som er så liten at den ikke tåler ytterligere nedgang. Rødlisten er derfor et viktig redskap i arbeidet med forvaltningen av de mest truede og sårbare artene. Forslag til nasjonal rødliste utarbeides av ulike fagmiljøer i Norge, og den endelig rødlista utgis av Artsdatabanken (senest 2021). Kategoriene omfatter arter som allerede er utryddet eller står i fare for å bli utryddet, sårbare, sjeldne og hensynskrevende arter og arter som bør overvåkes på grunn av negativ bestandsutvikling. Rødlisten gir dermed en vurdering av artenes risiko for å dø ut i Norge.

Den norske rødlisten omfatter 93 fuglearter som hekker eller har hekket i Norge (unntatt Svalbard). Tre arter er klassifisert som regionalt utdødd, 11 som kritisk truet, 18 som sterkt truet, 33 som sårbar og 28 som nær truet (Artsdatabanken 2021). Av disse 93 artene er hele 72 påvist i Pasvikdalen (77 %) og mange av dem opptrer årvisst i området. Se vedlegg «Statusoversikt: Vannfugler i Pasvik» for mer informasjon om de ulike artenes forekomst på norsk side i Pasvikdalen.

Dvergmåka ble første gang funnet hekkende i Pasvik i 1999. Arten er kategorisert som VU – Sårbar på «Norsk Rødliste for arter 2021». Foto: Morten Günther

1.6 Hva menes med vannfugler?

Et stort antall ulike fuglearter er i større eller mindre grad knyttet til vann og våtmark, og vannfugler er ikke en enhetlig systematisk gruppe.

I denne rapporten brukes begrepet vannfugler om arter som hører hjemme i følgende systematiske grupper (ordener):

- Andefugler
- Tranefugler
- Dykkere
- Vade-, måke- og alkefugler
- Lommer
- Storker
- Sulefugler
- Pelikan- og hegrefugler

I 2020 forsvant sædgås fra den norske artslista. Tundrasædgås (*Anser serrirostris*) ble skilt ut som egen art, og den "gamle" sædgåsa (*Anser fabalis*) skiftet navn til taigasædgås. Det er stort sett taigasædgås som forekommer i Pasvik. Vi har derfor valgt å benytte det nye navnet i denne rapporten. Det kan imidlertid ikke utelukkes at tallene for taigasædgås også kan inkludere enkeltindivider av tundrasædgås.

Taigasædgjess (Anser fabalis) på vårtrekk i Finnmark. Foto: Morten Günther

1.7 Kvantitative registreringer av vannfuglbestandene

Til tross for at Pasvikdalen lenge har vært viden kjent for sine ornitologiske kvaliteter tok det lang tid før man fikk gjennomført en mer systematisk kvantitativ kartlegging av vannfuglbestandene i området. Wikan (1987) presenterte noen kvantitative data fra ulike naturtyper i området, og de første mer systematiske registreringene av vannfugl i Fjærvannområdet fant sted i årene 1991-93 (Bianki 1991, 1992, 1993, Wikan 1991, 1992).

I 1996 innledet Vitenskapsmuseet NTNU og NIBIO Svanhovd (den gang Svanhovd miljøsenter) et samarbeid med russiske kolleger ved Pasvik zapovednik. Med utgangspunkt i kartleggingene fra begynnelsen av 1990-tallet fikk man etablert en noe mer standardisert og omfattende registreringsmetode. Denne rapporten presenterer resultatene fra 25 år med vår- og høstregistreringer og dekker hele perioden 1996-2020.

Tyskerbrua sør for Nyrud. I forgrunnen (på norsk side) ble det i 2016 bygget en hekkeplattform for rødnebbterne og flere andeholker for kvinand og lappfiskand. Plattformen ble finansiert av Fylkesmannen i Finnmark. Foto: Morten Günther

2 Metoder

De årlige vannfuglregistreringene i Pasvik naturreservat har stort sett blitt gjennomført på samme måte fra år til år. Undersøkelsesområdet har vært elvestrekningen fra Hestefoss til Jordanfoss, inkludert Gjøkbukta, Fjærvannet og buktene på russisk side. Området har vært inndelt i ni tellesoner; fem på norsk side (Sone 1, 2, 2A, 3 og 4) og fire på russisk side (Sone 1, 2, 3 og 4) (se kart i Figur 1).

Tellingene har blitt gjennomført fra små elvebåter, en på russisk side og en på norsk side av elva. I hver båt skal det være en båtfører og minst en observatør med fagkompetanse. Samtlige vannfugler som blir sett eller hørt, på eller i tilknytning til elva, blir registrert. De fleste år har vårtellingene blitt gjennomført av norske og russiske forskere i samarbeid, men enkelte år har norske forskere alene måttet stå for tellingene på begge sider av elva. Før tellingene starter møtes forskerne i Bjelkestua på Varlamasaari for planlegging av arbeidet og sosialt samvær. Dette er en viktig del av nettverksbyggingen mellom forskere på begge sider av grensen.

*Tellingene har blitt gjennomført fra småbåter, en på russisk side og en på norsk side av elva.
Foto: Bjørn Frantzen*

Hvert år har det i utgangspunktet blitt gjennomført to vårtellinger og en høsttelling. Vårtellingene har blitt gjennomført i slutten av mai eller begynnelsen av juni med noen få dagers mellomrom. I løpet av registreringene er det vanligvis kontakt mellom mannskapene i de to båtene for å eliminere dobbeltregistreringer. Dette forutsetter imidlertid tillatelse fra de russiske grensemyndighetene og har enkelte år ikke vært mulig. Årene 1998 og 2003 ble den andre av de to vårtellingene av praktiske årsaker kun utført fra norsk side. I 2018 ble det kun gjennomført en vårtelling.

Alle tellingene foregår primært nedover elva fra sør til nord. I den grad det er mulig kjører de to båtene parallelt for å unngå dobbelttelling av flygende fugler. På norsk side har man vanligvis valgt å gå i land på neset midt i Gjøkbukta for å telle fra land med teleskop. Dette for å unngå masseforflytning og påfølgende kaos. Samme metode har tidvis vært benyttet ved Noatun og også andre steder dersom forholdene har gjort dette nødvendig. Etter fullført telling har forskerne enkelte år møttes på den lille Brodtkorpholmen (Råkoppisaari) for lunsj og utveksling av informasjon om hvilke fugler som har krysset grensen. Dette for å unngå at de samme fuglene blir telt på begge sider av grensen. Under returen sørover telles kun arter, eller flokker av arter, som man med sikkerhet ikke har registrert tidligere. Avslutningsvis blir resultatene fra de to båtlagene sammenfattet i Bjelkestua på Varlamasari. Deretter drar de norske deltagerne tilbake til norsk side, og grensen blir stengt.

Ved Gjøkbukta og Noatun foregår tellingene ofte fra land for å unngå å skremme opp fuglene. Foto: Bjørn Frantzen

Under høsttrekket ble det i perioden 1996-2007 vanligvis gjennomført én telling per år, fortrinnsvis i midten av september. Disse tellingene ble utført med én båt og da kun på norsk side. Årsaken til dette var delvis begrenset økonomi og delvis de byråkratiske utfordringene som er knyttet til grensepassering. Bruk av grensepass krever lang planlegging og gir liten fleksibilitet i forhold til valg av personell og telledagspunkt. Høsttrekket fordeler seg over en lengre periode enn vårtrekket og på slutten av 1990-tallet ble det diskutert om det ville være hensiktsmessig å ha flere telledager i august og september. For å høste erfaringer ble det høsten 2000 gjennomført to tellinger på norsk side, henholdsvis 7.9. og 21.9.

I perioden 2008-2014 ble høsttellingene utvidet til å omfatte begge sider av grensen, en båt på hver side, og siden 2015 er det gjennomført to årlige høsttelling på begge sider – en i slutten av august og en i begynnelsen av september. Bakgrunnen for dette var å fange opp mer av de artene som forlater området tidlig.

2.1 Oversikt over telledatoer

Tabell 1. Datoer for gjennomførte vannfugltellinger i perioden 1996-2020.

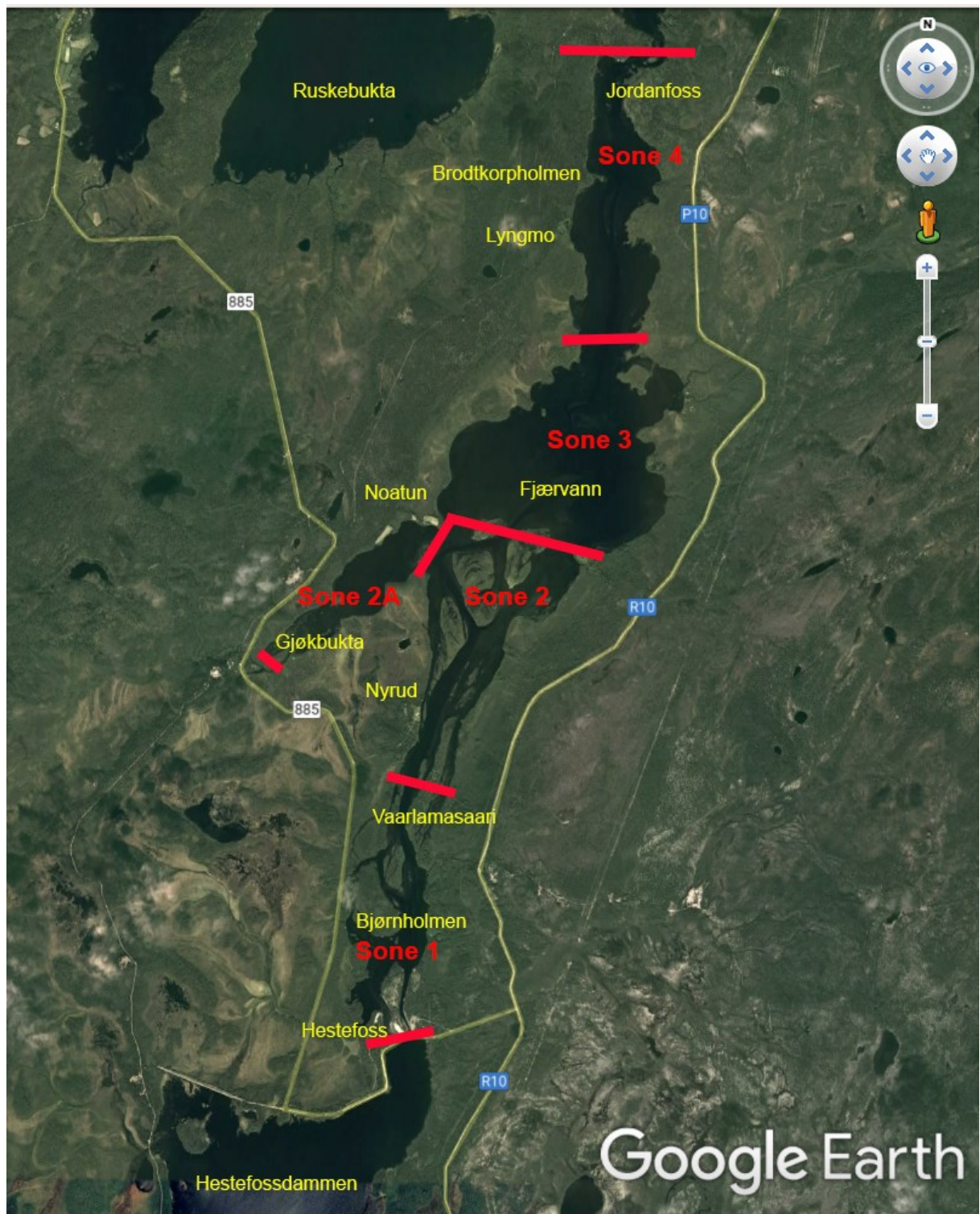
År	Vårtellinger		Høsttellinger	
1996	3.6.	8.6.	16.9.	
1997	4.6.	9.6.	10.9.	
1998	29.5.	2.6.	9.9.	
1999	31.5.	3.6.	9.9.	
2000	30.5.	5.6.	7.9.	21.9.
2001	31.5.	5.6.	14.9.	
2002	24.5.	30.5.	13.9.	
2003	26.5.	6.6.	18.9.	
2004	27.5.	2.6.	14.9.	
2005	26.5.	31.5.	12.9.	
2006	2.6.	6.6.	7.9.	
2007	30.5.	6.6.	17.9.	
2008	29.5.	9.6.	8.9.	
2009	26.5.	4.6.	7.9.	
2010	27.5.	3.6.	14.9.	
2011	25.5.	31.5.	8.9.	
2012	29.5.	6.6.	12.9.	
2013	30.5.	6.6.	6.9.	
2014	27.5.	3.6.	4.9.	
2015	29.5.	4.6.	20.8.	4.9.
2016	26.5.	2.6.	26.8.	2.9.
2017	24.5.	1.6.	25.8.	5.9.
2018		5.6.	21.8.	4.9.
2019	24.5.	4.6.	20.8.	3.9.
2020	26.5.	3.6.	13.8.	1.9.

Grønne tellinger = tellinger på både norsk og russisk side. Gule tellinger = tellinger kun på norsk side.

Klare for vannfugltelling våren 2004. Foto: Morten Günther

2.2 Kart over undersøkelsesområdet

Figur 1. Kart over undersøkelsesområdet med angivelse av de forskjellige tellesonene (Sone 1-4). Map of the survey area.

3 Resultater

Totalt gjennom hele 25-års perioden fra 1996-2020 er det registrert 57 ulike arter av vannfugler under de årlige vannfugltellingene på Pasvikelva. 54 arter er registrert under vårtellingene og 41 arter er registrert under høsttellingene.

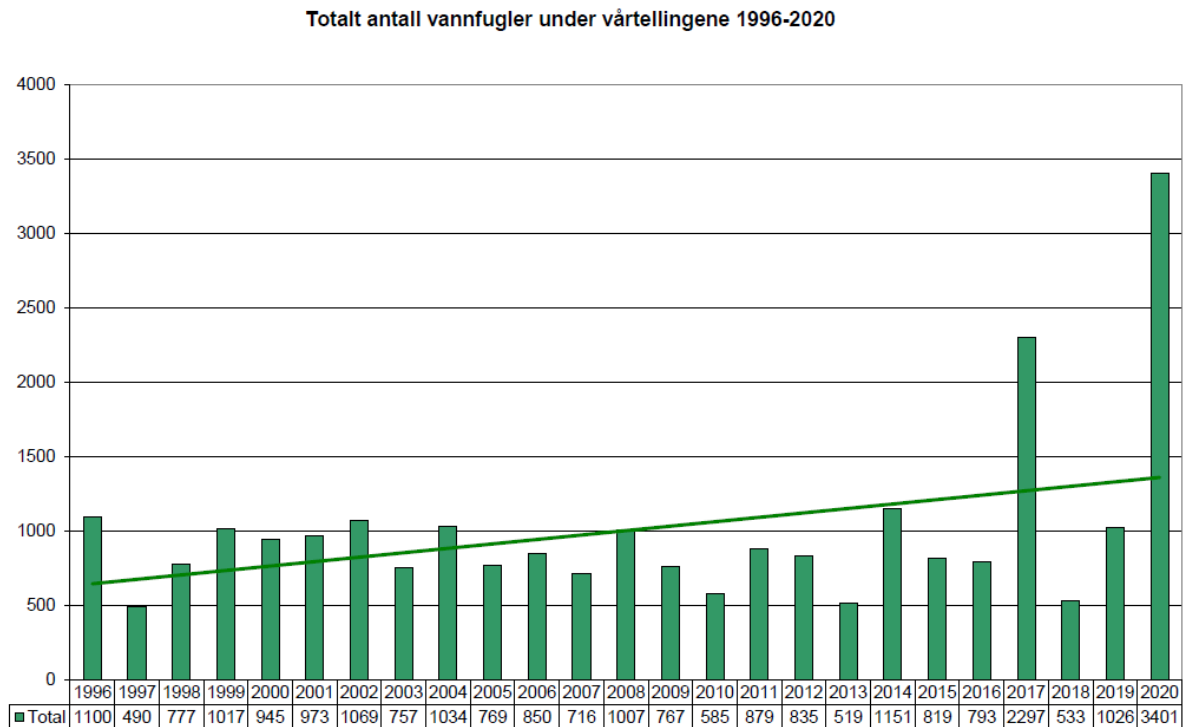
Av de 57 registrerte artene er 24 oppført på «Norsk rødliste for arter 2021», 24 arter er registrert om våren og 17 arter er registrert om høsten.

Tabell 2. Vannfuglarter registrert under vannfuglregistreringene i Pasvik som er oppført på Norsk Rødliste 2021.

Art	Rødlitestatus i Norge	Status i Pasvik
Taigasædgås (<i>Anser fabalis</i>)	Sterkt truet EN	Vanlig hekkefugl
Knekkand (<i>Spatula querquedula</i>)	Sterkt truet EN	Tilfeldig vår og sommer
Skjeand (<i>Spatula clypeata</i>)	Sårbar VU	Fåtallig hekkefugl
Snadderand (<i>Mareca strepera</i>)	Nær truet NT	Sjelden vår og sommer
Stjertand (<i>Anas acuta</i>)	Sårbar VU	Vanlig hekkefugl
Bergand (<i>Aythya marila</i>)	Sterkt truet EN	Sjelden vår og høst
Sjørørre (<i>Melanitta fusca</i>)	Sårbar VU	Regelmessig vår, sjelden høst
Svartand (<i>Melanitta nigra</i>)	Sårbar VU	Fåtallig hekkefugl
Havelle (<i>Clangula hyemalis</i>)	Nær truet NT	Regelmessig hekkefugl
Lappfiskand (<i>Mergellus albellus</i>)	Sårbar VU	Fåtallig hekkefugl
Tjeld (<i>Haematopus ostralegus</i>)	Nær truet NT	Sjelden vår, sommer, høst
Heilo (<i>Pluvialis apricaria</i>)	Nær truet NT	Vanlig hekkefugl
Småspove (<i>Numenius phaeopus</i>)	Nær truet NT	Vanlig hekkefugl
Storspove (<i>Numenius arquata</i>)	Sterkt truet EN	Sjelden hekkefugl
Steinvender (<i>Arenaria interpres</i>)	Nær truet NT	Meget sjelden vår
Brushane (<i>Calidris pugnax</i>)	Sårbar VU	Vanlig hekkefugl
Svømmesnipe (<i>Phalaropus lobatus</i>)	Nær truet NT	Fåtallig hekkefugl
Rødstilk (<i>Tringa totanus</i>)	Nær truet NT	Fåtallig vår
Hettemåke (<i>Chroicocephalus ridibundus</i>)	Kritisk truet CR	Fåtallig hekkefugl
Dvergmåke (<i>Hydrocoloeus minutus</i>)	Sårbar VU	Fåtallig hekkefugl
Fiskemåke (<i>Larus canus</i>)	Sårbar VU	Vanlig hekkefugl
Gråmåke (<i>Larus argentatus</i>)	Sårbar VU	Fåtallig hekkefugl
Makrellterne (<i>Sterna hirundo</i>)	Sterkt truet EN	Fåtallig hekkefugl
Storskarv (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	Nær truet NT	Fåtallig gjest

3.1 Totalt antall vannfugler under vårtellingene

Det totale antall vannfugler under vårtellingene har variert en hel del fra år til år. Det laveste maksantallet ble registrert i 1997 (490 ind.) og det høyeste maksantallet ble registrert i 2020 (3401 ind.).

**Figur 2. Høyeste totale antall vannfugler under vårtellingene 1996-2020. (Summen av høyeste antall for hver art).
Maximum total number of waterbirds during the spring surveys 1996-2020.**

Brushaner i flukt. Foto: Bjørn Frantzen

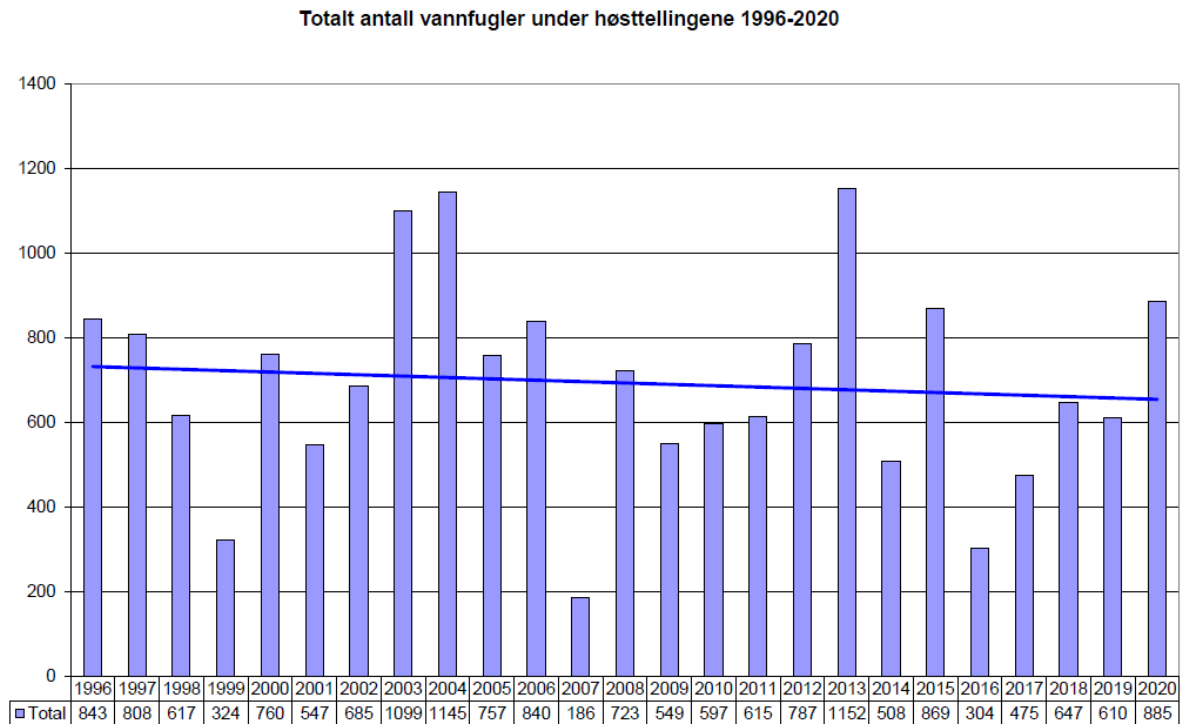

Tabell 3. Antall registrerte vannfugler ved vårtellingene i Fjærvannområdet 1996-2020. Makstallet for de to tellingene hvert år vises. Maximum number of waterbirds registered during the spring surveys each year.

Art / År	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Storlom	21	7	11	12	16	12	8	6	12	13	12	10	23	17	5	5	5	0	11	10	8	51	9	9	42
Smålom	2	2	0	0	4	0	0	1	2	5	2	2	9	2	2	3	15	11	8	6	7	9	1	6	7
Storskarv	1	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Gråhegre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Sangsvane	24	8	19	23	1	50	43	83	70	48	81	78	10	81	91	12	87	70	13	11	12	16	98	10	13
Grågås	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tundragås	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Taigasædgås	0	0	0	7	3	78	1	2	30	3	0	0	16	67	34	50	64	0	14	4	36	20	2	5	23
Brunnakke	13	12	10	11	10	18	23	196	282	68	19	12	15	80	64	10	18	91	12	14	15	13	88	10	26
Snadderand	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	6	0	0	2
Krikkand	52	10	18	58	13	29	18	14	32	18	9	33	84	28	6	4	34	5	36	29	25	48	20	36	46
Stokkand	18	11	13	32	6	26	29	24	34	22	11	23	43	20	10	35	19	10	47	14	12	59	4	38	48
Stjertand	4	3	2	12	2	12	16	8	13	2	29	1	11	8	2	53	30	0	2	2	17	22	0	14	2
Knekkand	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	13	2	0	1	0	2	1	0	0	0
Skjeand	0	2	2	0	0	0	3	0	12	2	7	4	0	0	0	4	0	3	5	0	1	0	0	3	3
Toppand	13	7	9	48	6	28	64	26	25	43	24	75	42	18	17	50	57	23	12	12	41	41	25	13	105
Bergand	0	0	2	0	0	3	1	0	2	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	1	0	0	0	0
Taffeland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Havelle	6	0	11	0	0	0	0	0	2	41	4	1	10	0	0	0	2	0	1	0	0	13	0	2	10
Svartand	45	7	12	35	30	12	67	18	35	56	56	25	48	42	40	10	2	3	5	3	12	85	35	36	43
Sjørre	29	0	5	0	23	2	7	2	51	23	2	19	15	0	0	3	0	0	0	0	0	7	0	2	10
Kvinand	16	12	23	15	25	17	24	140	116	83	76	16	15	16	13	15	11	84	14	10	95	22	42	16	105
Lappfiskand	23	7	15	15	9	16	32	21	22	49	18	15	23	25	6	16	40	10	30	18	22	39	18	22	77
Siland	39	12	12	19	19	39	34	54	29	41	31	41	27	25	36	32	42	33	35	23	10	8	45	55	
Laksand	45	10	48	36	13	32	31	24	24	26	56	21	45	22	55	35	31	34	26	37	65	82	13	58	17
Trane	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	0	3	0	0	1	0	1	1	6	8	2	5	1
Tjeld	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sandlo	0	0	0	22	0	4	3	0	3	0	0	0	0	0	0	8	2	0	1	0	0	15	0	0	1
Heilo	2	4	2	0	1	0	4	0	0	0	9	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	4	0	0	1
Tundralo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Temmincksnipe	1	1	0	10	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	2	0	0	2
Dvergsnipe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Myrsnipe	0	0	0	2	0	3	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	7	1	0	2
Fjæreplytt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0
Tundrasnipe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Brushane	11	1	2	72	5	10	22	0	8	0	17	2	8	0	0	26	9	3	20	21	0	6	3	34	19
Kvartbekkasin	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Enkeltbekkasin	7	3	4	9	5	3	1	0	1	0	0	0	2	0	0	3	0	2	2	0	1	2	6	11	4
Lappspove	0	0	1	20	1	9	11	4	10	1	2	0	0	0	0	1	2	2	2	0	0	13	0	1	6
Småspove	0	2	1	2	0	1	2	1	4	3	1	0	0	3	0	0	1	2	0	0	1	4	0	4	2
Storspove	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Sotsnipe	31	2	5	57	0	13	8	4	6	4	1	2	6	11	0	3	5	1	13	25	2	11	1	40	84
Rødstilk	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	2	1	0	6	0	3	5
Gluttsnipe	13	3	6	22	3	26	7	8	24	10	12	21	14	11	16	16	25	10	22	3	18	46	29	39	24
Grønnstilk	31	24	44	77	12	16	15	7	18	11	12	0	10	21	5	8	7	5	13	24	10	42	20	24	31
Strandsnipe	17	3	4	8	18	3	12	1	5	14	9	5	15	12	9	19	32	13	35	23	12	37	19	12	16
Steinvender	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svømmesnipe	15	28	4	3	28	0	0	0	3	11	0	0	0	0	1	0	0	0	3	2	1	2	2	0	9
Tyvjo	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Dvergmåke	15	0	0	3	8	27	3	13	60	24	55	12	19	11	0	19	2	6	16	10	23	67	20	9	61
Hetemåke	2	0	0	21	6	2	0	6	8	0	7	3	1	3	0	14	3	1	3	1	1	19	0	0	1
Fiskemåke	13	18	27	37	35	35	77	21	24	17	36	13	34	16	6	26	10	12	30	7	19	62	15	23	17
Gråmåke	3	3	3	1	8	0	18	1	4	7	2	3	4	8	1	4	0	5	2	1	1	7	0	8	2
Svartbak	2	10	11	3	1	5	4	1	2	5	0	0	0	3	1	0	0	3	6	1	0	7	3	2	6
Sildemåke	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	2	0	0	1	0
Makrellterne	2	0	2	0	0	1	0	0	2	3	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	8	0	0	0
Rødnebbterne	20	52	14	76	43	10	43	70	56	10	60	29	67	55	53	32	16	64	74	52	49	15	45	15	69
SUM	110	490	777	1017	945	973	1069	757	1034	769	850	716	1007	767	585	879	835	519	1151	819	793	2297	533	1026	3401

3.2 Totalt antall vannfugler under høsttellingene

Også under høsttellingene har det totale antall vannfugler variert en hel del fra år til år. Det laveste antallet ble registrert i 2007 (186 ind.) og det høyeste antallet ble registrert i 2013 (1152 ind.).

**Figur 3. Høyeste totale antall vannfugler under høsttellingene 1996-2020. (Summen av høyeste antall for hver art).
Maximum total number of waterbirds during the autumn surveys 1996-2020.**

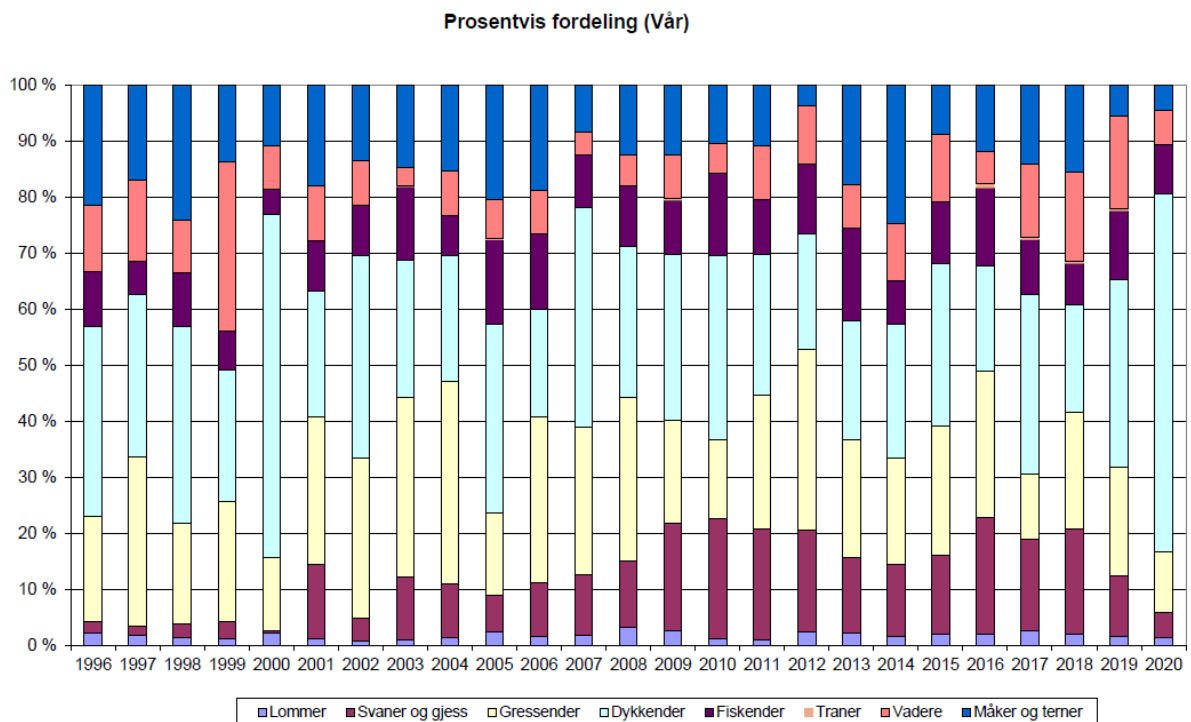
Sangsvaner i flukt. Foto: Bjørn Frantzen

Tabell 4. Antall registrerte vannfugler ved høsttellingene i Fjærvannområdet 1996-2020. For de årene det er gjennomført to tellinger er det makstallet for hver art som vises. Maximum number of waterbirds registered during the spring surveys each year.

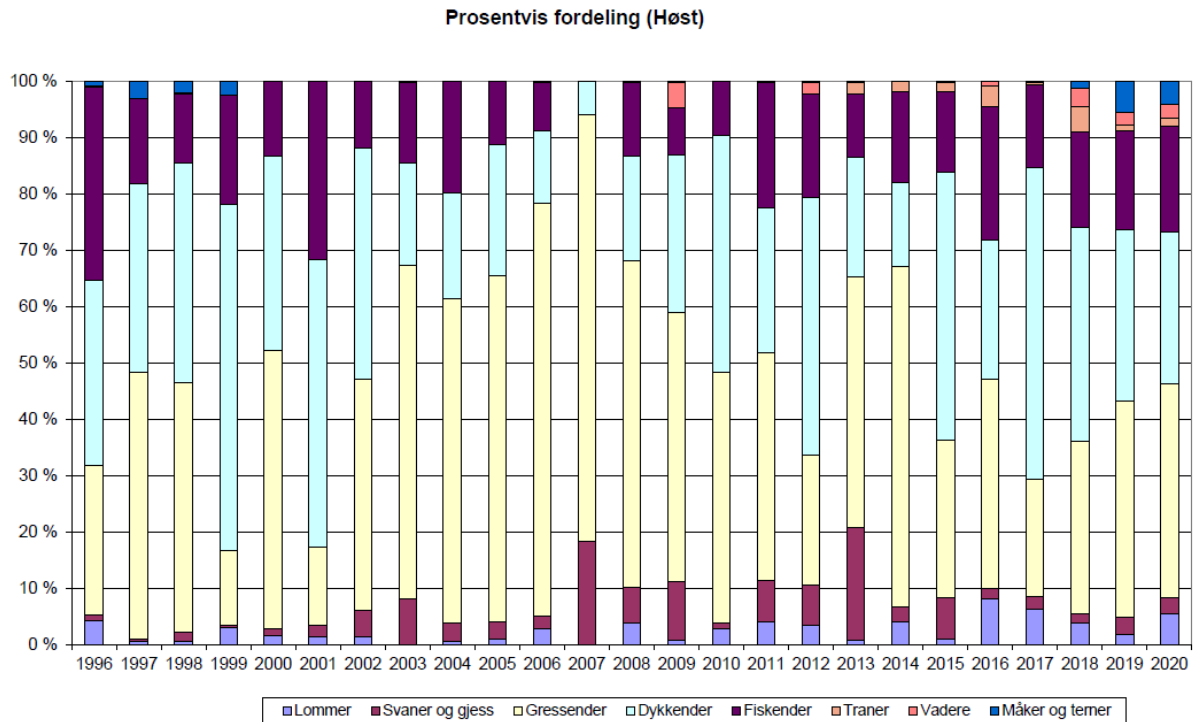
Art / År	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Storlom	33	5	3	10	12	8	10	0	6	8	23	0	28	1	17	25	18	8	20	8	22	28	25	10	46
Smålom	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	9	2	0	0	3	2	0	1	2
Storskarv	0	12	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Gråhegre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sangsvane	9	2	9	1	10	11	31	75	38	23	16	34	45	27	6	3	57	30	14	65	5	10	4	5	25
Grågås	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0
Tundragås	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Taigasædgås	0	0	2	0	0	0	0	14	0	0	4	0	0	30	0	42	0	200	0	0	0	0	0	14	0
Brunnakke	19	33	24	39	34	72	10	205	380	39	36	13	29	21	25	21	17	449	27	14	10	46	14	92	22
Snadderand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0
Krikkand	6	32	14	4	8	1	80	165	260	25	10	0	91	20	5	0	4	42	8	31	3	30	29	8	23
Stokkand	13	4	8	0	23	3	97	280	10	43	15	3	28	26	3	35	7	8	4	64	6	19	25	13	82
Stjertand	4	3	1	0	3	0	4	0	7	3	3	0	8	4	2	1	0	13	16	0	0	2	0	0	5
Knekkand	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skjeand	2	0	1	0	0	0	0	0	2	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
Toppand	11	65	73	46	50	13	12	1	57	10	48	0	11	6	15	0	23	118	47	31	18	14	11	10	71
Bergand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	1
Taffeland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Havelle	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Svartand	0	9	0	0	27	0	0	0	0	14	0	0	4	57	28	0	0	0	3	0	0	7	0	16	23
Sjørre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kvinand	16	18	16	15	18	14	16	198	158	15	60	10	10	88	20	15	12	126	25	95	57	10	13	61	13
Lappfiskand	53	41	42	42	68	56	62	88	146	43	50	0	51	23	39	43	73	23	2	36	28	20	31	6	20
Siland	22	21	15	10	12	0	9	12	20	9	7	0	20	20	17	43	66	35	40	88	35	37	30	41	65
Laksand	21	58	19	11	21	11	10	57	61	33	16	0	24	3	2	50	5	71	40	0	9	13	49	59	81
Trane	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	10	13	11	2	29	6	13
Tjeld	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sandlo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Heilo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tundralo	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Temmincksnipe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	5	0
Dvergsnipe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Myrnsnipe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Fjæreplytt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tundrasnipe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brushane	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	0	0	1	3	0	0	0	0	6	0	0
Kvartbekkasin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Enkeltbekkasin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	4	1	1
Lappspove	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Småspove	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Storspove	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sotsnipe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rødstilk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Gluttsnipe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	0	0	0	1	0	0	0	7
Grønnstilk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	2	1	0
Strandsnipe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	3	0	0	0	1	1	6	3	11	
Steinvender	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svømmesnipe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tyvjo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dvergmåke	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hettemåke	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fiskemåke	8	20	0	3	1	0	0	4	0	0	1	0	1	1	0	2	1	0	0	0	0	0	2	1	0
Gråmåke	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	1
Svartbak	0	2	1	2	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	1	0	1
Sildemåke	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Makrellterne	0	3	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rødnebbterne	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	33	35	
SUM	843	808	617	324	760	547	685	1099	1145	757	840	186	723	549	597	615	787	1152	508	869	304	475	647	610	885

3.3 Fordeling på artsgrupper

Under vårtellingene er gressender og dykkender de to mest tallrike artsgruppene. Fordelingen mellom de to kan imidlertid variere noe fra år til år. Også fiskender og måkefugler forekommer regelmessig og i betydelig antall. Enkelte år har antall måkefugler vært særlig høyt når tellingene faller sammen med trekktoppen for dvergmåke og rødnebbterne. Antall vadere varierer mye fra år til år. Våren 1999 var vannstanden en periode spesielt lav. Dette medførte at mange mudderbanker som normalt ligger under vann plutselig lå eksponert og tiltrakk seg uvanlig mange vadere. Under høsttellingene er antall arter generelt en del lavere enn under vårtellingene. De vanligste artsgruppene om høsten er gressender, dykkender og fiskender.

Figur 4. Prosentvis fordeling på artsgrupper under vårtellingene 1996-2020. Percentage distribution of waterbirds during the spring surveys 1996-2020. Divers (at the bottom), swans and geese, dabbling ducks, diving ducks, mergansers, waders, gulls and terns.

Figur 5. Prosentvis fordeling på artsgrupper under høsttellingene 1996-2020. Percentage distribution of waterbirds during the spring surveys 1996-2020. Divers (at the bottom), swans and geese, dabbling ducks, diving ducks, mergansers, waders, gulls and terns.

3.4 Vannstanden i Pasvikelva

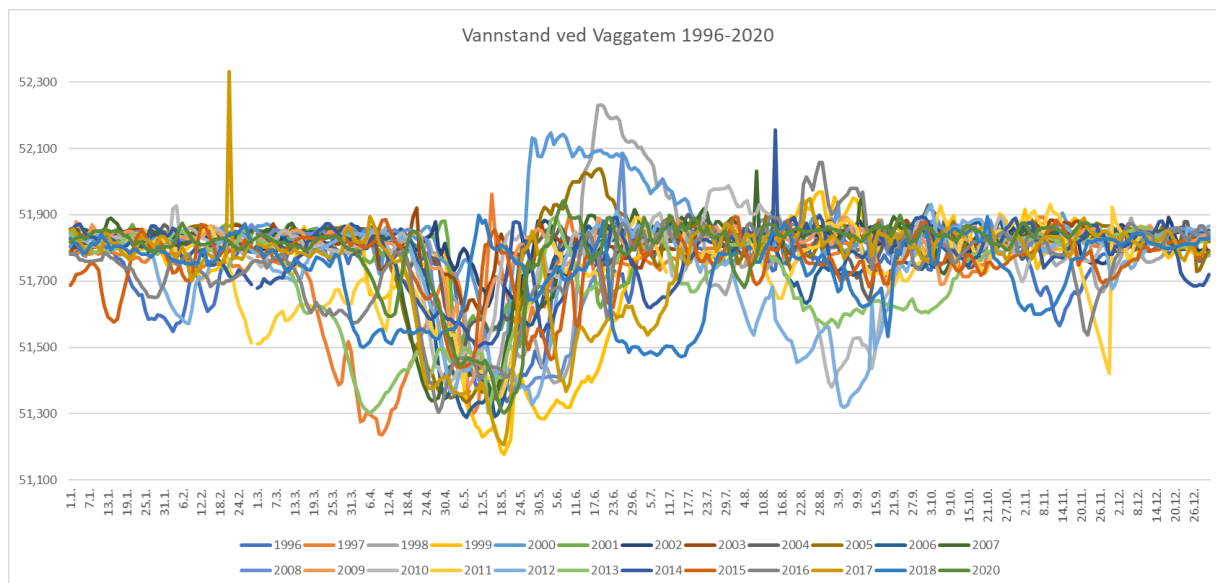
Vannstanden i Pasvikelva styres av de naturlige flomsituasjonene og av kraftverkens kjøring. Nedenstående figur presenterer data fra Pasvik Krafts målinger av vannstanden i Vaggatemvannet noen få kilometer nord for Fjærvannet. Dette er den nærmeste målestasjonen vi har data fra.

Som det framgår av figuren er vannstandsvariasjonene størst om våren. I perioden rett etter isgang synker vannstanden en del for deretter å stige igjen i mai-juni, omtrent samtidig som vi gjennomfører våre vårtellinger. Resultatet av dette er at vannstanden har variert en hel del mellom tellingene. Under den første tellingen i 1999 var vannstanden spesielt lav (51,285 m.o.h.) mens den året etter var spesielt høy (52,077 m.o.h.). Forskjellen var altså på hele 80 cm.

Den største endringen i vannstand mellom første og andre vårtelling ble påvist i 2012. Da økte vannstanden med hele 35,5 cm.

Vi har ikke studert sammenhengen mellom vannstand og forekomsten av ulike artsgrupper, men ekstremisituasjonen i 1999 medførte at mudderbanker som normalt ligger under vann lå eksponert og tiltrakk seg uvanlig mange vadere av diverse arter (Günther & Thingstad 2002).

Om høsten har vannstanden med noen unntak holdt seg relativt stabil helt frem til isen har lagt seg. Stort sett er det kun snakk om små variasjoner. Dermed er det mindre grunn til å tro at vannstanden påvirker de ulike artenes forekomst under høsttrekket.

Figur 6. Vannstanden i Pasvikelva ved Vaggatem 1996-2020 (overvann m.o.h.). Kilde: Pasvik Kraft.

Hestefoss kraftverk i sørenden av registreringsområdet. Foto: Morten Günther

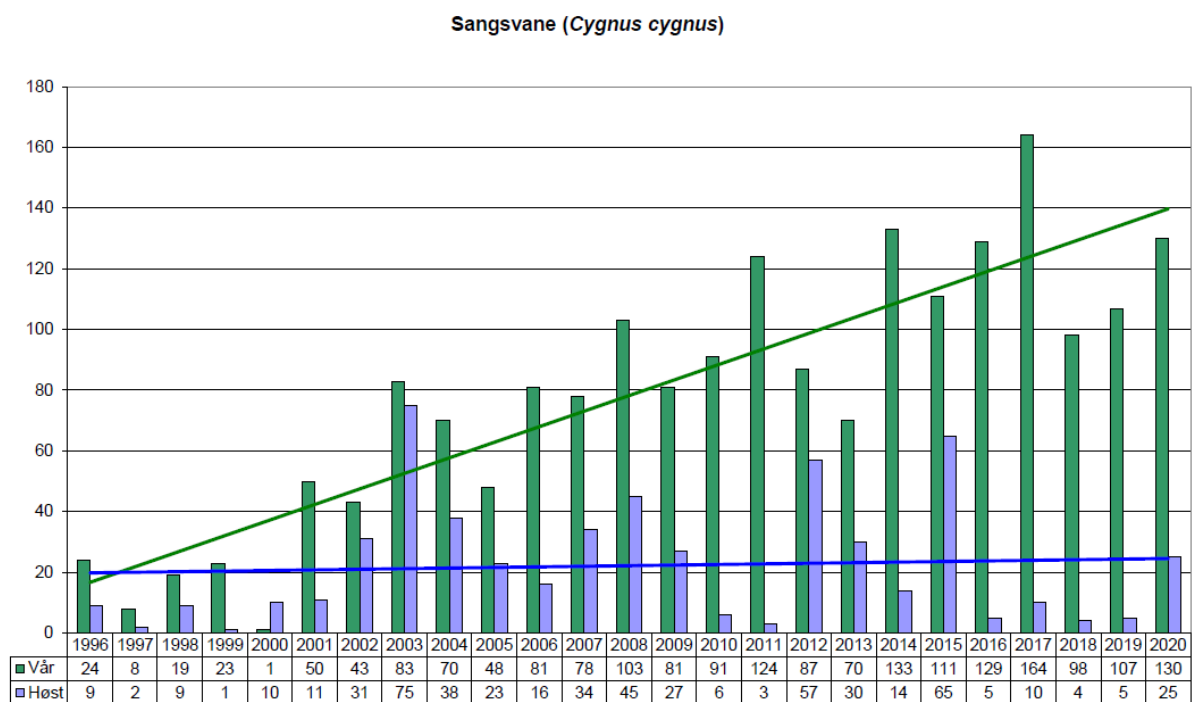
3.5 Forekomsten av svaner og gjess

Sangsvanen ankommer Pasvikdalen tidlig, ofte allerede i begynnelsen av april. Så snart hekkeplassene blir tilgjengelige trekker de videre innover til myrer og småtjern. Kun en liten andel av de sangsvanene som er innom Pasvikelva under vårtrekket fanges opp av våre tellinger. De siste tjue årene har vi imidlertid sett at et økende antall ikke-hekkende fugler har hatt tilhold på elva langt utover sommeren. Trolig henger dette sammen med en generell bestandsøkning i området.

Denne økningen har ikke vært synlig i høsttellingene. Sangsvanene forlater hekkeplassene sent, oftest først når småvannene begynner å fryse til fra slutten av september. Svanene trekker da ut til Pasvikelva der de blir liggende fram til isen legger seg i slutten av oktober. Trolig er det bare de først ankomne svanene som fanges opp av høsttellingene i midten av september. Dette kan være ikke-hekkende fugler eller fugler som har mislyktes med årets hekking. Antall sangsvaner er trolig på sitt høyeste i begynnelsen av oktober.

Også taigasædgåsa er en tidligtrekker som i liten grad fanges opp av våre tellinger. Flokker på 200-300 individer sees regelmessig i råker i overgangen april-mai, men så snart hekkeplassene er isfrie forlater de fleste gjessene elva. De få høstregistreringene av taigasædgås tyder på at disse i stor grad trekker direkte sørover uten å mellomlande på Pasvikelva. Større flokker er imidlertid observert på Skrøytnesmyra og Pernillemyra lenger nord i Pasvik før høsttrekket starter.

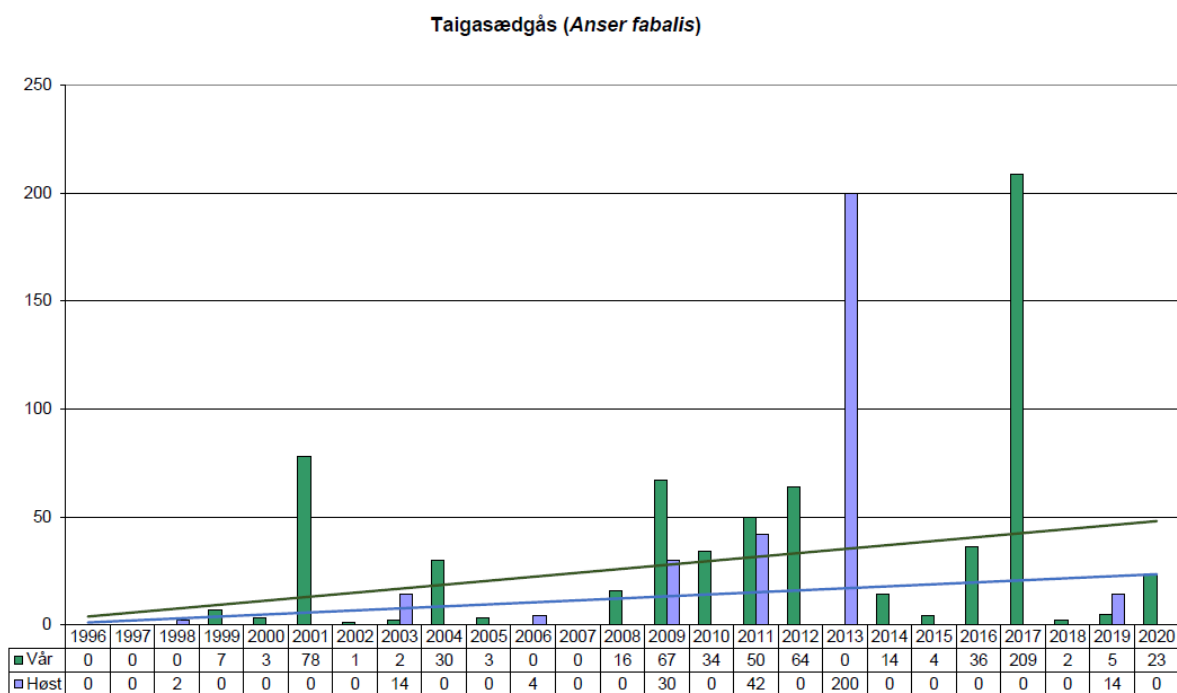
De fleste observasjonene av sangsvane er gjort i gruntvannsområdene i Gjøkbukta og i bukta utenfor Noatun. Sangsvanene har lang hals og er i stand til å hente opp vannplanter fra inntil 1 meters dyp; ofte søker de imidlertid føde på grunnere vann. Også taigasædgjessene utnytter vannplanter under vann, men på grunn av noe kortere hals når de ikke like dypt som svanene (Dale 2001).

Figur 7. Forekomsten av sangsvane under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of Whooper Swan during the waterbird surveys 1996-2020.

Sangsvaner på isen tidlig om våren. Foto: Bjørn Frantzen

Figur 8. Forekomsten av taigasædgås under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of Taiga Bean Goose during the waterbird surveys 1996-2020.

3.6 Forekomsten av gressender

Gruppen gressender (bl.a. brunnakke, krikvand og stokkand) omfatter de artene av andefugler som utnytter plantekost i størst grad. Føden hentes på grunt vann, mudderflater eller på land nær vann. Dersom næringsøket foregår på land foretrekkes fuktige enger med kort vegetasjon (f.eks. beitemark). Under næringsøk i vann blir vanndybder som står i forhold til halslengden oftest benyttet, dvs. opptil 0,5 m for de artene som har lengst hals. Dersom flytebladsvegetasjon er tilgjengelig kan noen arter (brunnakke, stokkand) beite på vannoverflaten selv om vanndybden er større enn 0,5 m (Dale 2001).

Forekomsten av gressender har vært relativt stabil gjennom hele perioden. Det kan imidlertid se ut som totalantallet om høsten, har gått noe ned i de senere år.

Brunnakken er den klart vanligste av gressendene under trekket vår og høst. Antall individer på trekk påvirkes i liten grad av vannstanden, men det er ikke usannsynlig at den kan ha betydning for den lokale hekkebestanden ved elva. De fleste brunnakkene oppholder seg vanligvis i Gjøkbukta.

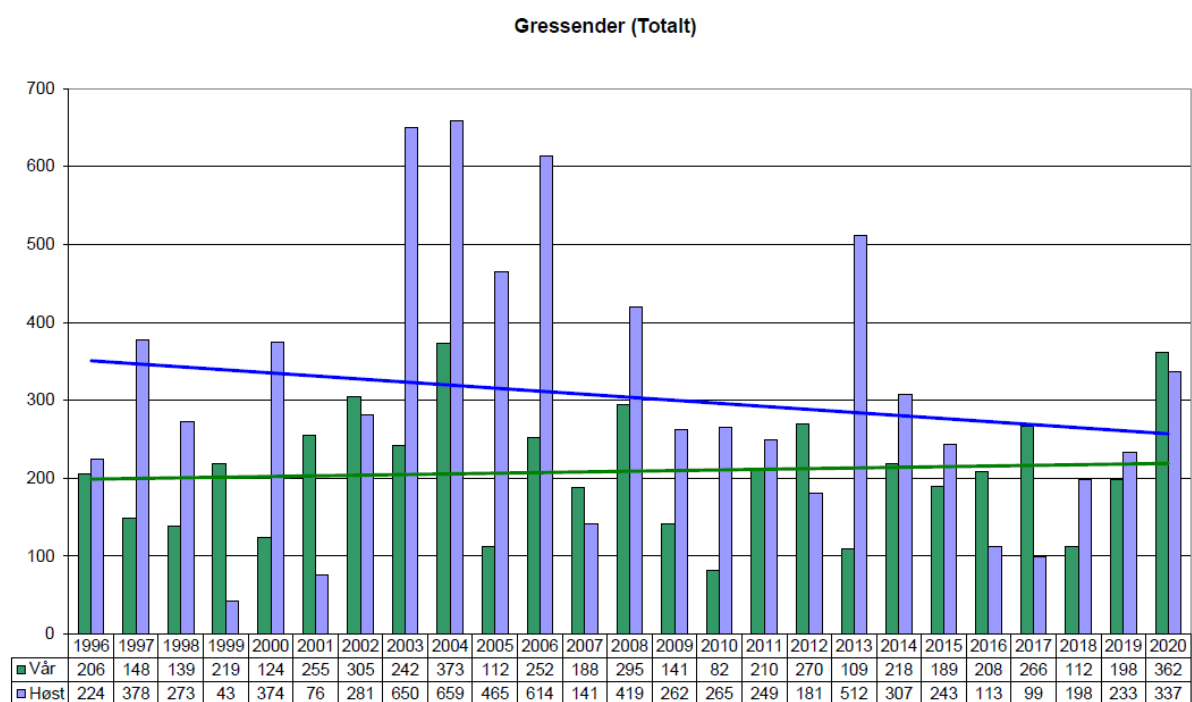
Krikkand og stokkand forekommer regelmessig under både vår- og høstregistreringene, dog i noe varierende antall. Særlig krikkanda synes å være mest tallrik ved lav vannstand når det er gode næringsbetingelser i Gjøkbukta (som f.eks. våren 1999 og høsten 2004). Begge arter kan være mer eller mindre fraværende dersom vannstanden er særlig høy (som f.eks. under høsttellingen i 1999).

Stjertanda er mindre tallrik enn sine slektninger i Pasvikelva. Dessuten ankommer arten tidligere enn krikkand og brunnakke, og det er grunn til å tro at våre registreringer skjer i seneste laget for å fange opp hovedtrekket av stjertand. Også om høsten faller stjertanda i stor grad utenfor våre registreringer. Hovedtrekket foregår trolig allerede i august.

Skjeanda er fortsatt en tilfeldig gjest i Pasvik, men et økende antall observasjoner tyder på at arten nå hekker fåtallig, men årlig ved Pasvikelva, bl.a. i Skrøytnes-området. Under vårtellingene i 2004 ble ikke mindre enn 12 individer observert.

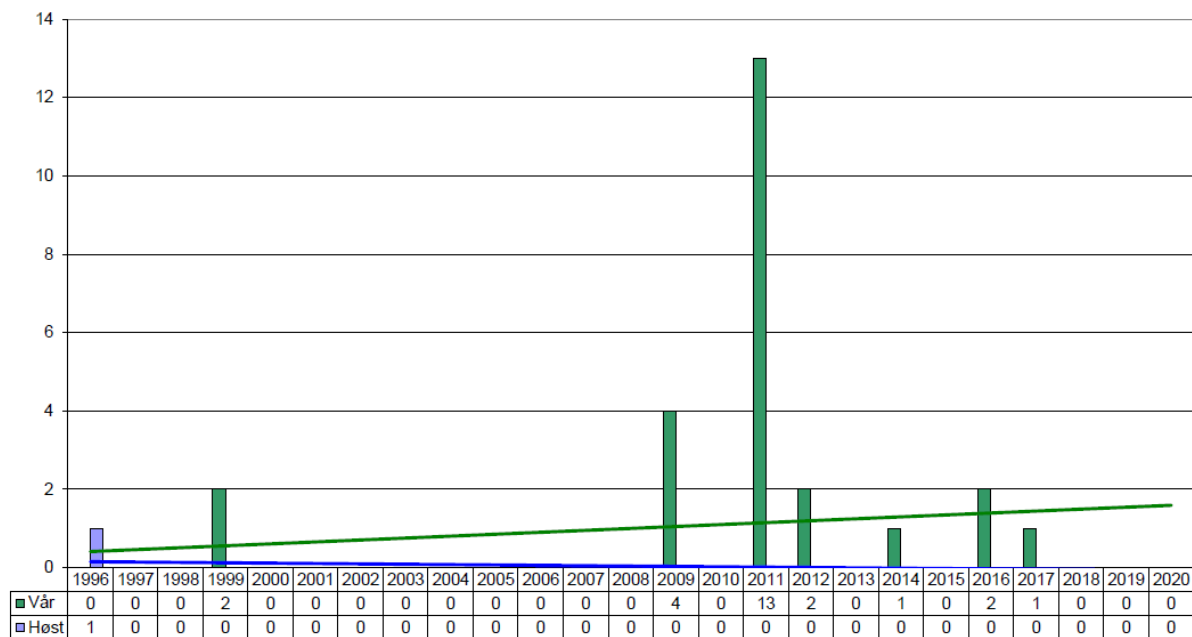
Knekkanda er en tilfeldig gjest i Pasvik vår og sommer. Arten registreres ikke hvert år, men under en av vårtellingene 2011 ble det registrert hele 13 individer (alle på russisk side).

Snadderanda er en annen sjelden gjest som også registreres enkelte år. Høyeste registrerte antall er 6 ind. våren 2017.

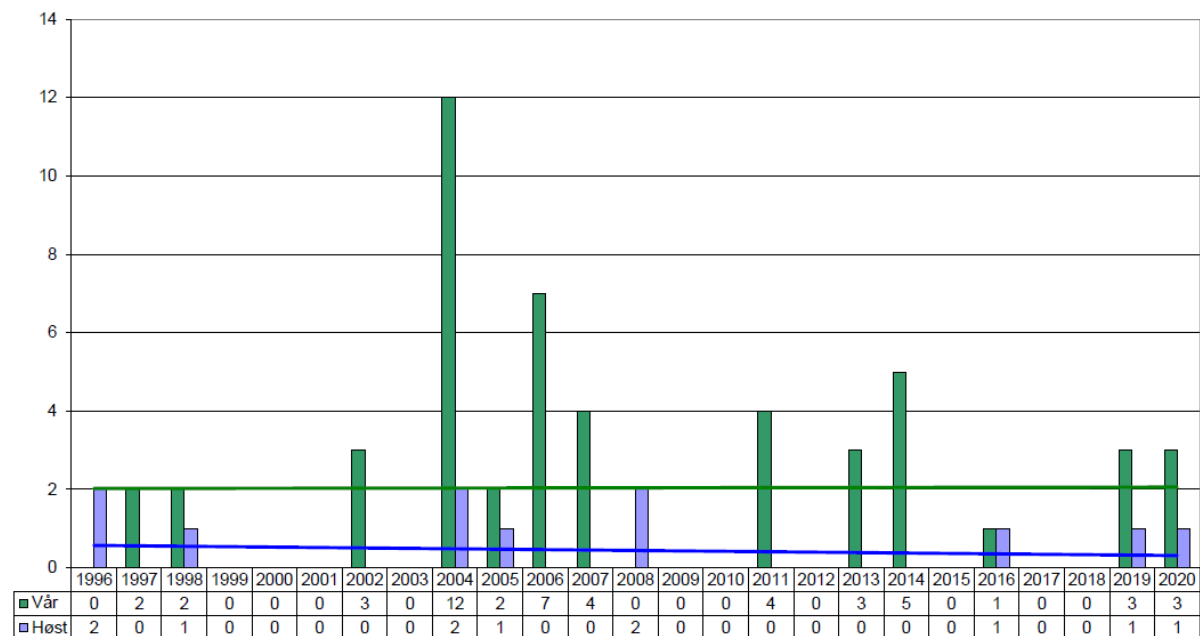
Figur 9. Forekomsten av gressender under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of dabbling ducks during the waterbird surveys 1996-2020.

Knekkand (*Spatula querquedula*)

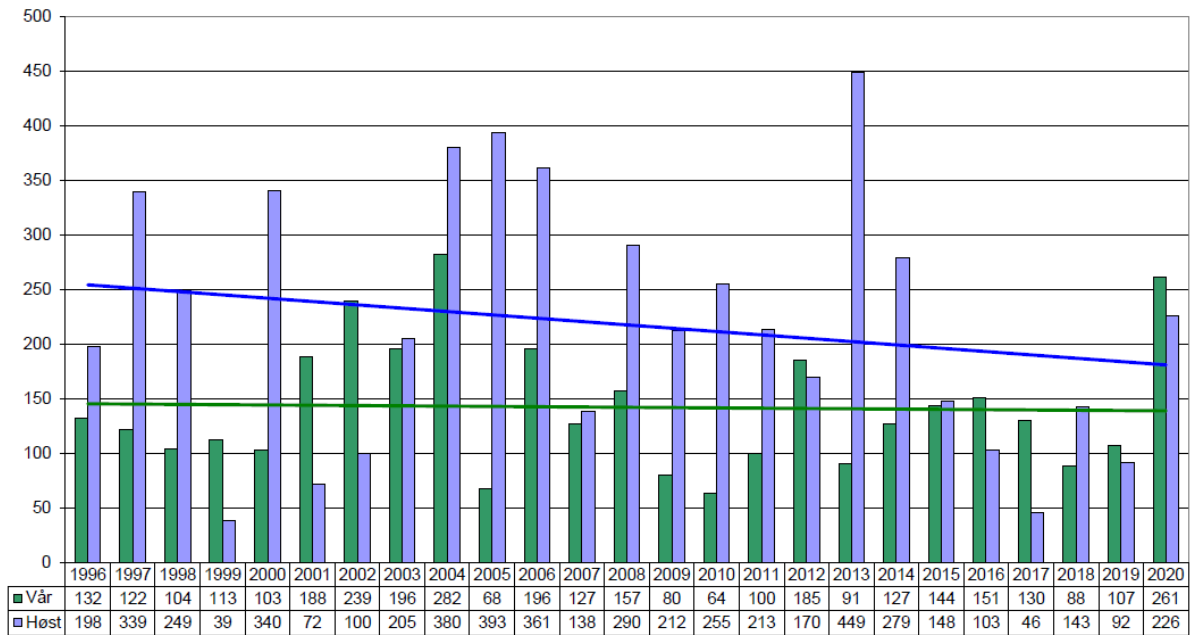
Figur 10. Forekomsten av knekkand under vannfugtellingene 1996-2020. The occurrence of Garganey during the waterbird surveys 1996-2020.

Skjeand (*Spatula clypeata*)

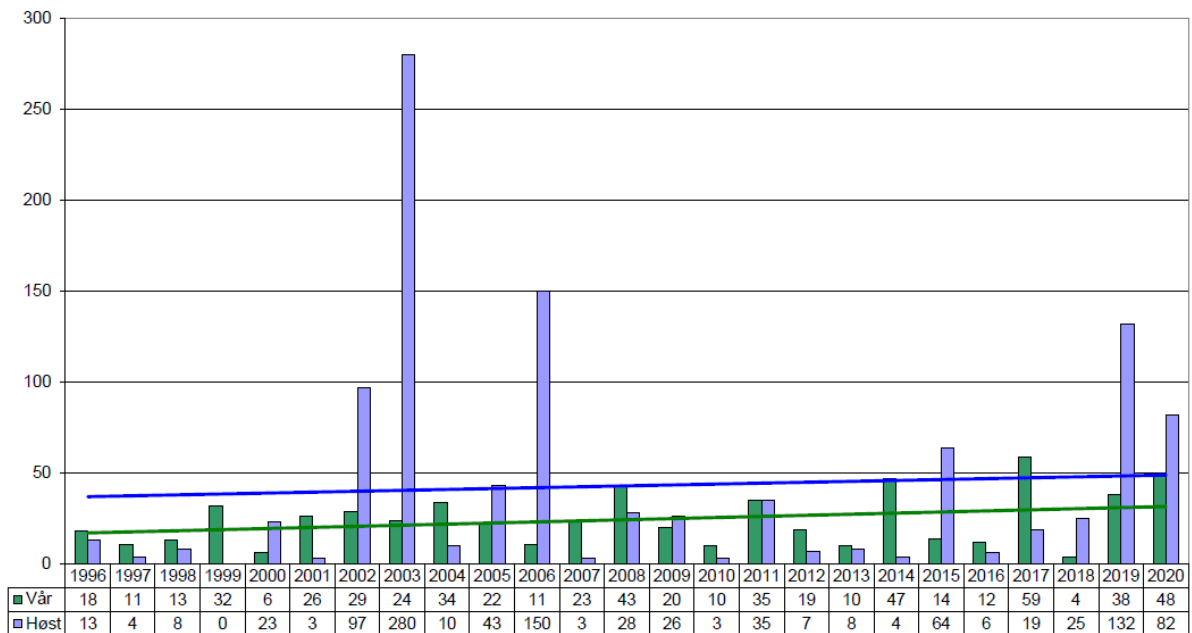
Figur 11. Forekomsten av skjeand under vannfugtellingene 1996-2020. The occurrence of Northern Shoveler during the waterbird surveys 1996-2020.

Brunnakke (*Mareca penelope*)

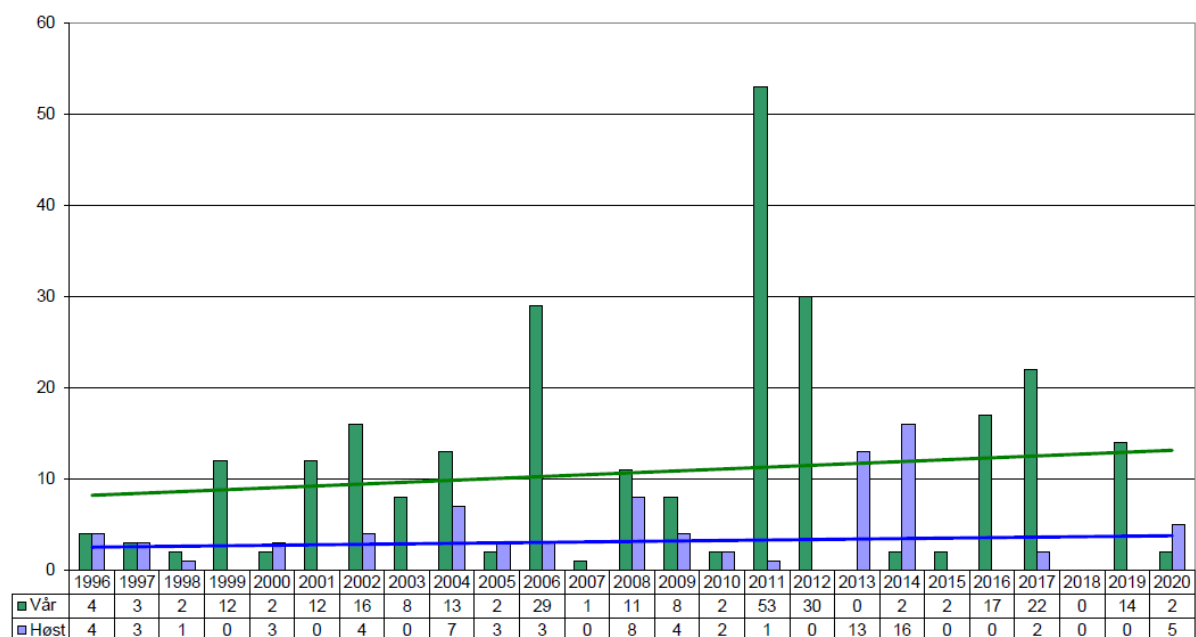
Figur 12. Forekomsten av brunnakke under vannfugtellingene 1996-2020. The occurrence of Eurasian Wigeon during the waterbird surveys 1996-2020.

Stokkand (*Anas platyrhynchos*)

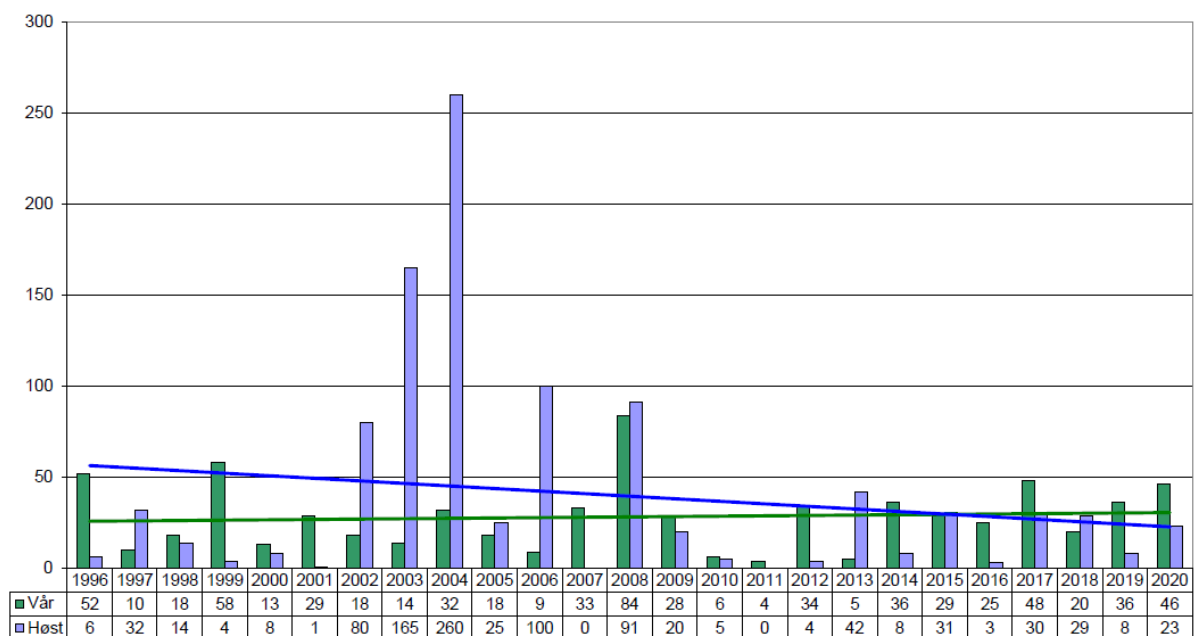
Figur 13. Forekomsten av stokkand under vannfugtellingene 1996-2020. The occurrence of Mallard during the waterbird surveys 1996-2020.

Stjertand (*Anas acuta*)

Figur 14. Forekomsten av stjertand under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of Northern Pintail during the waterbird surveys 1996-2020.

Krikkand (*Anas crecca*)

Figur 15. Forekomsten av krikkand under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of Eurasian Teal during the waterbird surveys 1996-2020.

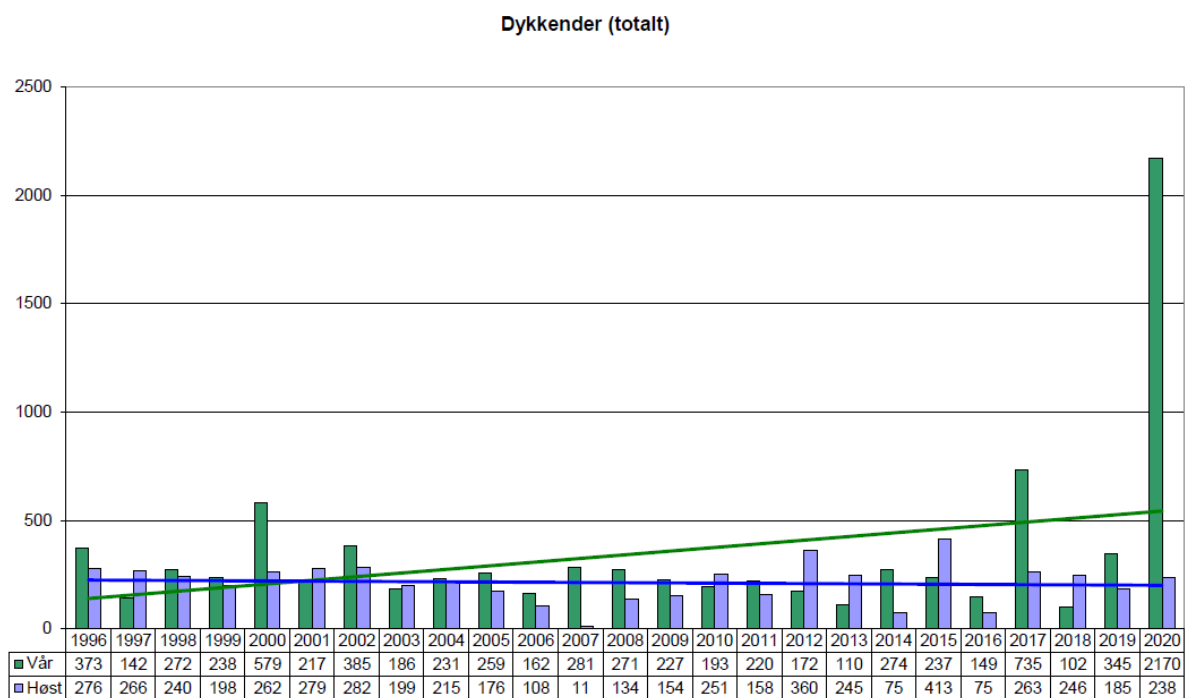
3.7 Forekomsten av dykkender

Dykkendene lever hovedsakelig av bunndyr som de henter opp fra vanndybder på 1-3 m (Dale 2001).

Både toppand og kvinand er blant de mest tallrike artene både vår og høst. Antall fugler varierer noe fra år til år. Den største konsentrasjonen av disse artene finnes vanligvis innerst i Gjøkbukta, men enkeltindivider og småflokker kan også finnes spredt over det meste av registreringsområdet. Større flokker av toppand og kvinand er relativt sky og det kan derfor være vanskelig å fastslå et nøyaktig antall før fuglene letter og forsvinner. For å begrense dette problemet har tellerne mange ganger valgt å gå i land for å telle disse flokkene med teleskop fra lengre avstand.

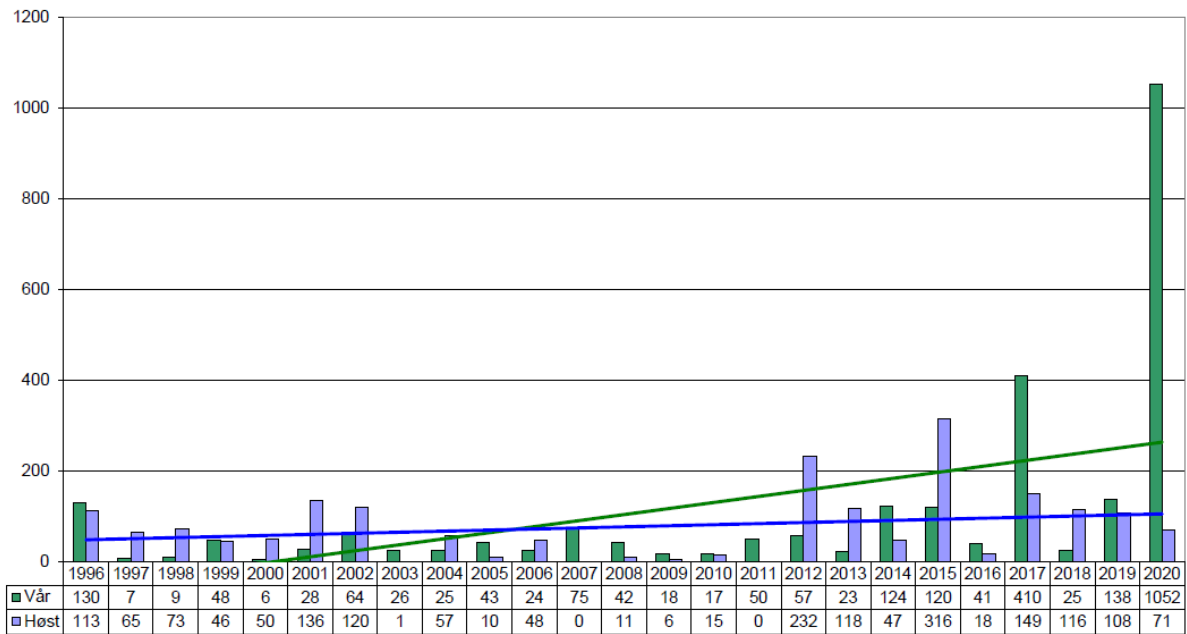
Våren 2020 ble det registrert svært høye tall av både kvinand og toppand. Faktisk ble det registrert mer enn 1000 individer av begge artene – mer enn fem ganger så mange som tidligere maksimumstall.

Svartand, sjørorre og havelle forekommer uregelmessig og i varierende antall under vårtrekket. Vanligvis sees de fleste fuglene midt ute på Fjærvannet. Om høsten påtreffes artene kun sporadisk. Dette skyldes trolig at høsttrekket for disse artene hovedsakelig foregår senere i september og oktober.

Figur 16. Forekomsten av dykkender under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of diving ducks during the waterbird surveys 1996-2020.

Toppand (*Aythya fuligula*)

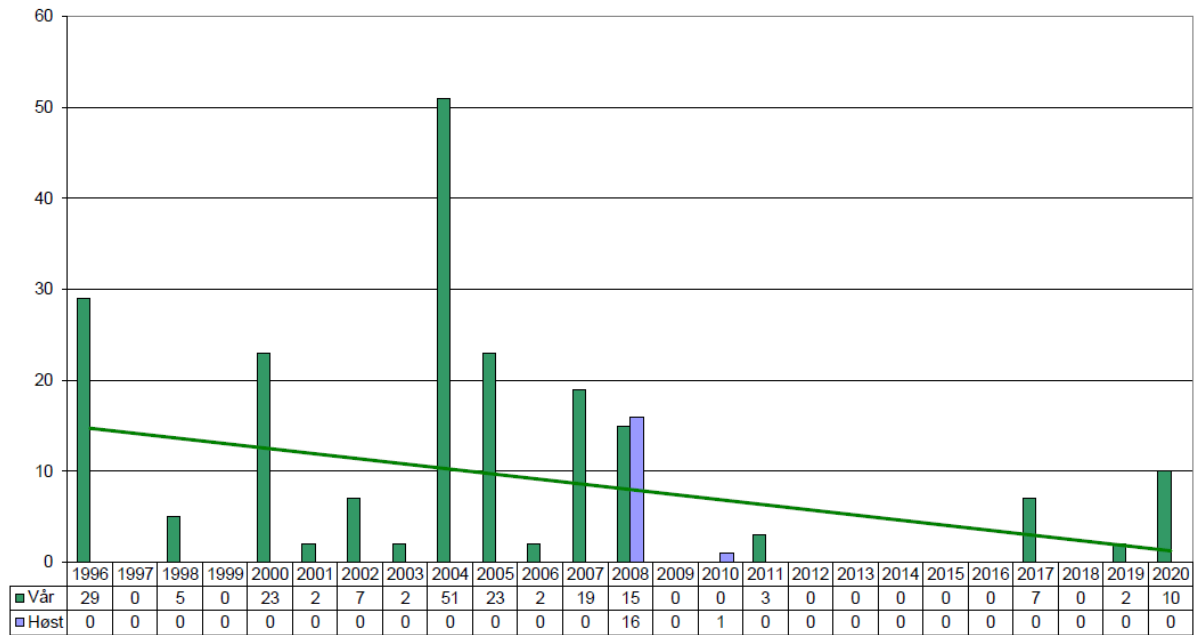

Figur 17. Forekomsten av toppand under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of Tufted Duck during the waterbird surveys 1996-2020.

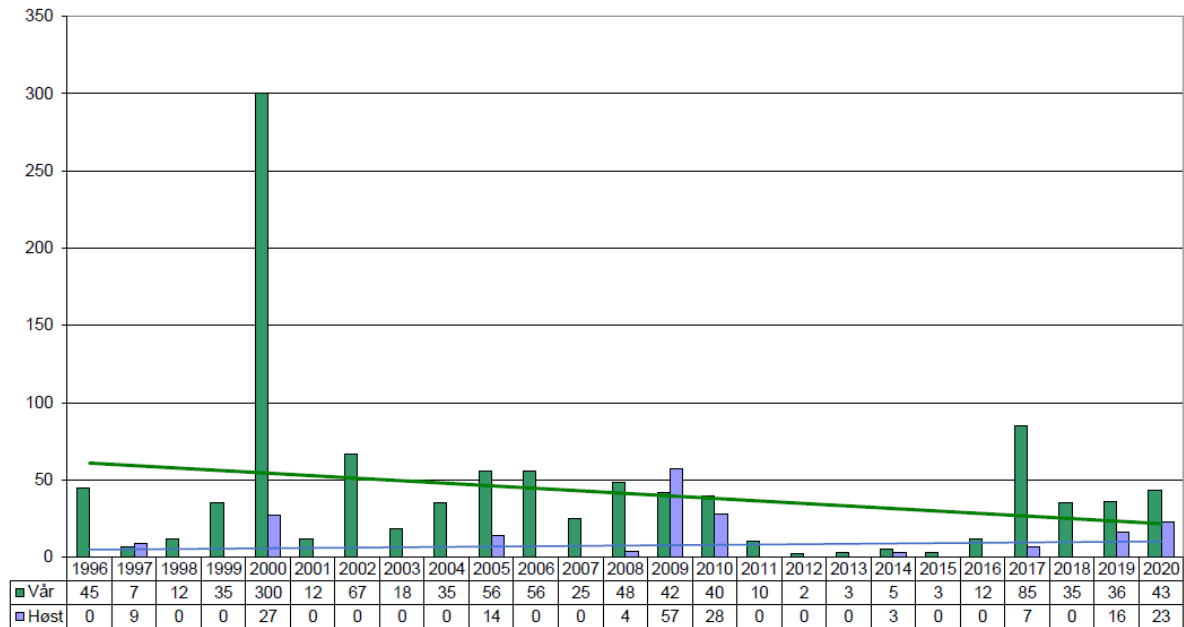
Toppand hann. Foto: Morten Günther

Sjørre (*Melanitta fusca*)

Figur 18. Forekomsten av sjørre under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of Velvet Scoter during the waterbird surveys 1996-2020.

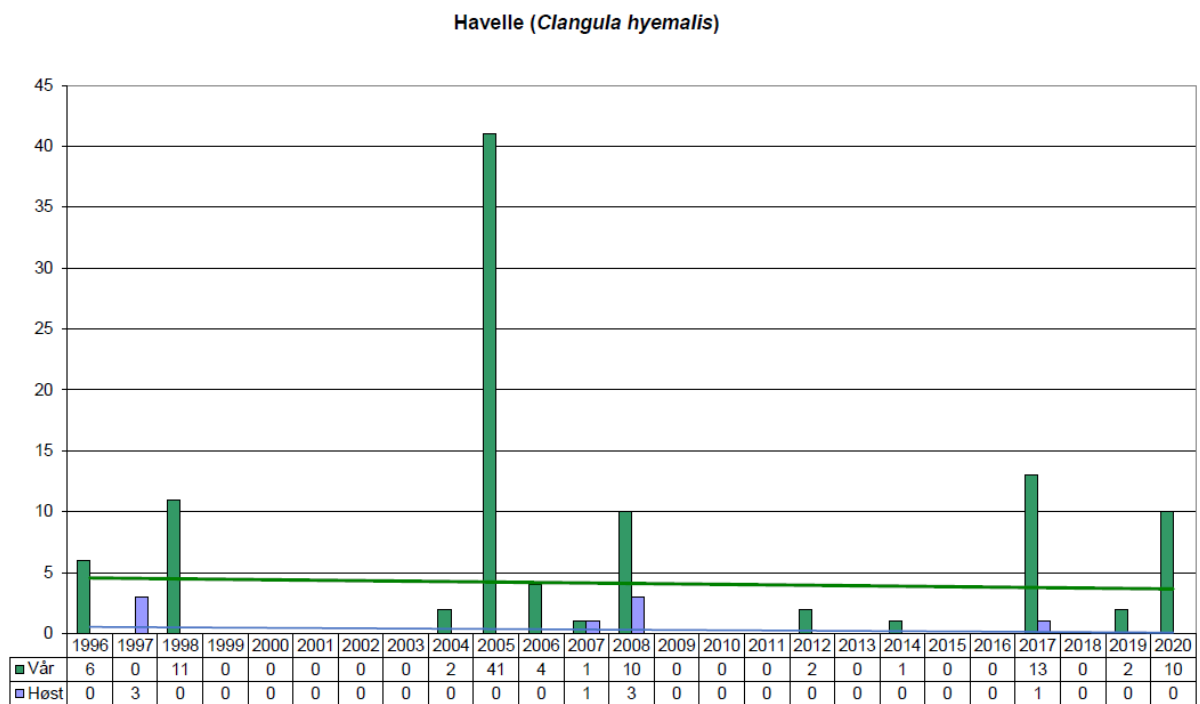
Svartand (*Melanitta nigra*)

Figur 19. Forekomsten av svartand under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of Common Scoter during the waterbird surveys 1996-2020.

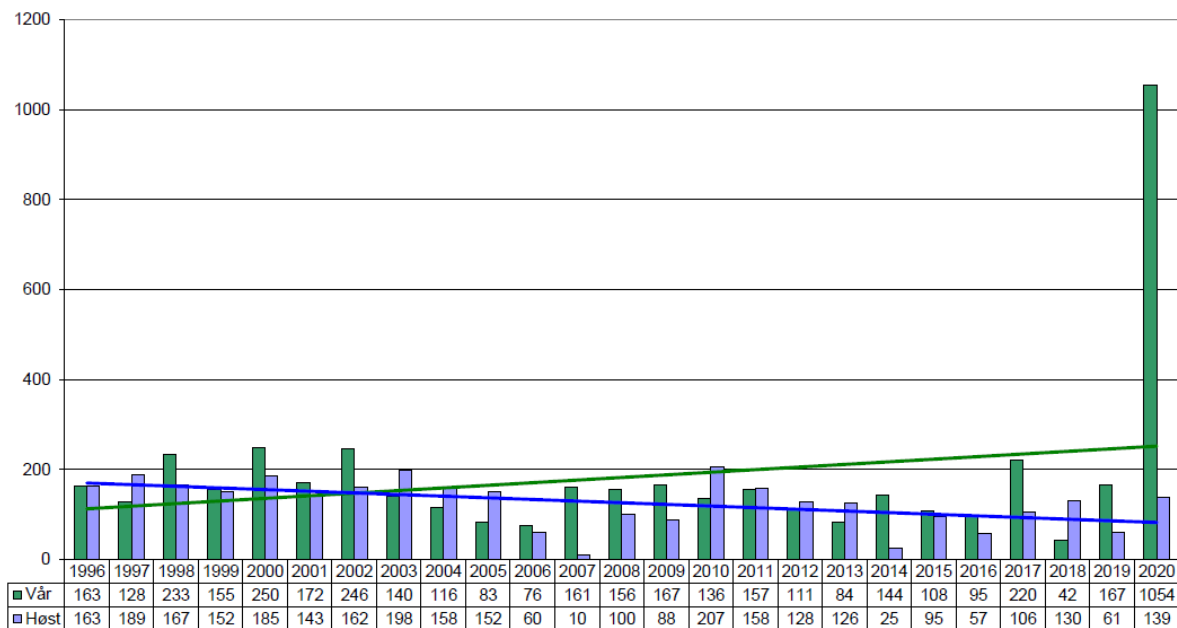
Svartender ved Pasvikelva. Foto: Bjørn Frantzen

Figur 20. Forekomsten av havelle under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of Long-tailed Duck during the waterbird surveys 1996-2020.

Kvinand (*Bucephala clangula*)

Figur 21. Forekomsten av kvinand under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of Common Goldeneye during the waterbird surveys 1996-2020.

Kvinanda er vanligvis den mest tallrike av dykkendene både vår og høst. Foto: Morten Günther

3.8 Forekomsten av fiskender

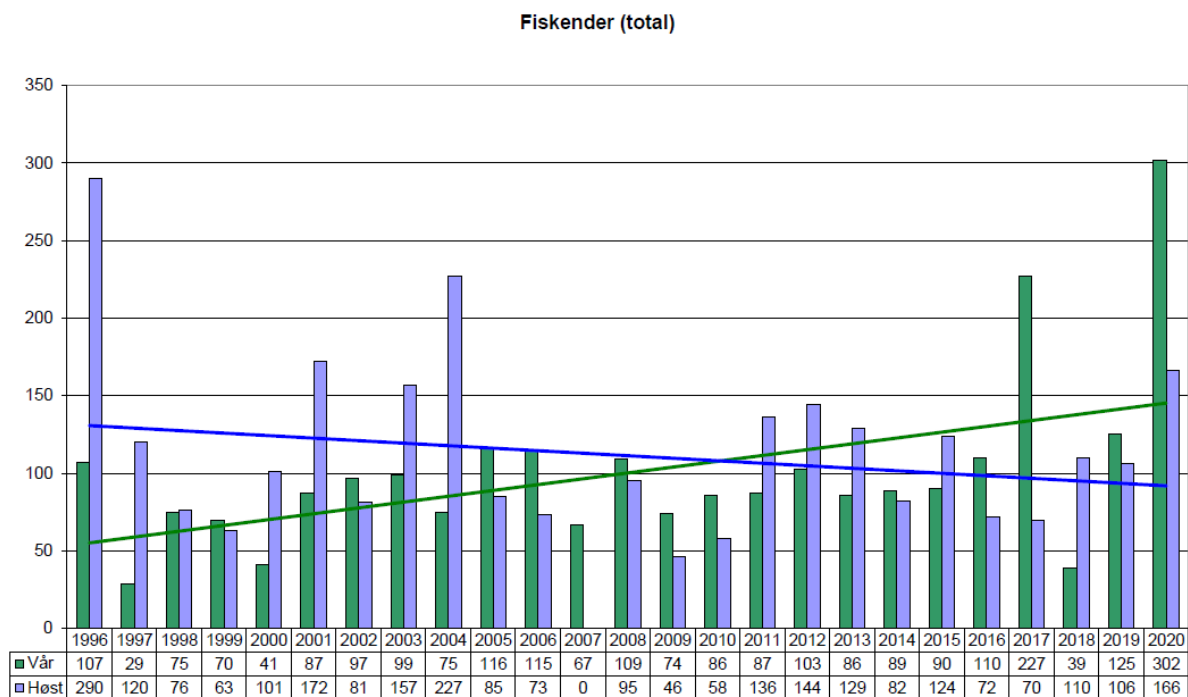
Fiskendene (laksand, siland og lappfiskand) dykker liksom dykkendene, men tar hovedsakelig småfisk. For fiskendene er vandybden av mindre betydning, men de jakter oftest der det er mindre enn 4 m dypt (Dale 2001).

Alle de tre fiskandartene forekommer regelmessig i Pasvikdalen. Silanda er en vanlig hekkefugl, mens laksand og lappfiskand hekker fåtallig i området. Om våren sees de største konsentrasjonene av laksand og siland vanligvis i områder med raskt rennende vann; f.eks. ovenfor Jordanfoss og nedenfor Hestefoss. Silanda ser ut til å forekomme i litt større antall om våren, mens laksanda synes å være noe mer tallrik om høsten. Utenfor registreringsområdet er det flere ganger registrert store flokker av laksender i Ruskebukta om høsten. Det virker som laksendene samler seg der det er størst konsentrasjoner av fisk. Fra innsjøen Lovozero på Kolahalvøya er det f.eks. rapportert om flokker på opptil 4500 laksender om høsten (Frantzen 2018).

Det ble registrert uvanlig mange laksender (170 ind.) under tellingen våren 2020 og uvanlig mange silender (106 ind.) under tellingen våren 2017.

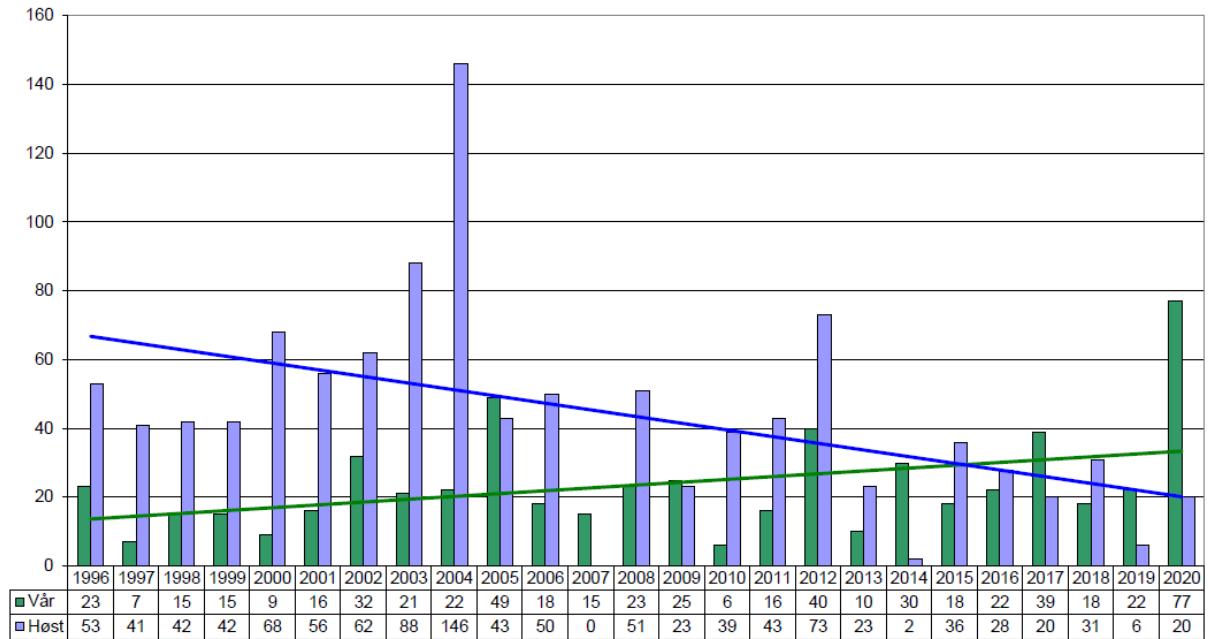
Lappfiskanda er en østlig art som hekker spredt og fåtallig i Pasvikdalen. Arten forekommer regelmessig i Fjærvannområdet både vår og høst. Antall registrerte lappfiskender om våren har holdt seg relativt konstant, mens antallet synes å ha gått noe ned under høstregistreringene.

Det ble registrert uvanlig mange lappfiskender (77 ind.) under tellingen våren 2020.

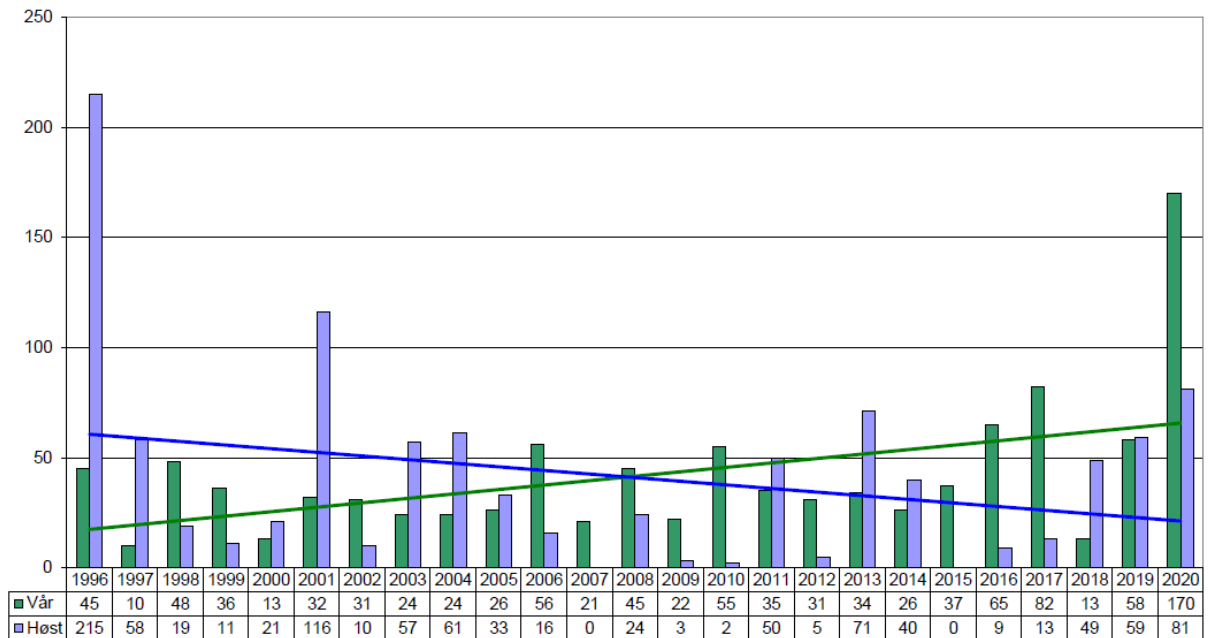
Figur 22. Forekomsten av fiskender under vannfugletellingene 1996-2020. The occurrence of mergansers during the waterbird surveys 1996-2020.

Lappfiskand (*Mergellus albellus*)

Figur 23. Forekomsten av lappfiskand under vannfugtellingene 1996-2020. The occurrence of Smew during the waterbird surveys 1996-2020.

Laksand (*Mergus merganser*)

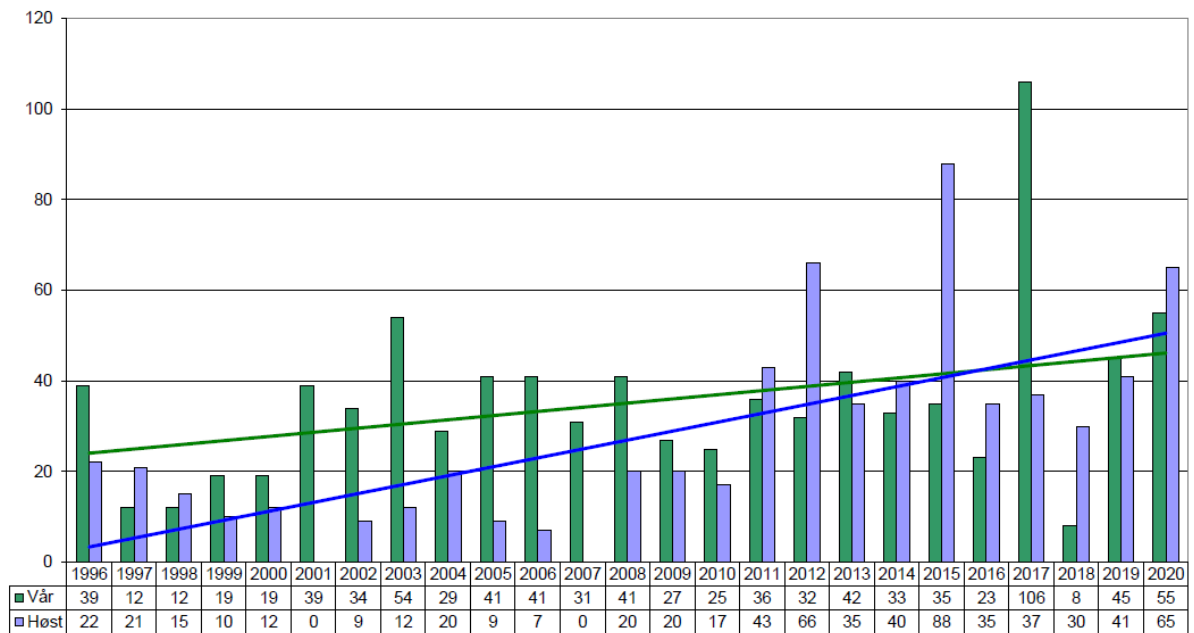

Figur 24. Forekomsten av laksand under vannfugtellingene 1996-2020. The occurrence of Goosander during the waterbird surveys 1996-2020.

Laksand hann tar av fra Pasvikelva. Foto: Bjørn Frantzen

Siland (*Mergus serrator*)

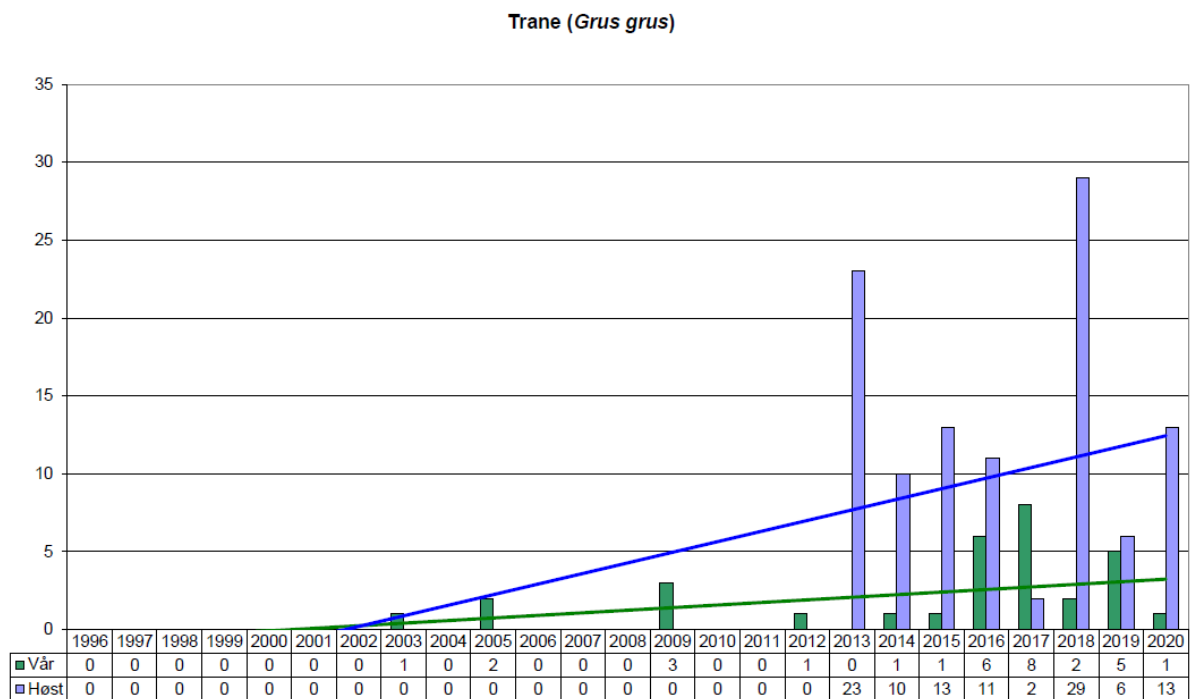
Figur 25. Forekomsten av siland under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of Red-breasted Merganser during the waterbird surveys 1996-2020.

3.9 Forekomsten av trane

Siden 1960-tallet har tranebestanden vist en svært positiv utvikling i store deler av Europa. Dette henger trolig sammen med økt næringstilgang på grunn av endringer i jordbruket (bl.a. økt produksjon av mais), mer effektiv beskyttelse og mildere vintre (Keller et al. 2020). Fra å være en typisk «ødemarksfugl» har tranen lært seg å søke næring i jordbrukslandskapet.

Også i Pasvikdalen har arten blitt betydelig vanligere i de senere år. På Schaannings tid var tranen en sjelden gjest, med kun noen få sporadiske funn. I dag hekker trolig flere titalls par årlig.

Den positive bestandsutviklingen viser seg også i resultatene fra vannfugltellingene. Fram til 2012 ble arten kun registrert et fåtall ganger, og kun under vårtellingene. Siden 2013 har imidlertid forekomsten av trane økt betydelig. Dette gjør seg mest gjeldende om høsten, men arten synes også å ha blitt noe vanligere under vårtrekket.

Figur 26. Forekomsten av trane under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of Common Crane during the waterbird surveys 1996-2020.

Næringsøkende traner i Pasvikdalen. Foto: Morten Günther

3.10 Forekomsten av vadere

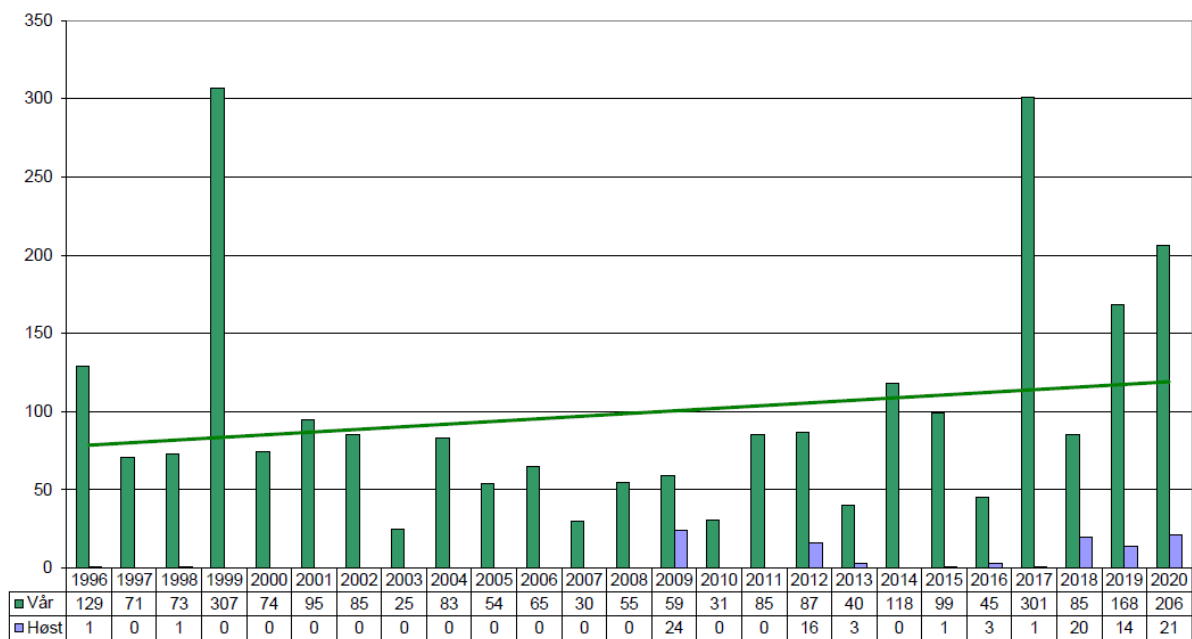
En rekke arter av vaderfugler er påtruffet under vårtellingene, men bare et fåtall av disse forekommer regelmessig. De vanligste artene er grønnstilk, gluttsnipe, sotsnipe og strandsnipe, men også lappspove, brushane og svømmesnipe sees relativt ofte. En del av de registrerte vaderfuglene er trolig lokale hekkfugler som har territorier langs elva, men enkelte sene trekkfugler forekommer også.

Området er i utgangspunktet ikke spesielt velegnet for rastende vaderfugler, da det ved normal vannstand er få tilgjengelige mudderbanker, strender og gruntvannsområder som er egnet til næringsøk. De fleste vadefuglene foretrekker slike rasteplasser der de kan finne næring i form av små virvelløse dyr (f.eks. leddormer, krepsdyr og insekter). Variasjonen mellom artene er stor når det gjelder nebb- og beinlengde, og de er derfor tilpasset næringsøk på ulike lokaliteter. De artene som har lengst bein (f.eks. lappspove og sotsnipe) kan søke føde på dypest vann (maks 20 cm), mens arter med korte bein (f.eks. myrsnipe og temmincksnipe) søker føde i svært grunt vann eller på tørt land nær vannkanten. Nebblengden avgjør om næringen hentes nede i mudderet eller på overflaten (Dale 2001).

Noen vaderarter (f.eks. heilo, brushane og grønnstilk) kan i tillegg benytte fuktige myrer, enger og beitemarker ved næringsøk. Slike arealer finnes spredt over store deler av Pasvikdalen og rastende fugler berøres derfor i liten grad av de årlige vannfugltellingene. Enkelte arter (f.eks. bekkasiner) søker næring i fuktige områder med tett vegetasjon av f.eks. gress, starr eller elvesnelle. Disse artene trykker ved forstyrrelse og blir derfor sjelden registrert fra båt.

I år med spesielt lav vannstand blottlegges en del nye mudderbanker i undersøkelsesområdet, spesielt mellom holmene på russisk side nord for Nyrud. I tillegg blir det generelt flere egnede lokaliteter for næringsøk i strandsonen.

Vadere (totalt)

Figur 27. Forekomsten av vadere under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of waders during the waterbird surveys 1996-2020.

Sotnipe. Foto: Bjørn Frantzen

3.11 Forekomsten av måkefugler

Totalt sett ser det ikke ut til at forekomsten av måkefugler har endret seg så mye i løpet av perioden.

Dvergmåka ble første gang funnet hekkende i Pasvikdalen i 1999 og bestanden synes å ha variert noe siden den gang. Arten er nå en av de vanligste måkefuglene under vårtellingene. Høyeste antall (166 ind.) ble registrert i 2014. Høsttrekket starter tidlig og de fleste fuglene forlater området allerede i juli-august. Dvergmåka er derfor aldri påtruffet under høsttellingene.

Hettemåka opptrer uregelmessig under vårregistreringene. Arten har lenge vært en fåtallig hekkefugl i Pasvik. I motsetning til i landet for øvrig er hettemåka nå betydelig mindre tallrik enn dvergmåka. Både gråmåke og svartbak sees i lite antall under vårtellingene. Normalt har imidlertid alle de tre artene forlatt området før høsttellingene starter.

Fiskemåka er den vanligste av måkene i Pasvikdalen. Den registreres både vår og høst i varierende antall. Det er ikke mulig å si noe om bestandsutviklingen utfra tellematerialet.

Sildemåka er en sjelden gjest som påtreffes enkelte år under vårregistreringene. Flest observasjoner er gjort etter 2013. Arten er ikke registrert om høsten.

Rødnebbterna er en vanlig hekkefugl i Pasvikdalen og sees også i betydelig antall på trekk fra midten av mai til begynnelsen av juni. I likhet med svømmesnipe og dvergmåke synes rødnebbterna å forekomme i størst antall når det lokalt er store konsentrasjoner av fjærmygg og andre vanninsekter. Disse artene kan da opptre i flokker midt ute på Fjærvannet.

Flokker av rødnebbterne er registrert helt fram til slutten av juni, men det er ikke kjent om dette er fugler som faktisk hekker i området. Man kan tenke seg at ikke-hekkende individer, f.eks. etter mislykket hekking på kysten, samles ved Pasvikelva for å utnytte en tilgjengelig næringsressurs. Det foreligger ingen kjente større hekkekolonier i Pasvikdalen, men det er grunn til å tro at det fortsatt hekker en del spredte par på egnede lokaliteter, bl.a. på mindre øyer og tuer i noen av vannene i Øvre Pasvik. Fra tidligere er det bl.a. kjent hekkefunn fra Vaggatem (Schaanning 1916), torvøyene i Hestefosdammen, Abbotjern, Melkefoss (AO), Skogfoss og Holmfoss (Paul Aspholm pers. medd.).

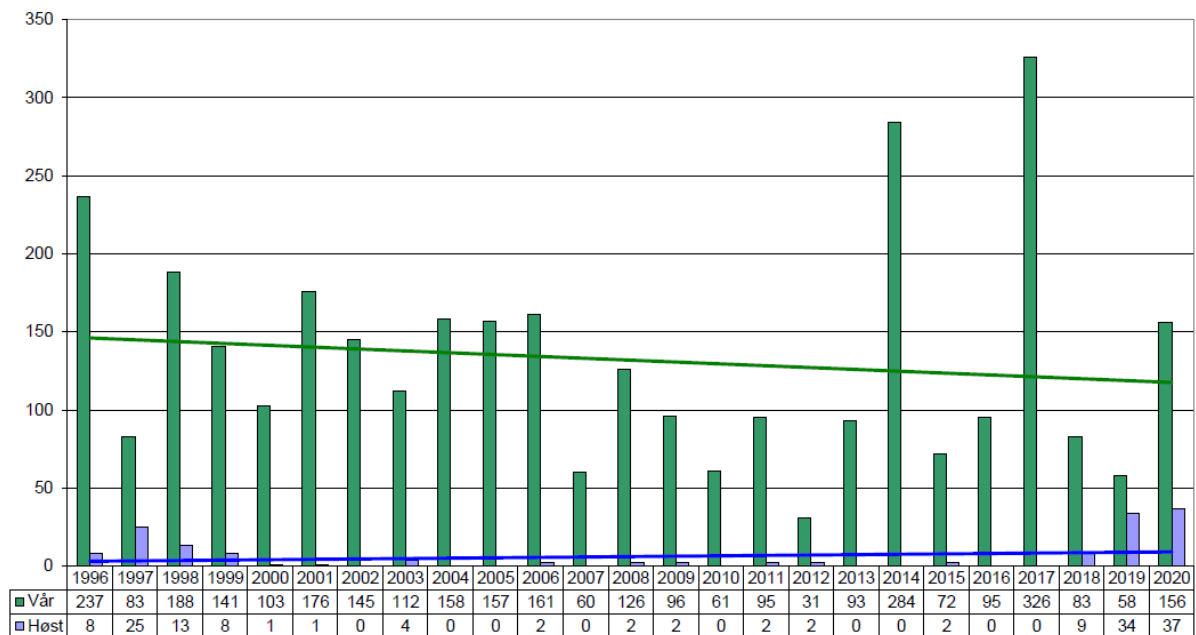
Fordi rødnebbterna vanligvis hekker på bakken i nærheten av vann, er arten utsatt for raske vannstandsendringer. Elvebredden langs Pasvikelva er derfor lite egnet som hekkeplass. I 2016 ble det satt opp en hekkeplattform for rødnebbterne ved «Tyskerbrua» like utenfor Nyrud. Så langt er det ikke registrert hekking på plattformen, men flere arter bruker den som hvileplass (Frantzen & Günther 2016).

De siste tre årene er rødnebbterna også registrert under høsttellingene. Dette skyldes trolig at man har begynt å gjennomføre tellinger tidligere på høsten; allerede i midten av august.

Makrellterna er en fåtallig hekkefugl, som kun registreres under vårtellingene enkelte år.

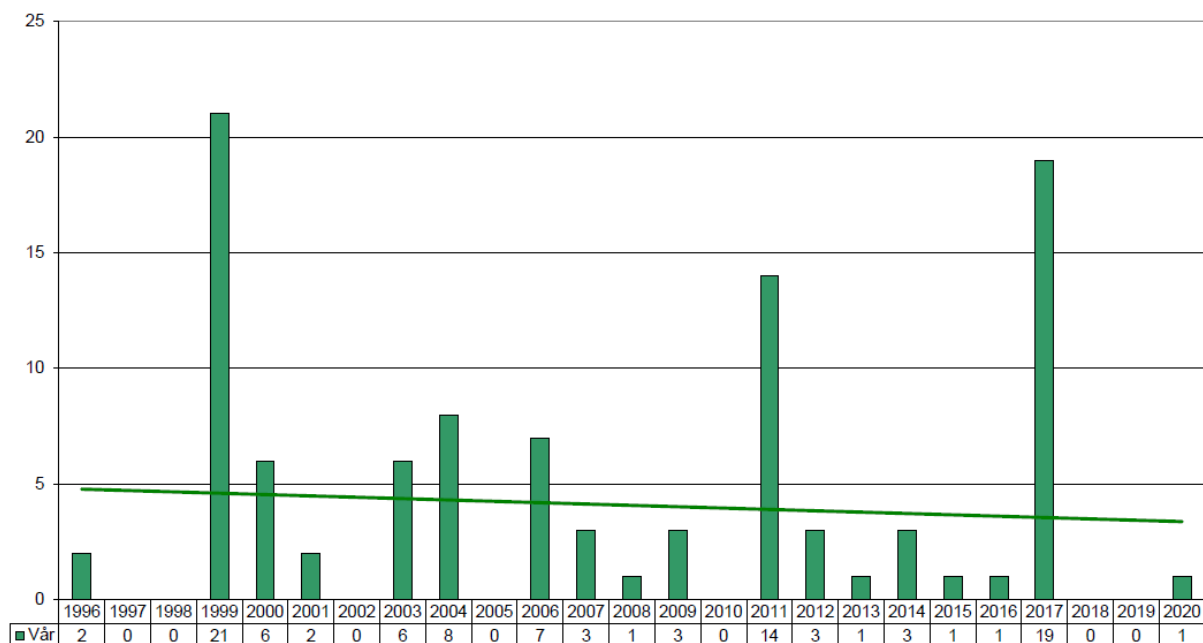

Joer, måker og terner (totalt)

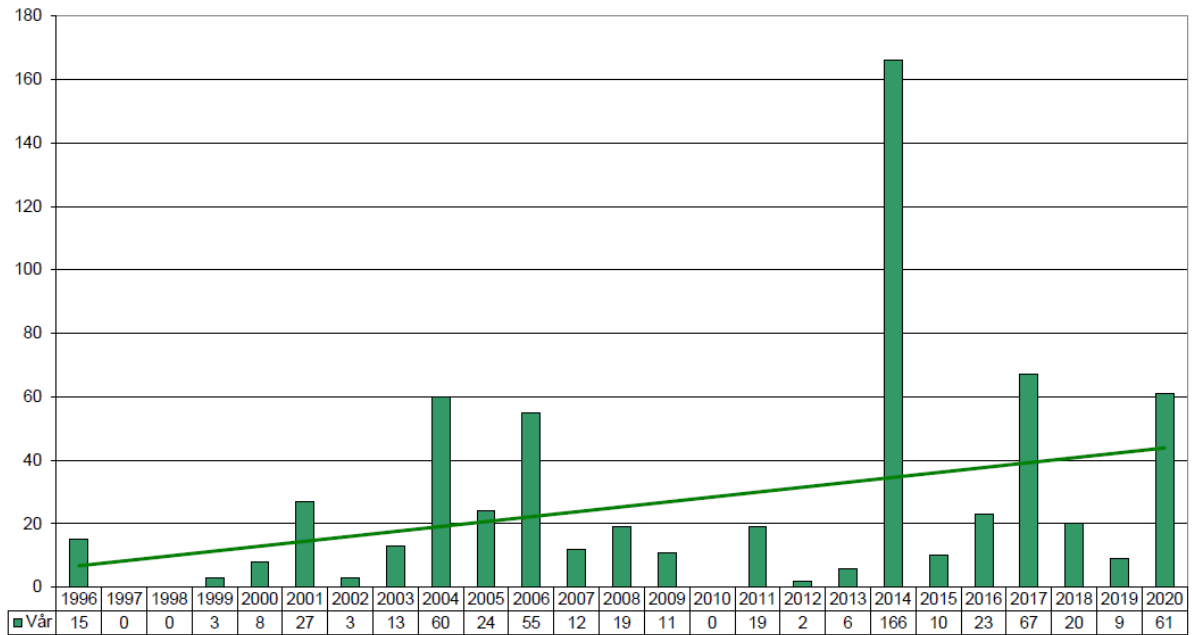
Figur 28. Forekomsten av måkefugler under vannfugtellingene 1996-2020. The occurrence of skuas, gulls and terns during the waterbird surveys 1996-2020.

Hettemåke (*Chroicocephalus ridibundus*)

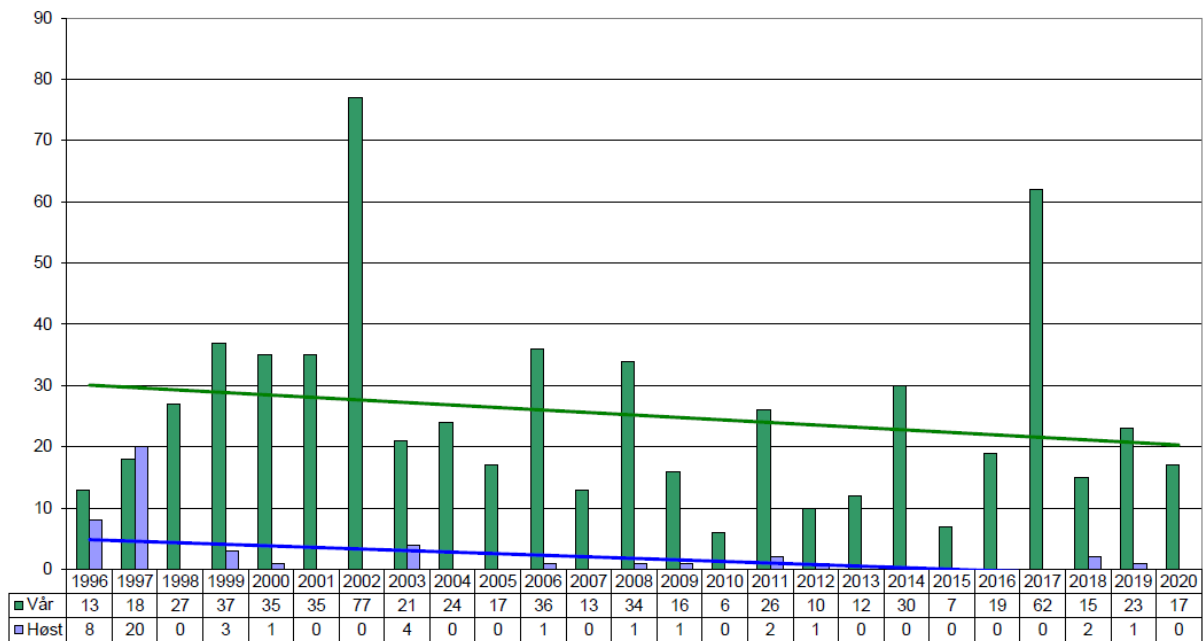
Figur 29. Forekomsten av hettemåke under vannfugtellingene 1996-2020. The occurrence of Black-headed Gull during the waterbird surveys 1996-2020.

Dvergmåke (*Hydrocoloeus minutus*)

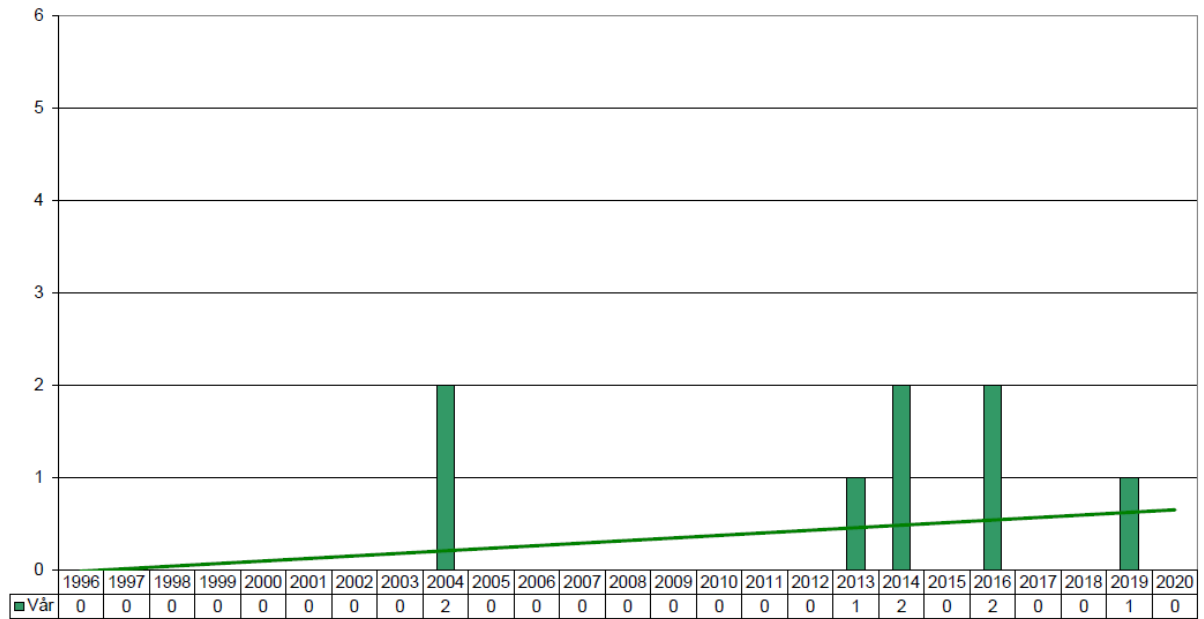
Figur 30. Forekomsten av dvergmåke under vannfugtellingene 1996-2020. The occurrence of Little Gull during the waterbird surveys 1996-2020.

Fiskemåke (*Larus canus*)

Figur 31. Forekomsten av fiskemåke under vannfugtellingene 1996-2020. The occurrence of Common Gull during the waterbird surveys 1996-2020.

Sildemåke (*Larus fuscus*)

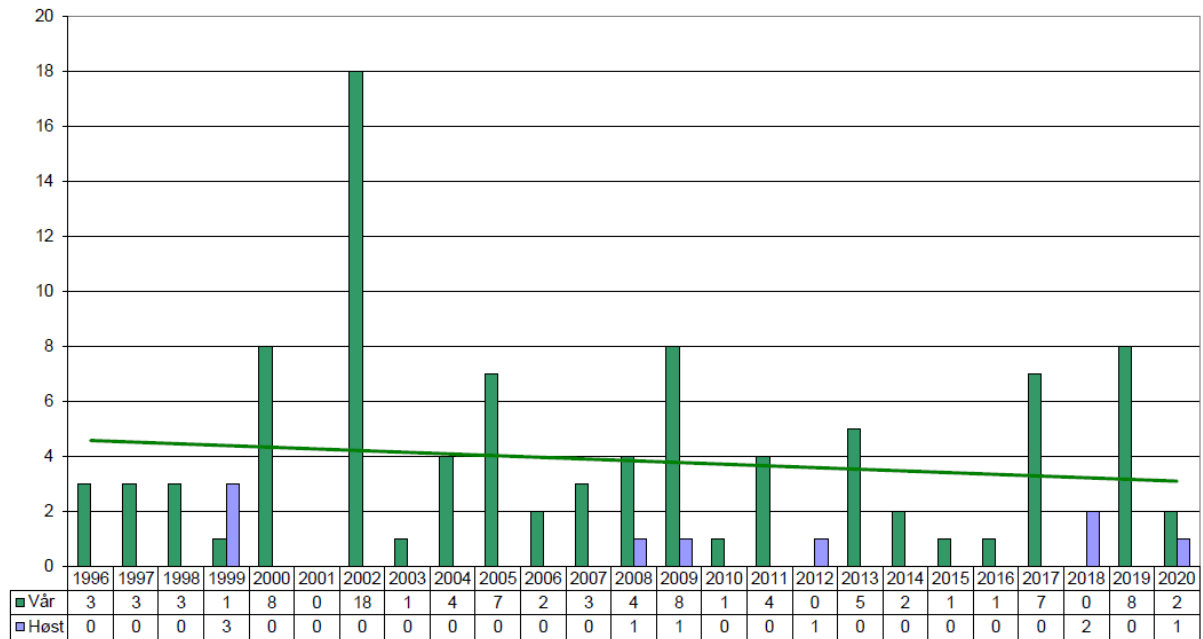

Figur 32. Forekomsten av sildemåke under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of Lesser Black-backed Gull during the waterbird surveys 1996-2020.

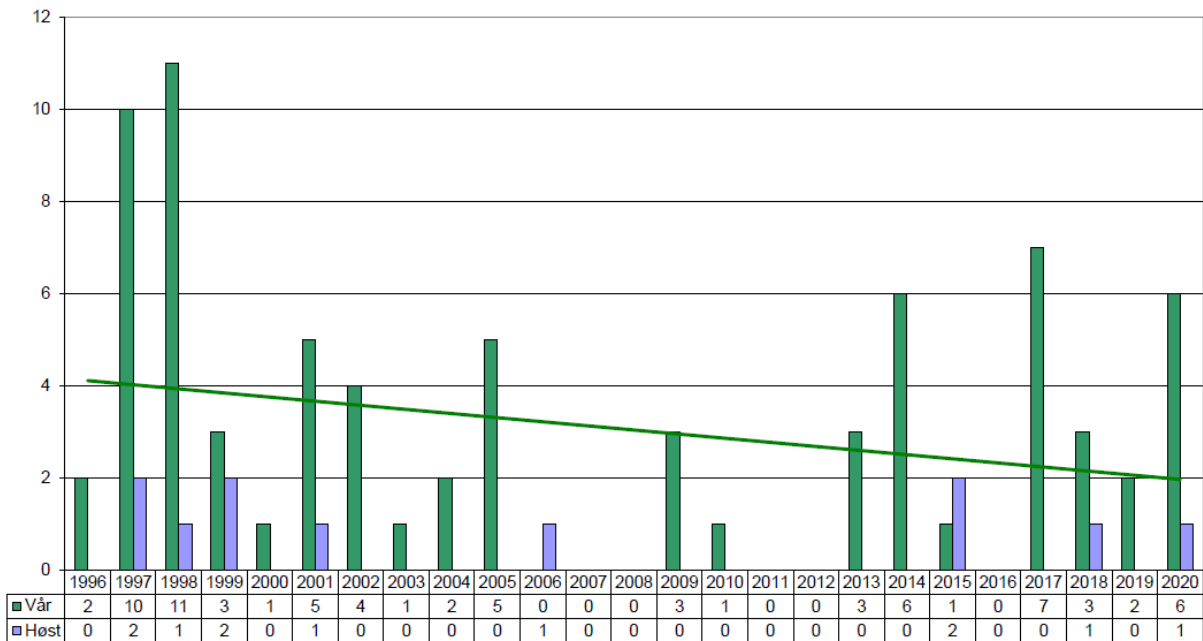
Sildemåke ved Hestefoss våren 2016. Foto: Morten Günther

Gråmåke (*Larus argentatus*)

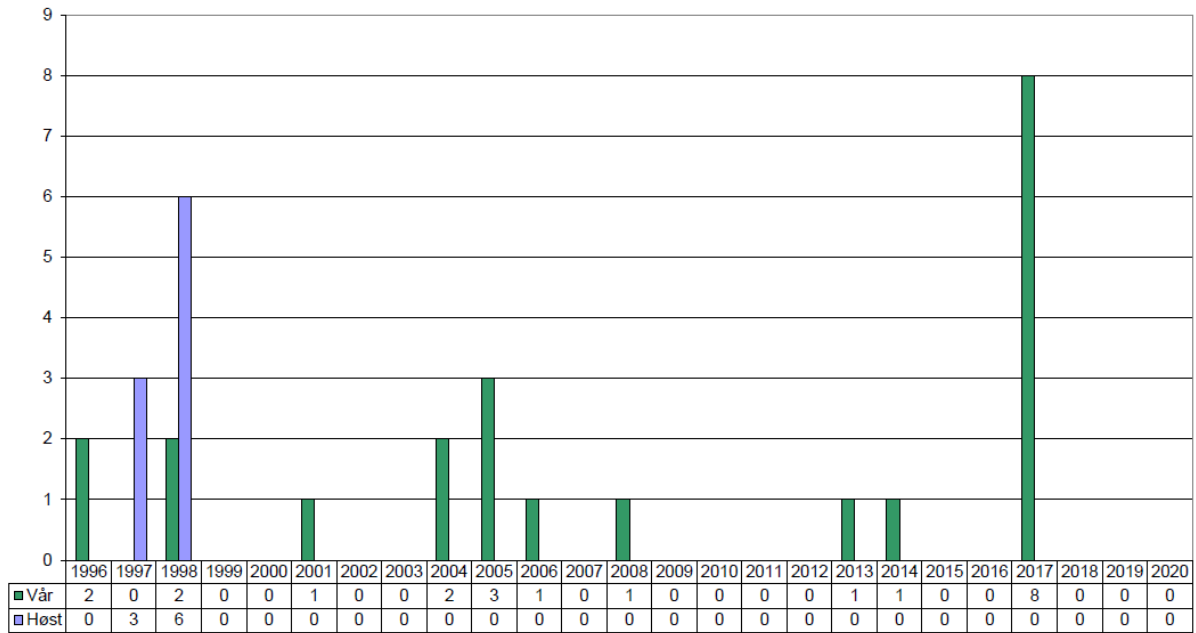
Figur 33. Forekomsten av gråmåke under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of European Herring Gull during the waterbird surveys 1996-2020.

Svartbak (*Larus marinus*)

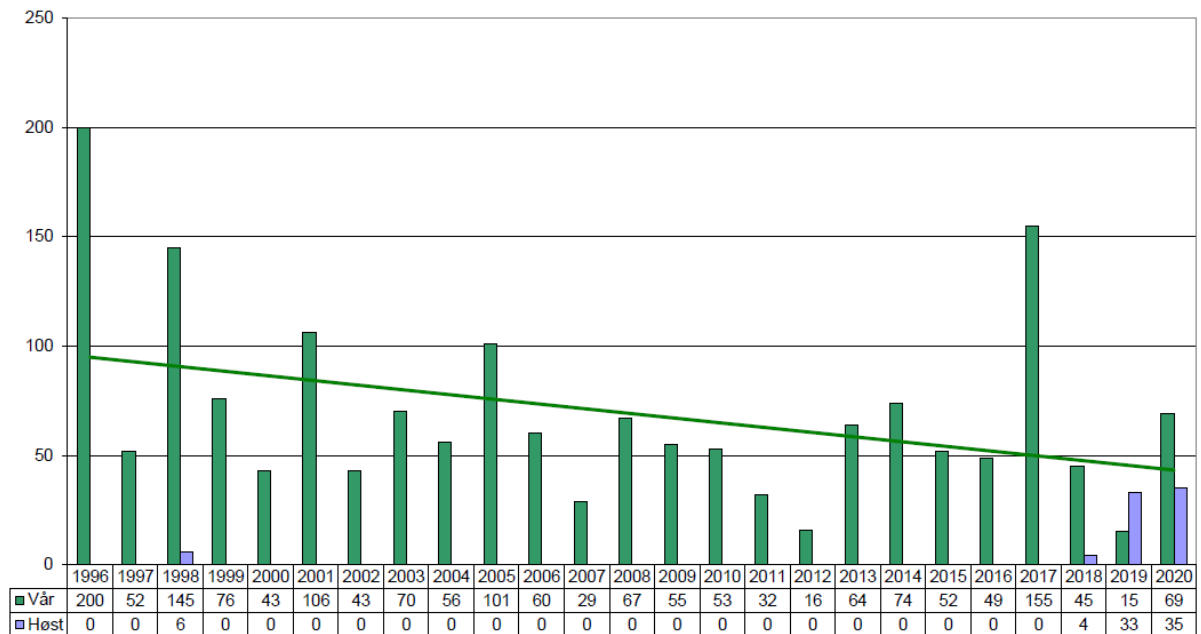
Figur 34. Forekomsten av svartbak under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of Great Black-backed Gull during the waterbird surveys 1996-2020.

Makrellterne (*Sterna hirundo*)

Figur 35. Forekomsten av makrellterne under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of Common Tern during the waterbird surveys 1996-2020.

Rødnebbterne (*Sterna paradisaea*)

Figur 36. Forekomsten av rødnebbterne under vannfugltellingene 1996-2020. The occurrence of Arctic Tern during the waterbird surveys 1996-2020.

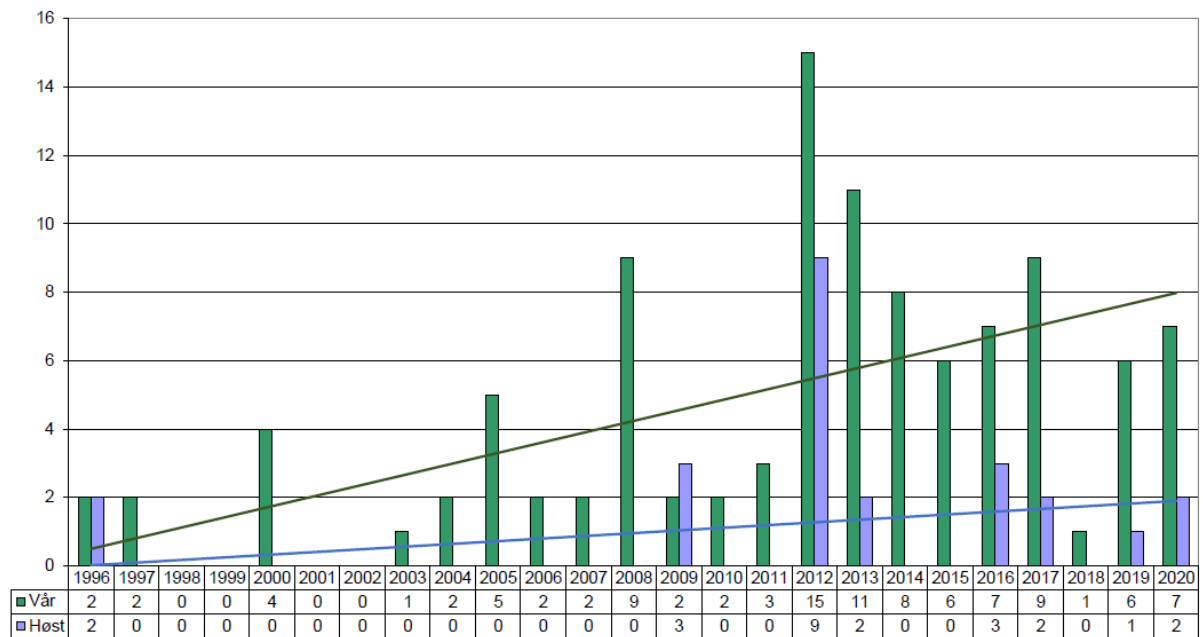

Rødnebbterne i Gjøkbukta. Foto: Morten Günther

3.12 Forekomsten av lommer

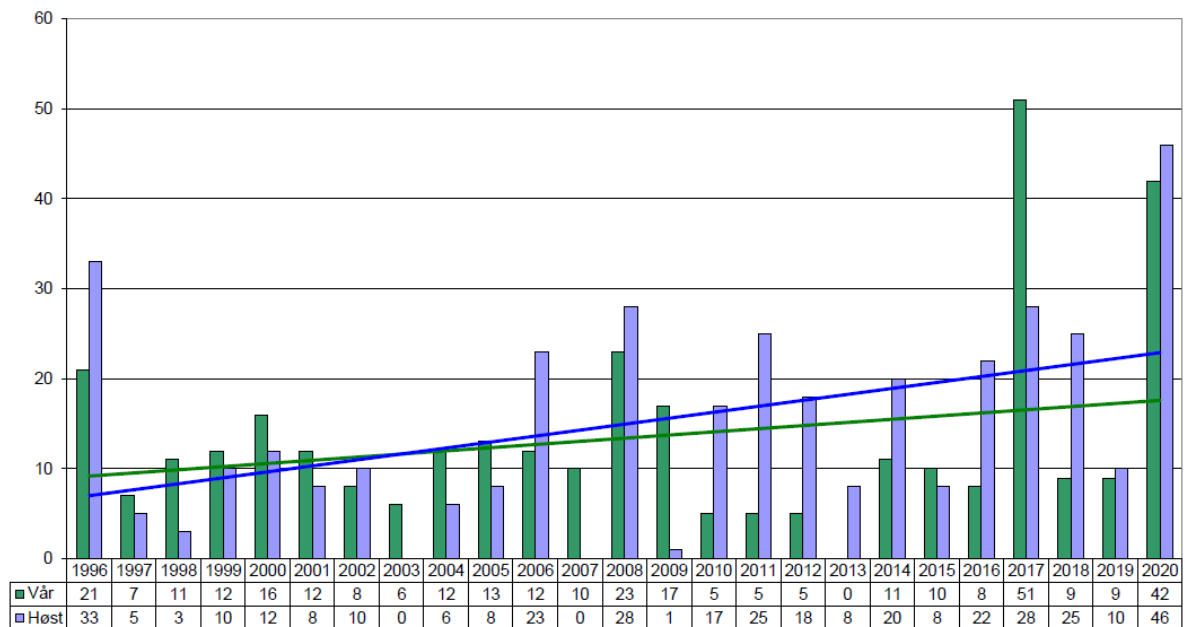
Storlommen forekommer regelmessig i området under vår- og høsttrekket, mens smålommen synes å opptre mer uregelmessig og i mindre antall. Spesielt smålommen synes å ha økt noe i antall i de senere år og dette ser ut til å være tilfelle under både vår- og høsttellingene. Lommene ligger lavt i vannet og kan være vanskelige å registrere på dager med mye vind. Storlommen hekker i de fleste større vann i Pasvikdalen, stedvis også ved Pasvikelva. Rett etter ankomst om våren kan lokale hekkefugler samle seg på elva i påvente av at hekkeplassene skal bli fri for snø og is. Begge arter lever hovedsakelig av fisk og påtreffes oftest i de dypere delene av Pasvikelva, gjerne midt ute på Fjærvannet, ved Jordanfoss eller ved Hestefoss. Noen observasjoner kan gjelde fugler på direkte trekk.

Smålom (*Gavia stellata*)

Figur 37. Forekomsten av smålom under vannfugtellingene 1996-2020. The occurrence of Red-throated Diver during the waterbird surveys 1996-2020.

Storlom (*Gavia arctica*)

Figur 38. Forekomsten av storlom under vannfugtellingene 1996-2020. The occurrence of Black-throated Diver during the waterbird surveys 1996-2020.

4 Diskusjon

Tjuefem år med norsk-russiske vannfuglregistreringer viser at Pasvik naturreservat er et viktig raste- og hekkeområde for mange våtmarksarter, inkludert flere rødlistede arter. I perioden er det registrert 57 ulike arter av vannfugler under de årlige vannfugltellingene på Pasvikelva, hvorav 24 er oppført på «Norsk rødliste for arter 2021». I denne rapporten presenterer vi det totale tallmaterialet som er blitt opparbeidet for disse artene, som en dokumentasjon på deres relative forekomst i verneområdet under vår- og høsttrekket. Videre diskuterer vi noen generelle trender som framkommer fra dataene og hvordan dataene potensielt kan brukes til videre analyser i årene som kommer.

Ved oppstarten i 1996, ble man enige om å inkludere to årlige tellinger på begge sider av grensen i overgangen mai-juni, samt en årlig telling på norsk side i midten av september. I 2008 utvidet man prosjektet med en årlig høsttelling også på den russiske siden av grensen. Fra 2015 er det i tillegg blitt lagt til en andre høsttelling på norsk side av grensen. Merk at hver enkelt telling kun gir et øyeblikksbilde av situasjonen i området under henholdsvis vår- og høsttrekket av vannfugler. Trekkperiodene strekker seg fra slutten av mars til begynnelsen av juni og fra juli til slutten av oktober. Følgelig er det kun en liten del av trekkfuglene som omfattes av våre tellinger og tallene som fremkommer må derfor sees på som minimumsestimater for de registrerte artene av vannfugl. Dessuten utgjør de registrerte artene i prosjektet kun 56 % av det totale antallet vannfuglarter som er påvist i Pasvikdalen totalt sett. Det er med andre ord mange arter av vannfugler som prosjektet ikke gir noen informasjon om.

Det totale antall vannfugler under vårtellingene har variert en hel del fra år til år. Det laveste maksantallet ble registrert i 2011 (416 ind.) og det høyeste maksantallet ble registrert i 2020 (3406 ind.). De første andefuglene ankommer vanligvis området allerede i overgangen april/mai og vårtrekket pågår fram til begynnelsen av juni. Selv om vi ikke vet hvor lenge de enkelte fuglene raster i Fjærvannsområdet er det grunn til å tro at en betydelig del av trekket allerede har passert når vi gjennomfører våre tellinger. Dette gjelder ikke minst for sangsvane og taigasædgås som ankommer tidlig. En stor del av variasjonen fra år til år skyldes trolig vannstandsvariasjoner, tidspunkt for issmelting på fuglenes hekkeplasser og andre fenologiske påvirkninger.

Også under høsttellingene har det totale antall vannfugler variert en hel del fra år til år. Høsttellingene er bevisst lagt til midten av september når de mest tallrike artene har sin trekktopp. Dette har imidlertid vært en vanskelig avveining fordi andre arter har sin trekktopp både tidligere og senere på høsten. F.eks. forlater de fleste stjertendene og vaderfuglene Pasvik allerede i løpet av august. Før midten av september er også de fleste ternene og måkene borte. Under høsttellingene er antall arter derfor generelt en del lavere enn under vårtellingene. De vanligste artsgruppene om høsten er gressender, dykkender og fiskender. På den annen side dukker sangsvanene ofte ikke opp på elva før tjern og småpytter i skogområdene begynner å fryse til. Det er med andre ord viktig å være klar over at våre høsttelling er kun fanger opp en liten del av det totale antall vannfugler som passerer gjennom området i løpet av høsten.

Registreringsområdet er inndelt i fem soner: Hestefoss-Vaarlamaasaari (sone 1), Vaarlamaasaari-Noatun (sone 2), Gjøkbukta (sone 2A), Fjærvannet Sør (sone 3) og Fjærvannet Nord (sone 4). Se figur 1 for nøyaktig soneinndeling. Selv om vi ikke har studert dataene på sonenivå i denne rapporten, er det erfaringsmessig en del variasjon på sonenivå både mellom arter og mellom vår- og høsttelling. Om våren fordeler fuglene seg jevnt utover registreringsområdet. Lommer, fiskender, svartender og sjøorrer sees oftest rett nedenfor Hestefoss og i de dypere partiene midt ute på Fjærvannet. Større konsentrasjoner av gressender sees ofte ved Bjørnholmen, i Gjøkbukta og i de grunne buktene på russisk side. Vaderfugler sees fortrinnsvis langs strendene og på mudderbanker ved ekstremt lavvann. Unntaket er svømmesnipen som gjerne påtreffes midt ute på Fjærvannet eller i Gjøkbukta. Om høsten opptrer fuglene ofte mer konsentrert. De mest tallrike artene, bl.a. brunnakke og kvinand, kan opptre i store flokker innerst i Gjøkbukta og i de grunne buktene på russisk side.

Vår grafiske/visuelle analyse av resultatene fra tellingene viser tegn på mulig nedgang i forekomsten av noen av de registrerte artene over tid. En art som muligens forekommer i noe mindre grad enn før er lappfiskand, som tilsynelatende er blitt litt mindre vanlig under høsttellingene i seinere år sammelignet med tidligere år. En grundigere overvåking av artens lokale bestander vil eventuelt kunne bekrefte eller avkrefte dette inntrykket. Imidlertid er det ingen tegn til nedgang i antall lappfiskender under vårtellingene, noe som kanskje kan tyde på at nedgangen i høsttellingene kan skyldes en endring i fenologi. Et annet eksempel på en art som ser ut til ha gått tilbake er sjøorre.

I løpet av 25 år med registreringer er det også klare indikasjoner på at flere arter har økt betydelig i forkomst under enten vår- eller høsttrekket (eller begge). Sangsvane, trane, smålom og toppand er i dag vanligere i området enn de var den gangen prosjektet startet opp. Også siland ser ut til å forekomme i større antall om høsten i de senere år, sammenlignet med tidligere. Prosjektet, med sine lange tidsserier, gir dermed svært gode muligheter til å følge bestandsendringer og etableringer i området over tid, noe som kan bli viktig for å dokumentere effekter av pågående klimaendringer. Med de klimascenariene vi har i vente vil det være av stor interesse i fortsettelsen å se nærmere på hvordan forekomsten ulike arter av vannfugler varierer med ulike fenologiske og klimatiske data.

Varm mottagelse ved Bjelkestua på Varlamasari i mai 2004. Foto: Morten Günther

5 Konklusjoner

- Etter 25 år med vannfugltellinger i Pasvikelva i samarbeid mellom Norge og Russland er det grundig dokumentert at Pasvik naturreservat er et viktig raste- og hekkeområde for mange våtmarksarter, inkludert flere rødlistede arter, selv om det også er en god del arter av vannfugl som registreringene ikke fanger opp.
- De norsk-russiske vannfugltellingene utgjør en lang tidsserie som gir et godt grunnlag for videre studier av hvordan forekomsten av arter varierer med fenologiske og klimatiske data, som blir viktig i et klima i endring.
- Vannfuglregistreringene utgjør et svært vellykket grensekryssende samarbeid mellom Norge og Russland. Arbeidet danner grunnlag for både gode relasjoner og viktig ny viten.
- De store endringene som vannfuglregistreringene har fanget opp for enkelte arter over 25 år viser viktigheten av lange tidsserier og taler for at de årlige registreringene bør fortsette.

Samling ved Bjelkestua på Varlamasari etter felles vannfugltelling 27. mai 2016.

Foto: Morten Günther

Litteratur og referanser

- AO. Artsobservasjoner – rapportssystem for arter. <http://www.artsobservasjoner.no>
- Artsdatabanken (2021, 24. november). Norsk rødliste for arter 2021. <https://www.artsdatabanken.no/rodlisteforarter/2021>
- Aspholm, P. E. 2002. Vannplanter i Pasvik naturreservat. Rapport. Svanhovd miljøsent. 6 s.
- Bangjord, G. 1982. Øvre Pasvik. Ornitologiske registreringer i Øvre Pasvik 1982. Lappmeisen 8: 60-68.
- Bianki, V.V. 1991. "Registreringer av vannfugl i Pasvikelva våren 1991". Stensilert rapport: 9 s. (på russisk).
- Bianki, V.V. 1992. "Registreringer av vannfugl i Pasvikelva våren 1992". Stensilert rapport: 8 s. (på russisk).
- Bianki, V.V. 1993. "Fenologiske data og registreringer av vannfugl i Pasvikelva våren 1993". Stensilert rapport: 13 s. (på russisk).
- Bianki, V.V., Kokhanov, V.D., Koriakin, A.S., Krasnov, J.V., Paneva, T.D., Tatarinkova, I.P., Chemiakin, R.G., Shklarevich, F.N. & Shutova, E.V. 1993. The birds of the Kola Peninsula and White Sea. Russ. J. Ornithol 2: 491-586 (på russisk med engelsk summary).
- Birkeland, I., Gausdal, H., Hanssen, V.K.G., Haugslett, A., Helberg, M., Iversen, K.W., Kristiansen, K.O., Solevåg, G.H., Westgaard, J-I. og Wold, A. Fuglerapport feltkurs BIO-115 juni 2000. 2 s.
- Bollingmo, T. & Breiehagen, T. 1977. Fugleobservasjoner i Øvre Pasvik fra oktober 1972 til juli 1974 - og litt om forandringer i enkelte arters status. Sterna 16: 99-107.
- Dale, S. 2001. Miljøfaglige prosjekter i Øyeren: Vannstandens betydning for våtmarksfugler i Nordre Øyeren. Sluttrapport april 2001. Akershus fylkeskommune. 42 s.
- Direktoratet for Naturforvaltning 1999. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. Norwegian red list. DN-rapport 1999,3: 161 s.
- Ebbinge, B.S. 1989. A multifactorial explanation for variation in breeding performance of Brent geese *Branta bernicla*. Ibis 131: 196-204.
- Fjeldså, J. 1969. Fugleobservasjoner fra Sør-Varanger. Sterna 8: 321-325.
- Frantzen, B. 1989. LRSK-rapport nr.10 oktober 1988. Lappmeisen 13: 40-51.
- Frantzen, B. 2018. 4500 laksender i en flokk på ferskvann. Lappmeisen 29: 51.
- Frantzen, B., Dransfeld, H. & Hunsdal, O. 1990. Fugleatlas for Finnmark. NOF avd. Finnmark.
- Frantzen, B. & Bakken, V. 1996. Fugler i Finnmark. Litteratur fra perioden 1694 til 1993. NOF avd. Finnmark.
- Frantzen, B. & Günther, M. 2016. Kunstig hekkeplass for terner i Pasvikelva. Forsøk på en tilrettelegging på Tyskerbrua ved Nyrud. NIBIO Rapport Vol.2. Nr.119. NIBIO.
- Frantzen, B., Günther, M., Potorochin, E. & Solntseva, Y. 2016. Birding across the border – where to watch birds in Varanger and the Murmansk Region. NIBIO Bok Vol.2. nr.2. NIBIO.
- Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.) 1994. Norsk fugleatlas. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.
- Grastveit, J. 1970. Vårobs 1970. Stensil upubl. 2 s.
- Grastveit, J. 1971. Vårobs 1971. Stensil upubl. 2 s.
- Günther, M. 1999a. Vannfugltellinger i Pasvik - 1998. 8 s. i Wikan, S. (red.). Pasvik naturreservat. Samarbeidet mellom Norge og Russland om det felles verneområdet Pasvik naturreservat/Pasvik zapovednik. Årsmelding 1998. Svanhovd miljøsent/Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvernavdelingen.
- Günther, M. 1999b. Vannfugltellinger i Pasvik - 1999. Notat fra Svanhovd miljøsent til Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvernavdelingen. 7 s.
- Günther, M. 1999c. Vannfuglregistreringer i Pasvik naturreservat. Lappmeisen 23: 66-68.

- Günther, M. 1999d. Pasvik naturreservat – et grensesprengende verneområde. Lappmeisen 23: 69-70.
- Günther, M. 2000. Første hekkefunn av dvergmåke (*Larus minutus*) i Finnmark. Vår Fuglefauna 23: 82-84.
- Günther, M. 2002a. Vannfuglregistreringer i Pasvik naturreservat 2002. Rapport. Svanhovd miljøsententer.
- Günther, M. 2002b. Dvergmåke i Finnmark – tilfeldige funn eller ny art under etablering? Oversikt over artens status i Barentsregionen. Rapport. Svanhovd miljøsententer.
- Günther, M. 2003a. Vannfuglregistreringer i Pasvik naturreservat 2003. Rapport. Svanhovd miljøsententer.
- Günther, M. 2003b. Fugleregistreringer ved Salmijärvi i Pasvik. Resultater fra 2002 og 2003. Rapport. Svanhovd miljøsententer.
- Günther, M. 2003c. Dvergmåke 2003. Resultatet av årets registreringer i Sør-Varanger og Nordvest-Russland. Rapport. Svanhovd miljøsententer.
- Günther, M. 2006. Vannfugltelling i Pasvik naturreservat. Årsrapport for 2004 og 2005. Bioforsk Rapport. Vol.1. nr.36. Bioforsk.
- Günther, M. 2006. Ti år med vannfugltelling i Pasvik naturreservat. Oppsummering 1996-2005. Bioforsk Rapport Vol.1. nr.68. Bioforsk.
- Günther, M. & Hegglund, H. 2000. Faunistisk rapport for Finnmark 1996-1999. Lappmeisen 24: 42-74.
- Günther, M. & Thingstad, P.G. 2001. Vannfuglregistreringer i Pasvik naturreservat og omkringliggende våtmarksområder. Resultater fra 2000 og 2001. Oppsummering av prosjektarbeidet i perioden 1996 – 2001 samt statusoversikt for vannfuglfaunaen i Pasvik. Svanhovd miljøsententer og NTNU, Vitenskapsmuseet. Side 1-68.
- Günther, M. & Zatsarinny, I. 2014. Checklist Birds of the Pasvik Valley. Bioforsk FOKUS. Vol.9. nr.6. Bioforsk.
- Haftorn, S. 1971. Norges Fugler. Universitetsforlaget.
- Hagen, D., Eide, N.E., Vistad, O.I., Framstad, E. & Saksgård, L. 2005. Evaluering av fylkesmennenes overvåking i verneområder. NINA-rapport 48. 37 s.
- Haugskott, T. 1993. Ornitologiske registreringer i Øvre Pasvik 1983. Rapport til LRSK Finnmark. 22 s.
- Heath, M.F. and Evans, M.I., eds. 2000. Important Bird Areas in Europe. Priority sites for conservation. 2 vols. Cambridge, UK: BirdLife International. BirdLife Conservation Series No. 8.
- Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken.
- Hildonen, R. 1971. Rustand i Øvre Pasvik. Sterna 10:146.
- Karhu, H. & Osmonen, O. 2000. Inarin Lapin linnut. Faunistisia lintutietoja Inarin Lapista, erityisesti vuosilta 1985-1999. - Lapin Lintutieteellinen Yhdistys ry. Rovaniemi.
- Keller, V., Herrando, S., Vorišek, P., Franch, M., Kipson, M., Milanesi, P., Martí, D., Anton, M., Klvanová, A., Kalyakin, M.V., Bauer, H.-G., Foppen, R.P.B. (2020). European breeding bird atlas 2: Distribution, abundance and change. Lynx Edicions/European Bird Census Council (EBCC): Barcelona. ISBN 9788416728381. 967 pp.
- Khlebosolov, E. I., Makarova, O. A., Khlebosolova, O. A., Polikarpova, N. V., Zatsarinny, I. V. 2007. The Birds of Pasvik. Ryazan. 196 pp.
- Krechmar, A.V. 1994. Eurasian wigeon (*Anas penelope*) in North-Eastern Asia. Zoologicheskii Zhurnal 73: 68-79.
- Krog, K. 1964. Hettmåke og skogsnipe i Finnmark. Sterna: 45-46.
- Kålås, J.A., Viken, Å. og Bakken, T. (red.) 2006. Norsk Rødliste 2006 – 2006 Norwegian Red List. Artsdatabanken, Norway.
- Lindgaard, A. 1995. Et år i Pasvik – ornitologiske registreringer fra Øvre Pasvik 1987. Lappmeisen 19: 34-51.
- Lorentzen, S.-H. 1980a. Fugleobservasjoner fra Sør-Varanger - August 1980. Lappmeisen 6: 23.
- Lorentzen, S.-H. 1980b. Artsliste for ekskursjon til Øvre Pasvik 23-25.5.1980. Lappmeisen 6: 12-13.
- Noddeland, J. 1993. Ornitologisk rapport fra Øvre Pasvik. Lappmeisen 18: 17-27.

- Norsk-Finsk Grensevassdragskommisjon. 1997. Flerbruksplan for Pasvikvassdraget. Fylkesmannen i Finnmark. Miljøvernnavdelingen. Rapport 1-1997.
- Olsen, J.A. 1997. Fuglearkivet i Finnmark Del 1. Lappmeisen 21: 6-57. 63
- Olsen, J.A. 1998. Fuglearkivet i Finnmark Del 2. Lappmeisen 22: 2-49.
- Pethon, P. 1966. Avifaunistiske iakttagelser i Syd-Varanger sommeren 1966. Fauna 19: 196-211.
- Ree, V. 1976. Rapport fra NNSK's virksomhet april 1975-april 1976. Sterna 15: 179-197.
- Rolstad, J., Ims, R.A. & Risberg, Ø.J. 1983. Fuglerapport fra Øvre Pasvik. Lappmeisen 9: 44-57.
- Røy, N. 1971. Fugleobservasjoner fra Øvre Pasvik. Sterna 10: 159-170.
- Schaanning, H.Tho.L. 1907. Østfinnmarkens fuglefauna. Bergens Museums Aarbog 1907. No.8.
- Schaanning, H.Tho.L. 1916. Jægerliv Nordpaa. Cammermeyers, Kristiania.
- Schaanning, H.Tho.L. 1916. Norges fuglefauna. J.W.Cappelens Forlag. Kristiania.
- Schaanning, T. 1924. Vårtrekk-notiser fra Øvre Pasvik 1923. Norsk Ornithologisk Tidsskrift. 5:34.
- Schaanning, H.T.L. 1926. Vårtrekket i Øvre Pasvik, Sør-Varanger 1908, 1910, 1911. Norsk Ornithologisk Tidsskrift II. 7:160.
- Skarsto, A. 1982. Fugleobservasjoner fra Pasvik 1982. Rapport til LRSK Finnmark. Stensil. 8 s.
- Størkersen, Ø.R. 1983. Avifaunistiske notater fra Øvre Pasvik sommeren -79. Lappmeisen 9: 98-102.
- Størkersen, Ø.R. 1996. Ni nye norske Ramsar-områder opprettet i 1996. Vår Fuglefauna 19: 53-60.
- Summers, R.W. & Underhill, L.G. 1987. Factors related to breeding production of Brent Geese *Branta bernicla bernicla* and waders (Charadrii) on the Taimyr Penninsula (USSR). Bird Study 94: 161-172.
- Thingstad, P.G. 1995. Ornitologiske befaringer i norsk-russisk Pasvik naturreservat. Med forslag til oppfølgende overvåknings av vannfuglbestandene i Fjærvannområdet. Vitenskapsmuseet, Notat Zool. avd. 1995,4: 23 s.
- Thingstad, P.G., Wikan, S., Aspholm, P.E., Günther, M. & Vie, G.E. 1997. Vannfuglregistreringer i Pasvik naturreservat og omliggende våtmarksområder 1996 og 1997. Vitenskapsmuseet, Notat Zool. avd. 1997,5: 30 s.
- Thingstad, P.G., Wikan, S., Aspholm, P.E., Günther, M. & Vie, G.E. 2000. Vannfuglregistreringer i Pasvik naturreservat og omliggende våtmarksområder. Resultater fra 1998 og 1999 og oppsummeringer fra perioden 1996-1999. Vitenskapsmuseet, Notat Zool. avd. 2000,1: 31 s.
- Wikan, S. 1972. Fuglefaunaen i Øvre Pasvik. Fauna 25: 164-180.
- Wikan, S. 1987. Naturverninteressene i Øvre Pasvik, zoologisk undersøkelse. Rapport, Sør-Varanger Museum: 75 s.
- Wikan, S. 1991. Rapport vannfuglregistreringer 21.-22.05.1991. Stens. rapport: 5 s.
- Wikan, S. 1992. Vannfuglregistreringer Fjærvann 20.-22.05.1992. Stens. rapport: 6 s.
- Wikan, S., Makarova, O. & Aarseth, T. 1994. Pasvik. Norsk-russisk naturreservat. Grøndahl Dreyer, Oslo.
- Wikan, S. 1999. Vannfugltelling – Vår 1998. 8 s. i Wikan, S. (red.). Pasvik naturreservat. Samarbeidet mellom Norge og Russland om det felles verneområdet Pasvik naturreservat/Pasvik zapovednik. Årsmelding 1998. Svanhoved miljøseniter/Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvernnavdelingen.
- Wikan, S. 2000. Bisamrotte – Registrering i Pasvik naturreservat 1994-2000. Rapport. Svanhoved miljøseniter :17 s.
- Wikan, S. 2005. Bisam. Registrering i Pasvik naturreservat 2004-2005. Rapport. Svanhoved miljøseniter.
- Wrånes, E. 1968. Noen observasjoner fra Øvre Pasvik 1967. Sterna 8: 100.

Vedlegg: Statusoversikt: Vannfugler i Pasvik

I Tabell A gis det en statusoversikt over alle arter av vannfugl som er påvist på norsk side i Pasvikdalen (sør for Skrukkebukt). Totalt var det registrert 101 vannfuglarter i området per 31.12.2020.

Tabell A. Statusliste for registrerte arter av vannfugl på norsk side i Pasvikdalen (sør for Skrukkebukt) per 31.12.2020. Lista viser de ulike artenes forekomst til ulike årstider. List of waterbird species found in the Pasvik valley (Norwegian side from Skrukkebukt and southwards) until 31.12.2020. Seasonal occurrence shown.

R	Vanlig hekkefugl	Common breeder	V	Vår (15.3.-14.6.)	Spring
r	Fåtallig hekkefugl	Scarce breeder	S	Sommer (15.6.-14.8.)	Summer
(r)	Sjelden hekkefugl (1-3 funn)	Rare breeder	H	Høst (15.8.-30.11.)	Autumn
-	Ikke påvist hekkende	Non breeder	W	Vinter (1.12.-14.3.)	Winter
X	Vanlig i perioden	Common	x	Fåtallig i perioden	Scarce
(x)	Sjelden i perioden	Rare	-	Ikke påvist i perioden	Not recorded

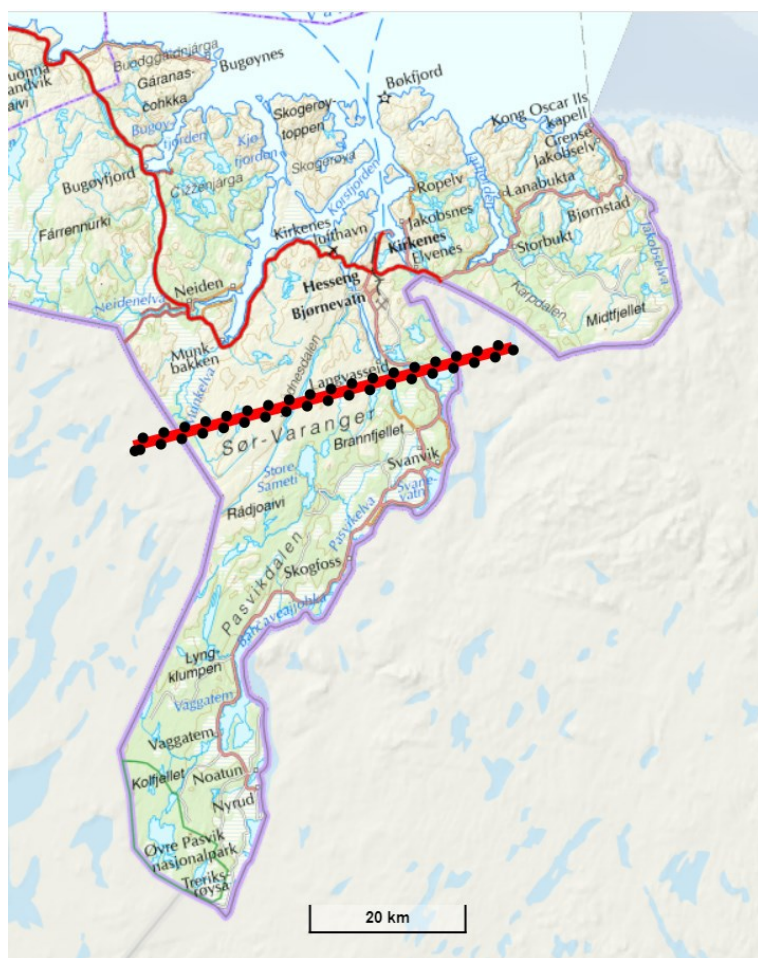
Art	Hekkestatus	V	S	H	W
1. Ringgås (<i>Branta bernicla</i>)	-	(v)	(s)	-	-
2. Kanadagås (<i>Branta canadensis</i>)	-	(v)	-	-	-
3. Hvitkinngås (<i>Branta leucopsis</i>)	-	(v)	(s)	(h)	-
4. Stripegås (<i>Anser indicus</i>)	-	(v)	(s)	-	-
5. Snøggås (<i>Anser caerulescens</i>)	-	(v)	-	-	-
6. Gråggås (<i>Anser anser</i>)	-	(v)	(s)	(h)	-
7. Taigaædgås (<i>Anser fabalis</i>)	R	V	S	H	-
8. Kortnebbgås (<i>Anser brachyrhynchus</i>)	-	v	(s)	(h)	-
9. Tundrasædgås (<i>Anser serrirostris</i>)	-	(v)	(s)	-	-
10. Tundragås (<i>Anser albifrons</i>)	-	(v)	(s)	-	-
11. Dverggås (<i>Anser erythropus</i>)	r†	(v)	(s)	(h)	-
12. Knoppsvane (<i>Cygnus olor</i>)	-	(v)	(s)	-	-
13. Dvergsvane (<i>Cygnus columbianus</i>)	-	(v)	-	-	-
14. Sangsvane (<i>Cygnus cygnus</i>)	r	V	S	H	-
15. Gravand (<i>Tadorna tadorna</i>)	-	(v)	(s)	(h)	-
16. Rustand (<i>Tadorna ferruginea</i>)	-	(v)	-	-	-
17. Knekkand (<i>Spatula querquedula</i>)	(r)	v	s	(h)	-
18. Skjeand (<i>Spatula clypeata</i>)	(r)	v	s	h	-
19. Snadderand (<i>Mareca strepera</i>)	-	(v)	(s)	-	-
20. Brunnakke (<i>Mareca penelope</i>)	R	V	S	H	-
21. Stokkand (<i>Anas platyrhynchos</i>)	R	V	S	H	w
22. Stjertand (<i>Anas acuta</i>)	r	V	S	h	-
23. Krikkand (<i>Anas crecca</i>)	R	V	S	H	-
24. Rødhodeand (<i>Netta rufina</i>)	-	(v)	-	-	-
25. Taffeland (<i>Aythya ferina</i>)	-	(v)	(s)	-	-
26. Toppand (<i>Aythya fuligula</i>)	R	V	S	H	-
27. Bergand (<i>Aythya marila</i>)	(r)	v	s	h	-
28. Stellerand (<i>Polysticta stelleri</i>)	-	(v)	(s)	-	-
29. Praktærfugl (<i>Somateria spectabilis</i>)	-	(v)	-	-	-
30. Ærfugl (<i>Somateria mollissima</i>)	-	(v)	-	-	-
31. Sjørørre (<i>Melanitta fusca</i>)	-	v	(s)	(h)	-
32. Svartand (<i>Melanitta nigra</i>)	(r)	v	s	h	-
33. Havelle (<i>Clangula hyemalis</i>)	(r)	v	(s)	h	-
34. Kvinand (<i>Bucephala clangula</i>)	R	V	S	H	(w)
35. Lappfiskand (<i>Mergellus albellus</i>)	r	V	S	H	-
36. Laksand (<i>Mergus merganser</i>)	R	V	S	H	-

37. Siland (<i>Mergus serrator</i>)	R	V	S	H	-
38. Sivhøne (<i>Gallinula chloropus</i>)	-	(v)	-	-	-
39. Sothøne (<i>Fulica atra</i>)	-	(v)	(s)	-	-
40. Trane (<i>Grus grus</i>)	r	V	S	H	-
41. Gråstrupedykker (<i>Podiceps grisegena</i>)	-	(v)	(s)	-	-
42. Toppdykker (<i>Podiceps cristatus</i>)	-	-	(s)	-	-
43. Horndykker (<i>Podiceps auritus</i>)	-	(v)	(s)	(h)	-
44. Tjeld (<i>Haematopus ostralegus</i>)	(r)	(v)	(s)	(h)	-
45. Vipe (<i>Vanellus vanellus</i>)	r	(v)	(s)	-	-
46. Heilo (<i>Pluvialis apricaria</i>)	R	V	S	H	-
47. Sibirlo (<i>Pluvialis fulva</i>)	-	-	-	(h)	-
48. Tundralo (<i>Pluvialis squaterola</i>)	-	-	(s)	H	-
49. Sandlo (<i>Charadrius hiaticula</i>)	r	v	s	(h)	-
50. Boltit (<i>Charadrius morinellus</i>)	-	(v)	(s)	-	-
51. Småspove (<i>Numenius phaeopus</i>)	R	V	S	H	-
52. Storspove (<i>Numenius arquata</i>)	(r)	v	s	(h)	-
53. Lappspove (<i>Limosa lapponica</i>)	r	V	S	H	-
54. Svarthalespove (<i>Limosa limosa</i>)	-	(v)	-	-	-
55. Steinvender (<i>Arenaria interpres</i>)	-	(v)	(s)	-	-
56. Polarsnipe (<i>Calidris canutus</i>)	-	(v)	(s)	-	-
57. Brushane (<i>Calidris pugnax</i>)	R	V	S	H	-
58. Fjellmyrløper (<i>Calidris falcinellus</i>)	r	V	s	-	-
59. Tundrasnipe (<i>Calidris ferruginea</i>)	-	(v)	(s)	(h)	-
60. Temmincksnipe (<i>Calidris temminckii</i>)	r	v	s	-	-
61. Sandløper (<i>Calidris alba</i>)	-	-	-	(h)	-
62. Myrsnipe (<i>Calidris alpina</i>)	(r)	v	s	h	-
63. Fjæreplytt (<i>Calidris maritima</i>)	-	(v)	(s)	-	-
64. Dvergsnipe (<i>Calidris minuta</i>)	(r)	v	s	(h)	-
65. Langnebbekkasinsnipe (<i>Limnodromus scolopaceus</i>)	-	(v)	-	-	-
66. Rugde (<i>Scolopax rusticola</i>)	r	v	s	(h)	-
67. Kvartbekkasin (<i>Limnocyptes minimus</i>)	r	V	s	(h)	-
68. Dobbeltbekkasin (<i>Gallinago media</i>)	-	(v)	(s)	-	-
69. Enkeltbekkasin (<i>Gallinago gallinago</i>)	R	V	S	h	-
70. Tereksnipe (<i>Xenus cinereus</i>)	(r)	-	(s)	-	-
71. Svømmesnipe (<i>Phalaropus lobatus</i>)	r	v	s	-	-
72. Strandsnipe (<i>Actitis hypoleuca</i>)	R	V	S	(h)	-
73. Skogsnipe (<i>Tringa ochropus</i>)	(r)	(v)	(s)	-	-
74. Rødstilk (<i>Tringa totanus</i>)	(r)	v	s	-	-
75. Grønnstilk (<i>Tringa glareola</i>)	R	V	S	h	-
76. Sotsnipe (<i>Tringa erythropus</i>)	R	V	S	h	-
77. Gluttsnipe (<i>Tringa nebularia</i>)	R	V	S	h	-
78. Krykkje (<i>Rissa tridactyla</i>)	-	(v)	-	-	-
79. Ismåke (<i>Pagophila eburnea</i>)	-	(v)	-	-	-
80. Hettemåke (<i>Chroicocephalus ridibundus</i>)	r	v	s	h	-
81. Dvergmåke (<i>Hydrocoloeus minutus</i>)	r	v	s	(h)	-
82. Fiskemåke (<i>Larus canus</i>)	R	V	S	H	-
83. Svartbak (<i>Larus marinus</i>)	r	V	S	H	-
84. Polarmåke (<i>Larus hyperboreus</i>)	-	(v)	(s)	-	-
85. Gråmåke (<i>Larus argentatus</i>)	r	v	s	h	-
86. Sildemåke (<i>Larus fuscus</i>)	-	v	s	-	-
87. Makrellterne (<i>Sterna hirundo</i>)	r	v	s	h	-
88. Rødnebbterne (<i>Sterna paradisaea</i>)	R	V	S	h	-
89. Svartterne (<i>Chlidonias niger</i>)	-	(v)	-	-	-
90. Storjo (<i>Stercorarius skua</i>)	-	-	(s)	-	-
91. Polarjo (<i>Stercorarius pomarinus</i>)	-	(v)	(s)	-	-
92. Tyvjo (<i>Stercorarius parasiticus</i>)	-	(v)	s	(h)	-
93. Fjelljo (<i>Stercorarius longicaudus</i>)	-	v	(s)	-	-
94. Lomvi (<i>Uria aalge</i>)	-	(v)	-	(h)	(w)

95. Smålom (<i>Gavia stellata</i>)	r	V	S	H	-
96. Storlom (<i>Gavia arctica</i>)	R	V	S	H	-
97. Islom (<i>Gavia immer</i>)	-	(v)	(s)	-	-
98. Stork (<i>Ciconia ciconia</i>)	-	(v)	-	-	-
99. Storskarv (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	-	v	(s)	h	-
100. Toppskarv (<i>Phalacrocorax auritus</i>)	-	(v)	(s)	-	-
101. Gråhegre (<i>Ardea cinerea</i>)	-	(v)	(s)	(h)	-

I det følgende presenterer vi litt mer utfyllende informasjon om status for hver enkelt art. Opplysningene gjelder ikke bare undersøkelsesområdet for de årlige vannfugltellingene, men hele den norske delen av Pasvikdalen fra Brattli (Skrukkebukta NV) og sørover. For de vanlige artene oppgis ekstremumsdatoer (vår og høst), samt høyeste observerte antall på en lokalitet en enkelt dag. For de sjeldneste artene oppgis samtlige kjente observasjoner.

Histogrammene viser hvordan antall individer av de vanligste artene fordeler seg gjennom året. Dataene er hentet fra www.artsobservasjoner.no (AO) og gjelder observasjoner fra Pasvikdalen sør for Brattli (Skrukkebukta NV) i perioden 1996-2020.

Dette vedlegget gir en oversikt over de ulike vannfuglartenes status i Pasvikdalen sør for Brattli. Det vil si området sør for den røde skraverte linjen. Kartkilde: www.norgeskart.no

Ringgås (*Branta bernicla*)

Status: Meget sjelden. Kun fem observasjoner er kjent. Artens nærmeste hekkeområder ligger på Svalbard (underarten *hrota*) og på Novaja Semlja i Russland (underarten *bernicla*). Svalbardbestanden trekker opp og ned langs Norskekysten, men ringgåsa sees meget sjelden i innlandet.

Spes.obs.: 1 F ble skutt ved Vaggatem 25.06.1904 (Schaanning 1907).
6 ind. trakk forbi Hestefosdammen 16.06.1973 (Bollingmo & Breiehagen 1977).
6 ind. ble observert ved Noatun 26.05.1995 (Olsen 1997).
1 ind. rastende ved Noatun 05.06.2008 (Paul Eric Aspholm/AO).
1 ind. (underarten *bernicla*) ble observert ved Noatun 29.05.2012 (Egil Ween/AO).

Kanadagås (*Branta canadensis*)

Status: Meget sjelden. Kun to vårobservasjoner. Arten hører naturlig hjemme i Nord-Amerika, men ble introdusert til Europa allerede på 1930-tallet. Nærmest oss hekker arten ved Bottenvika. I «Fremmedartslista 2018» er kanadagåsa kategorisert som SE – Svært høy risiko.

Spes.obs.: Ca. 20 ind. ble observert ved Fjærvann 02.05.1983 (LRSK).
1 ind. ble observert ved Noatun 19.05.1997 (Günther & Heggland 2000).

Hvitkinngås (*Branta leucopsis*)

Status: Meget sjelden. Kun en fåtall vår-, sommer- og høstobservasjoner. Artens nærmeste hekkeområder ligger på Svalbard, på Kaninhalvøya og ved Østersjøen.

Spes.obs.: 2 ad. og 4 juv. trakk sørover ved Nyrud 24.10.1987 (Kjetil Johannessen/AO).
1 ind. ble observert ved Lille Skogøy 11.05.2003 (Günther 2003b).
1 ind. ble observert ved Lille Skogøy 25.06.2006 (Morten Günther/AO).
2 ind. ble observert ved Lille Skogøy 26.06.2006 (Vegard Bunes m.fl./AO).
1 ind. rastende ved Noatun 19.05.2009 (Olav Gilde/AO).
5 ind. ble observert ved Vaggatem 30.-31.05.2011 (Simon Rix m.fl./AO).
2 ind. ble observert ved Svanhovd 03.06.2011 (Per Kristensen m.fl./AO).
17 ind. trakk mot sør ved Svanvik 21.06.2016 (Børge Mørkve-Simonsen/AO).
1 ind. ble observert ved Elvestad 29.05.-01.06.2019 (John Stenersen m.fl./AO).
90 ind. rastende ved Skrøytnes 03.10.2020 (Jeppe Pedersen/AO).
140 ind. rastende ved Skrøytnes 04.10.2020 (Jeppe Pedersen/AO).
1 ik ble observert ved Rødsand 01.11.2020 (Bertil Casslén/AO).

Stripegås (*Anser indicus*)

Status: Meget sjelden. Kun to observasjoner. Trolig dreier dette seg om forvillede fugler. Stripegåsa hører opprinnelig hjemme i Sentral-Asia, men arten er introdusert til flere europeiske land der den også er funnet hekkende.

Spes.obs.: 1 adult ble observert ved Svanvik 14.06.1998 (Günther & Heggland 2000).

1 adult ble observert ved Lille Skogøy 30.06.2001 (Günther & Thingstad 2002).

Snøgås (*Anser caerulensis*)

Status: Meget sjelden. Kun en observasjon. Hekker i NØ-Sibir, Nord-Amerika og på Grønland. Etterkommere etter forvillede fugler har hekket sporadisk i flere europeiske land.

Spes.obs.: 2 ind. ved Fjærvann 09.04.1967 (Schaanning 1968).

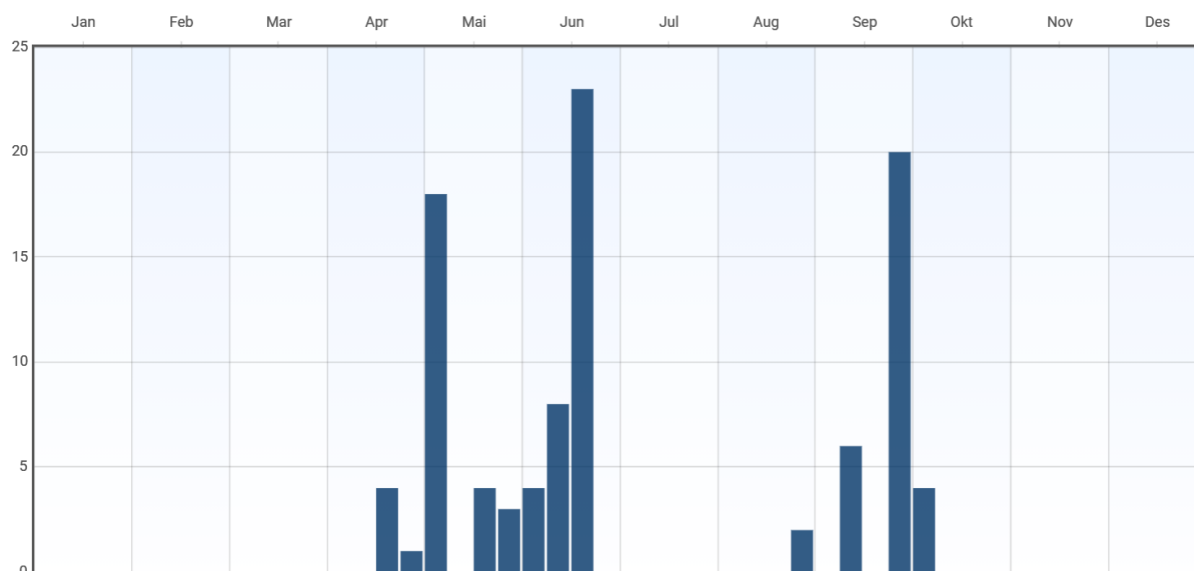
Grågås (*Anser anser*)

Status: Sjelden gjest. Vanigst om våren. Hekker fåtallig bl.a. i Alta og Porsanger kommuner. Fram til 2005 var det kun fire kjente observasjoner fra Pasvikdalen (Günther 2006b). De siste 15 årene har arten blitt litt vanligere og drøyt 30 observasjoner av grågås er kjent fra perioden 2005-2019 (www.artsobservasjoner.no).

Tidligste vår: 2 ind. ble observert på Skrøytnesmyra 20.04.2011 (Gunnar Gundersen m.fl./AO).

Seneste høst: 4 ind. ble observert ved Øverli 07.10.2010 (Espen Aarnes/AO).

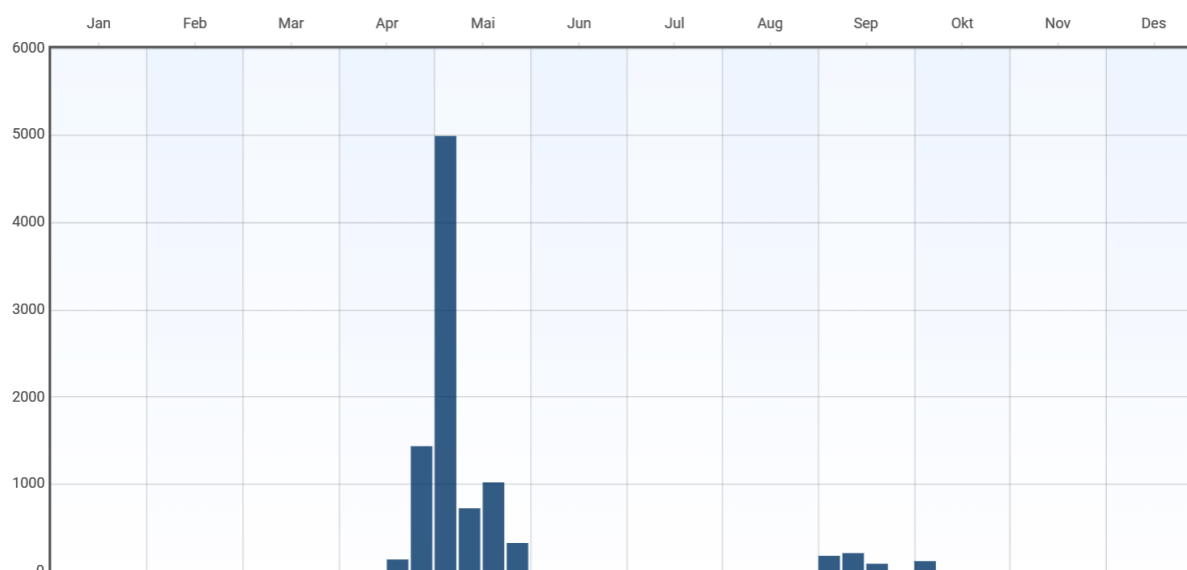
Største antall: 21 ind. ble observert ved Skrøytnes 23.06.2016 (Trond Korsgård/AO).

Antall registrerte individer av grågås fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Taigasædgås (*Anser fabalis*)

- Status: Vanlig hekkefugl i skogområdene i Pasvik. Flokker påtreffes dessuten regelmessig i trekketidene vår og høst. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er taigasædgåsa kategorisert som **EN – Sterkt truet**.
- Trekk: Taigasædgåsa ankommer i slutten av april og trekker sørover i løpet av september.
- Tidligste vår: 3 ind. ble observert ved Skrøytnes 18.04.2016 (Bertil Casslén/AO).
- Seneste høst: 110 ind. ble observert ved Skrøytnes 04.10.2016 (Bertil Casslén/AO).
9 ind. ble observert ved Skrøytnes 04.10.2020 (Jeppe Pedersen/AO).
- Største antall: Flokker på 2-300 ind. forekommer regelmessig i råker i Pasvikelva i begynnelsen av mai. Hele 437 ind. ble observert ved Noatun 01.05.2019 (Thomas Aarvak m.fl./AO).

Antall registrerte individer av taigasædgås fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Kortnebbgås (*Anser brachyrhynchus*)

- Status: Sjelden gjest. Kun et fåtall observasjoner vår, sommer og høst. Kortnebbgåsa hekker på Island og Svalbard. Fugler fra Svalbardbestanden passerer Norge under trekket vår og høst.
- Spes.obs.:
- 4 ind. ble observert ved Nyrud 14.05.1974 (Olsen 1997).
  - 3 ind. ble observert ved Svanvik 02.05.1982 (LRSK).
  - 2 ind. ble sett ved Hestefosdammen 10.09.1983 (LRSK).
  - 1 ind. ble sett ved Vaggatem 09.05.1992 (Risto Karvonen/AO).
  - 2 ind. ble sett ved Bjørkåsen fellesbeite 25.06.1997 (Günther & Heggland 2000).
  - 1 ind. med andre gjess ved Vaggatem 14.05.1999 (Günther & Heggland 2000).
  - 2-3 ind. trakk mot nord ved Noatun 26.05.2002 (Erlend Haarberg pers .medd.).
  - 1 ind. ble observert ved Lille Skogøy 11.05.2003 (Günther 2003b).
  - 1 ind. ble observert ved Noatun 29.05.2012 (Egil Ween/AO).

1 ind. ble observert ved Skrøytnes 28.05.2017 (Jon Hansen m.fl./AO).

2 ind. ble observert ved Skrøytnes 02.-04.05.2018 (Paul Shimmings m.fl./AO).

Tundrasædgås (*Anser serrirostris*)

Status: Meget sjelden vårgjest i Pasvik, men forekommer regelmessig under vårtrekket på nordsiden av Varangerfjorden. De nærmeste hekkeplassene ligger på tundraen i NV-Russland.

Spes. obs. Tre ind. som viste karakterene til underarten *rossicus* ble observert ved Skrøytnes 28.06.2018 (Rolf Terje Kroglund m.fl./AO) og 01.05.2019 (Marius von Glahn m.fl./AO).

Tundragås (*Anser albifrons*)

Status: Sjelden gjest i Pasvik under vårtrekket. Kun en sommerobservasjon. Hekker nærmest på Grønland og på Kaninhalvøya i Russland.

Spes.obs.: 1 ind. ble observert ved Fjærvann 09.04.1973 (Bollingmo & Breiehagen 1977).

1 ind. ble observert ved Lille Skogøy 26.05.2006 (Olav Gilde/AO).

1 ind. rastende ved Noatun 21.05.2009 (Olav Gilde/AO).

1 ind. rastende ved Lille Skogøy 24.05.2010 (Jon Lurås/AO).

6 ind. ble observert ved Noatun 16.-17.05.2012 (Jonas langbråten m.fl./AO).

2 ind. ble observert ved Noatun 19.05.2017 (Anders Faugstad Mæland/AO).

3 ind. ble observert ved Noatun 24.05.2017 (Bertil Casslén/AO).

1 2k næringssøkende ved Skrøytnes 01.05.2019 (Marius von Glahn m.fl./AO).

1 ind. ble observert ved Stenbakk 22.-23.05.2019 (Egil Ween/AO).

2 ind. rastende ved Elvestad 23.-24.05.2019 (Egil Ween m.fl./AO).

1 ind. ved Skrøytnes og Lille Skogøy 15.06.2019 (Steinar Sannes m.fl./AO).

Dverggås (*Anser erythropus*)

Status: Meget sjelden. Arten hekket tidligere i fjellområdene mot kysten og årlig ble det gjort observasjoner av trekkende fugler i Pasvikdalen i slutten av mai. I dag er dessverre dverggåsa i Fennoskandia direkte truet av utryddelse. Kun et fåtall par hekker i indre strøk av Finnmark. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er arten kategorisert som **CR - Kritisk truet**.

Spes.obs.: De siste kjente observasjonene ble gjort ved Ødevann 11.08.1978 og ved Rødsand 31.05.2005 (Rolstad et al. 1983, Günther 2006). Dessuten ble to ind. observert ved Noatun 16.05.2012 (Jonas Langbråten m.fl./AO).

Knoppsvane (*Cygnus olor*)

Status: Meget sjelden. Kun en vår- og to sommerobservasjoner fra Pasvik. Tilfeldige observasjoner gjøres så godt som årlig i kystområdene i Øst-Finnmark. Nærmest oss hekker arten på Østlandet og i Sør-Sverige.

Spes.obs.: 4 subadulte fugler ble observert i Fjærvann 01.08.1983 (LRSK).
1 ind. ble observert ved Skogfoss 17.04.1990 (Olsen 1997).
1 ind. ble observert ved Svanhovd 28.07.2004 (Anders T. Hangård/AO).

Dvergsvane (*Cygnus columbianus*)

Status: Meget sjelden. Kun to vårobservasjoner. Nærmest oss hekker arten på Kaninhalvøya i Russland.

Spes.obs.: 1 ind. ble sett ved Hestefosdammen og Nyrud 22.-30.05.1975 (Wikan 1987).
1 ind. ble observert ved Elvestad 25.05.2006 (Gilde pers. medd.).

Sangsvane (*Cygnus cygnus*)

Status: Vanlig hekkefugl i ødemarksområdene i Øvre Pasvik. Minst 5-10 par hekker årlig.

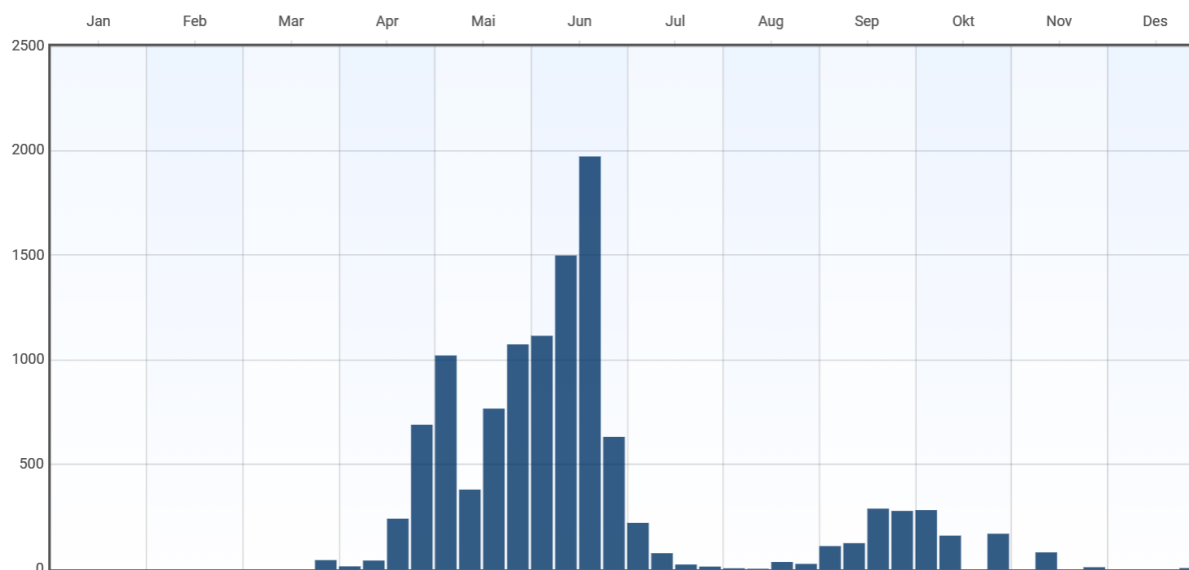
Trekk: Ankommer så snart det er åpne råker i elva og flytter vekk når isen legger seg.

Tidligste vår: Ett ind. dukket opp ved Noatun allerede 22.03.2004 (Günther 2006).

Seneste høst: 10 ind. ble observert ved Skrøytnes 26.11.2020 (Jeppe Pedersen/AO).

Vinter: 3 ind. oppholdt seg ved Melkefoss fram til 31.12.2020 (Trine Beddari pers. medd).

Største antall: 165 ind. ble observert ved Lille Skogøy 19.10.2016 (Morten Günther/AO).

Antall registrerte individer av sangsvane fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Gravand (*Tadorna tadorna*)

Status: Meget sjelden. Kun tre observasjoner. I Finnmark hekker gravanda lokalt i Porsanger, Lebesby (Laksefjorden), Tana og Nesseby.

Spes.obs.: 9 ind. ble observert ved Fjærvann 19.09.1972 (Olsen 1997).

3 ind. ble observert ved Svanvik i mai-juni 1993 (Günther & Heggland 2000).

1 ind. ble observert ved Lille Skogøy 29.06.2011 (Bjørn-Tore Rekve Seim m.fl./AO).

Rustand (*Tadorna ferruginea*)

Status: Meget sjelden. Kun en vårobservasjon. De nærmeste hekkeplassene ligger ved det Kaspiske hav i Sentral-Asia. Mange funn i Europa dreier seg om rømte parkfugler.

Spes.obs.: 1 M ble sett i Fjærvann 11.05.1970 (Hildonen 1971).

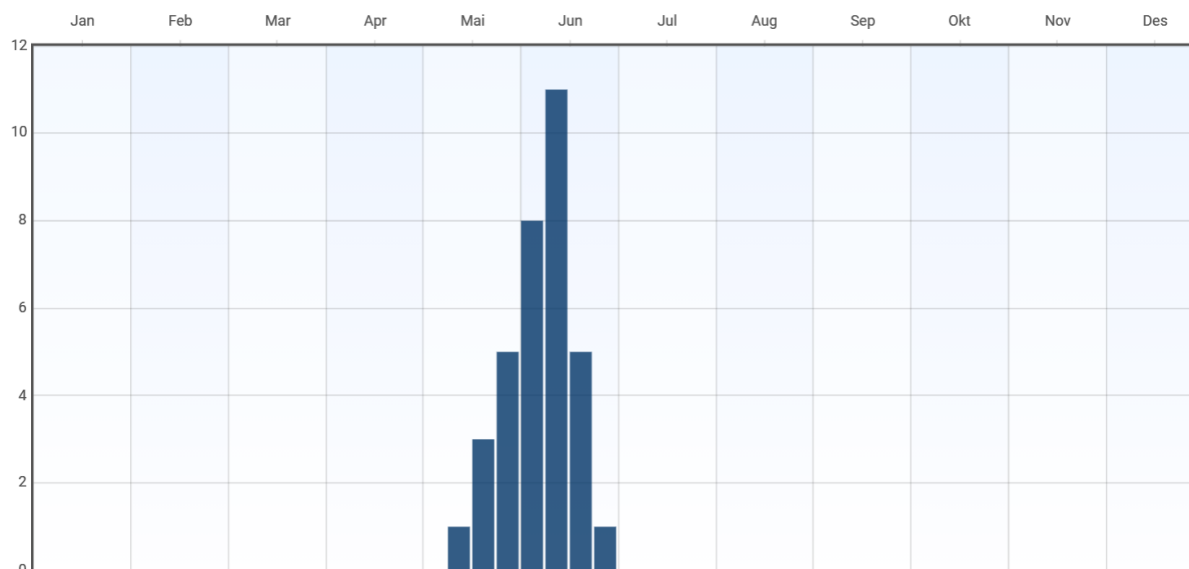
Knekkand (*Spatula querquedula*)

Status: Tilfeldig gjest vår og sommer. Kun en høstobservasjon. Første observasjon ble gjort i 1973. Det er mulig at ett par hekket ved Fjærvann i 1979. Artens nærmeste hekkeområde ligger i Finland. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er arten kategorisert som **EN - Sterkt truet**.

Tidligste vår: 1 M ble observert ved Skrøytnes 13.05.2014 (Arild Andersen/AO).

Høstobs.: 1 F ble observert i Gjøkbukta 16.09.1996 (Günther & Heggland 2000).

Største antall: 4 ind. ble observert ved Skrøytnes 04.06.2007 (Morten Günther m.fl./AO).

Antall registrerte individer av knekkand fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Skjeand (*Spatula clypeata*)

Status: Fåttallig hekkefugl i de mest vegetasjonsrike delene av Pasvikelva. Første observasjon ble gjort i 1933. Hekking ble første gang påvist i 1969. Arten har vært årviss i de senere år. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er skjeanda kategorisert som **VU - Sårbar**.

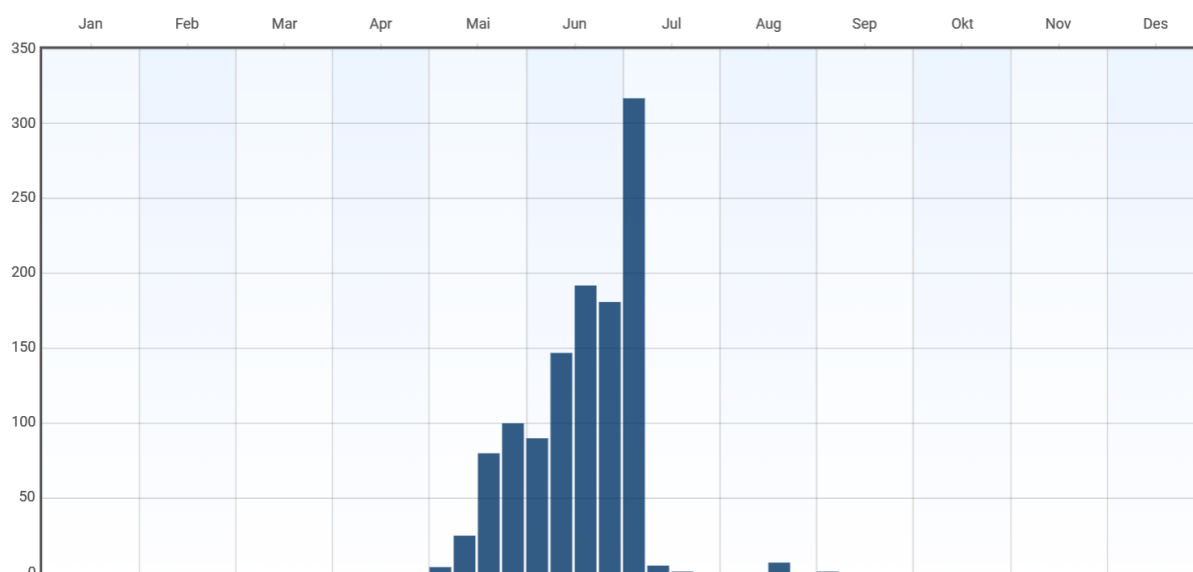
Trekk: Ankommer i midten av mai; forsvinner før midten av september.

Tidligste vår: 4 ind. ble observert ved Skrøytnes 08.05.2016 (Anders Faugstad Mæland/AO).

Seneste høst: 2 ind. ved Lille Skogøy, Skrøytnes 24.09.2010 (Tormod Amundsen m.fl./AO).

Største antall: 37 ind. ved Lille Skogøy, Skrøytnes 08.07.2017 (Bjørn Penk/AO).

36 ind. ved Lille Skogøy, Skrøytnes 03.07.2017 (Anders T. Hangård m.fl./AO).

Antall registrerte individer av skjeand fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

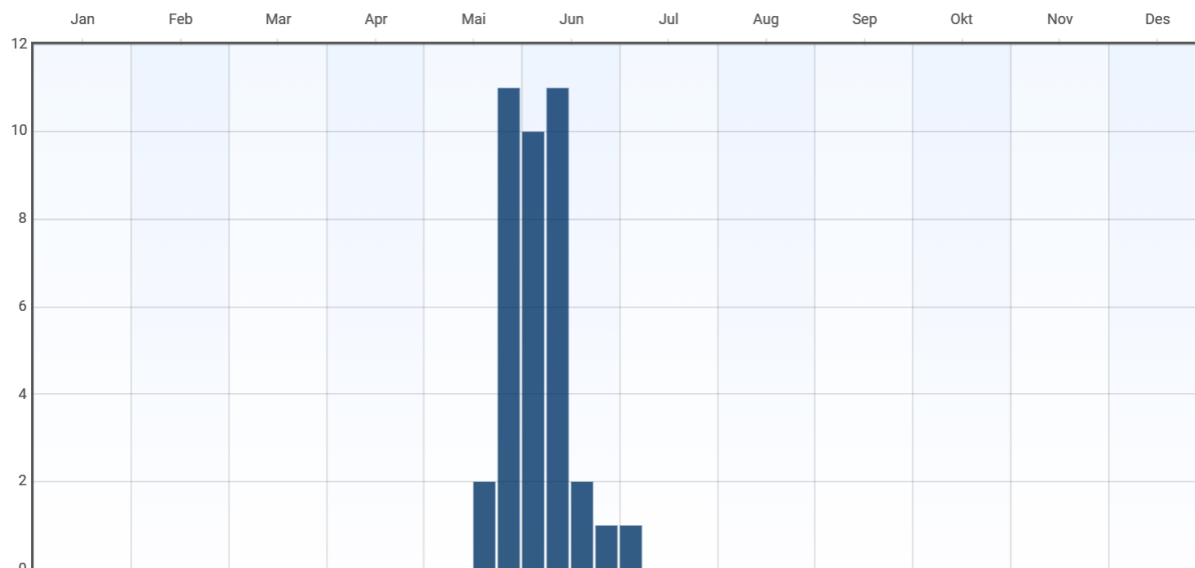
Snadderand (*Mareca strepera*)

Status: Sjelden vår- og sommergjest. De fleste observasjonene er gjort i perioden medio mai til medio juni. Flere observasjoner av par kan tyde på at hekking kan forekomme i Pasvikdalen. Artens nærmeste hekkeplasser ligger i Sør-Sverige. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er snadderanda kategorisert som **NT - Nær truet**.

Tidligste vår: 1 M ble observert ved Noatun 03.05.2002 (Günther 2002a).

Seneste høst: 1 F ble observert ved Lyngmo 04.07.2012 (Gunnar Gundersen m.fl./AO).

Største antall: 5 ind. ble observert ved Skrøytnes 14.06.2009 (Olav Gilde/AO).

Antall registrerte individer av snadderand fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Brunnakke (*Mareca penelope*)

Status: Vanlig hekkefugl ved Pasvikelva og ved mange av vannene i skogen. Den mest tallrike av gressendene.

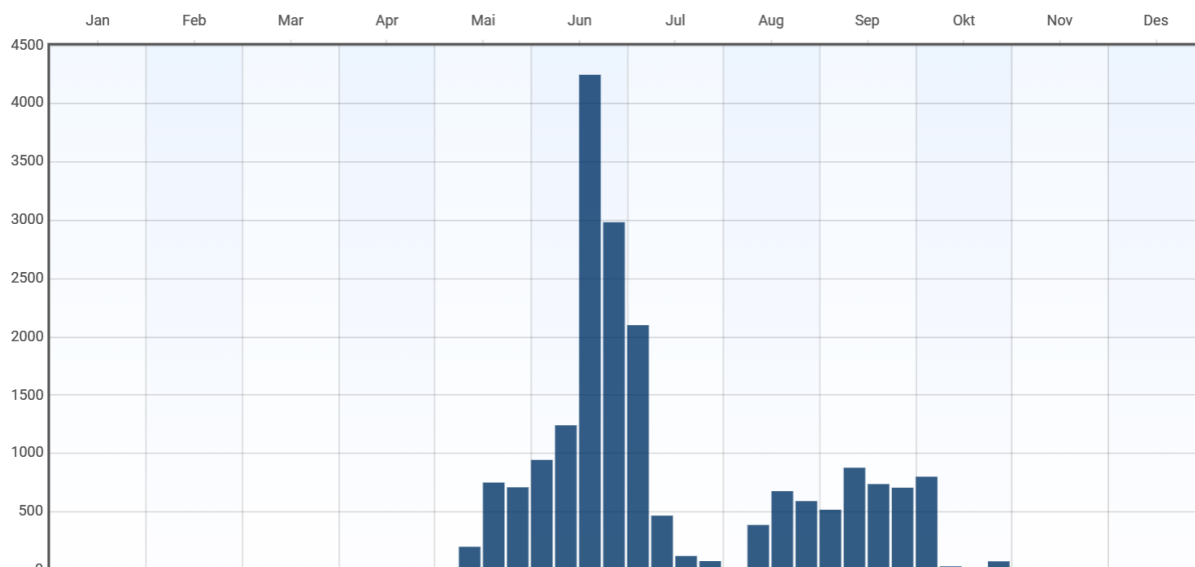
Trekk: Ankommer i midten av mai; forlater Pasvik fram til midten av oktober. Høsttrekket foregår således betydelig senere enn hos både stjertand og krikkand.

Tidligste vår: 1 M ble observert ved Nyrud 24.04.2004 (Günther 2006).

Seneste høst: 75 ind. ble observert ved Skrøytnes 26.10.2020 (Bertil Casslén/AO).

110 ind. ble observert ved Lille Skogøy 19.10.2016 (Morten Günther/AO).

Største antall: 449 ind. ble registrert på strekningen Hestefoss-Jordanfoss 06.09.2013.

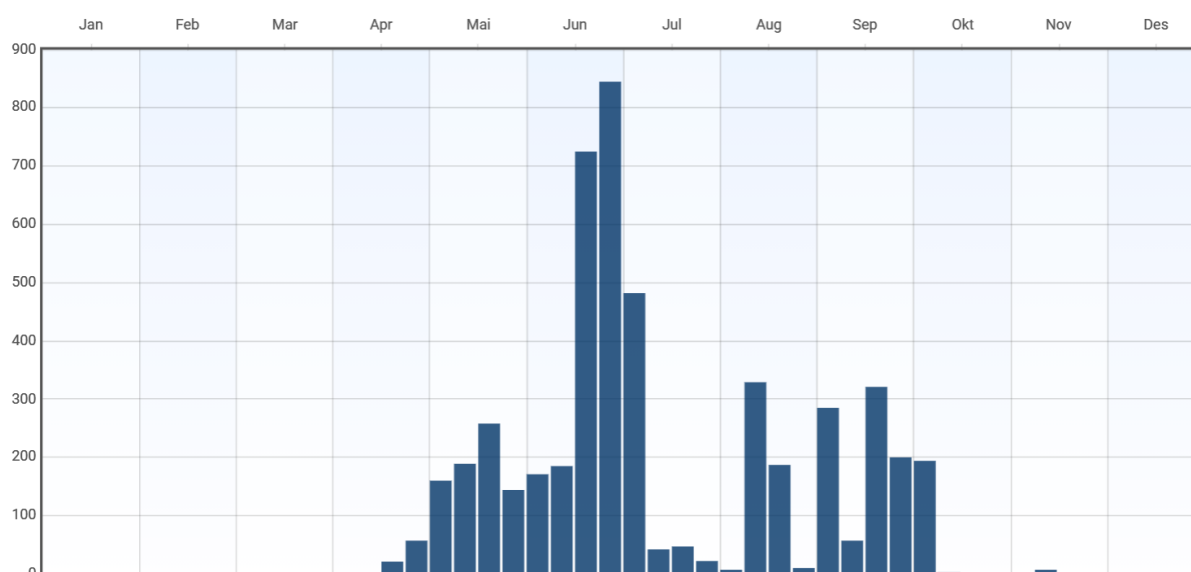

Antall registrerte individer av brunnakke fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Stokkand (*Anas platyrhynchos*)

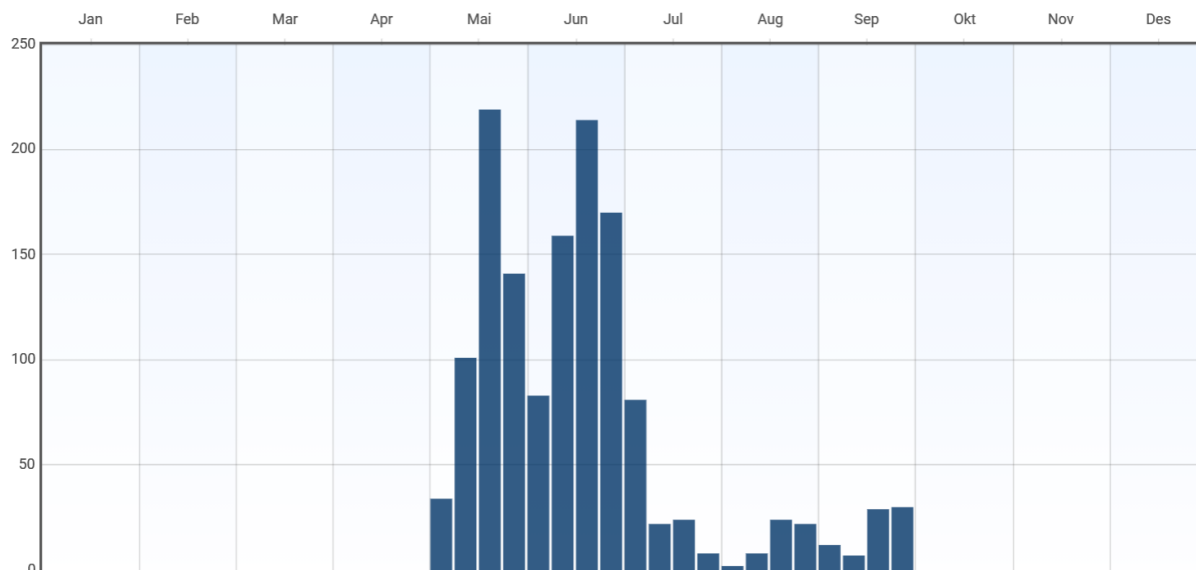
- Status:** Vanlig hekkefugl i kulturlandskapet langs Pasvikelva; sjeldnere i skogsområdene. I begynnelsen av forrige århundre var imidlertid stokkanda svært sjelden, og kun to observasjoner ble gjort i perioden 1900-1906 (Schaanning 1907).
- Trekk:** De første ankommer så snart det er åpne råker i elveisen; gjerne allerede i februar.
- Tidligste vår:** 5 ind. ved Skogfoss 09.02.1975 (Wikan 1987).
- Seneste høst:** 7 ind. ble observert ved Skrøytnes 13.11.2013 (Bjørn Frantzen/AO).
- Størst antall:** 300 ind. ble observert ved Utnes 16.08.2012 (Anders Hals/AO).
- Spes.obs.:** En delvis albino ble observert ved Hestefossdammen 26.08.1985 (Aune 1995).

Antall registrerte individer av stokkand fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Stjertand (*Anas acuta*)

- Status:** Vanlig hekkefugl i Pasvikdalen; dog ikke så tallrik som f.eks. brunnakke og krikkand. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er stjertanda kategorisert som **VU - Sårbar**.
- Trekk:** Vanlig på vårtrekk; mindre tallrik om høsten. Ankommer Øvre Pasvik noe tidligere enn krikkand og brunnakke; gjerne allerede i overgangen april-mai. Også høsttrekket foregår tilsynelatende tidligere enn for de andre gressendene og allerede i begynnelsen av september er det meste av trekket over.
- Tidligste vår:** Observert i Øvre Pasvik allerede 27.04.1904 (Schaanning 1907).
- Seneste høst:** 30 ind. ble observert ved Skrøytnes 24.09.2010 (Tormod Amundsen m.fl./AO).
- Største antall:** 32 ind. ble observert ved Noatun 16.05.2013 (Marius von Glahn/AO).

Antall registrerte individer av stjertrand fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Krikkand (*Anas crecca*)

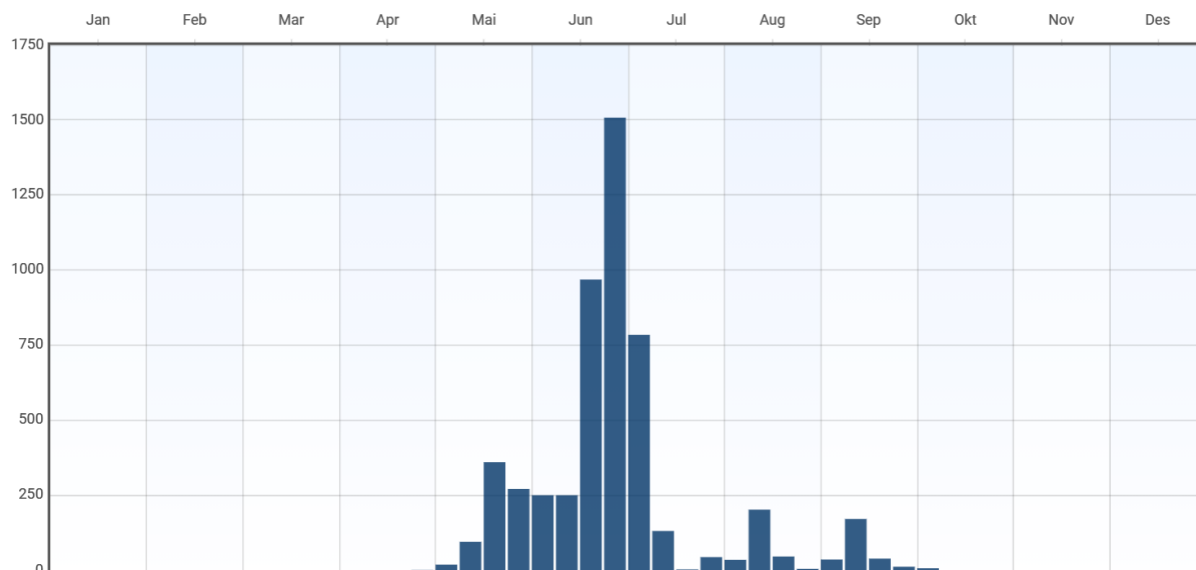
Status: Vanlig hekkefugl ved småpytter og tjern i hele Pasvik; også ved Pasvikelva.

Trekk: Ankommer i midten av mai; forlater Pasvik fram til slutten av september.

Tidligste vår: 5 ind. ble observert ved Svanvannet 28.04.2004 (Günther 2006).

Seneste høst: 8 ind. ble observert ved Skrøytnes 04.10.2020 (Jeppe Pedersen/AO).

Største antall: 260+ ind. ble observert i Gjøkbukta 14.09.2004 (Günther 2006).

Antall registrerte individer av krikkand fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Rødhodeand (*Netta rufina*)

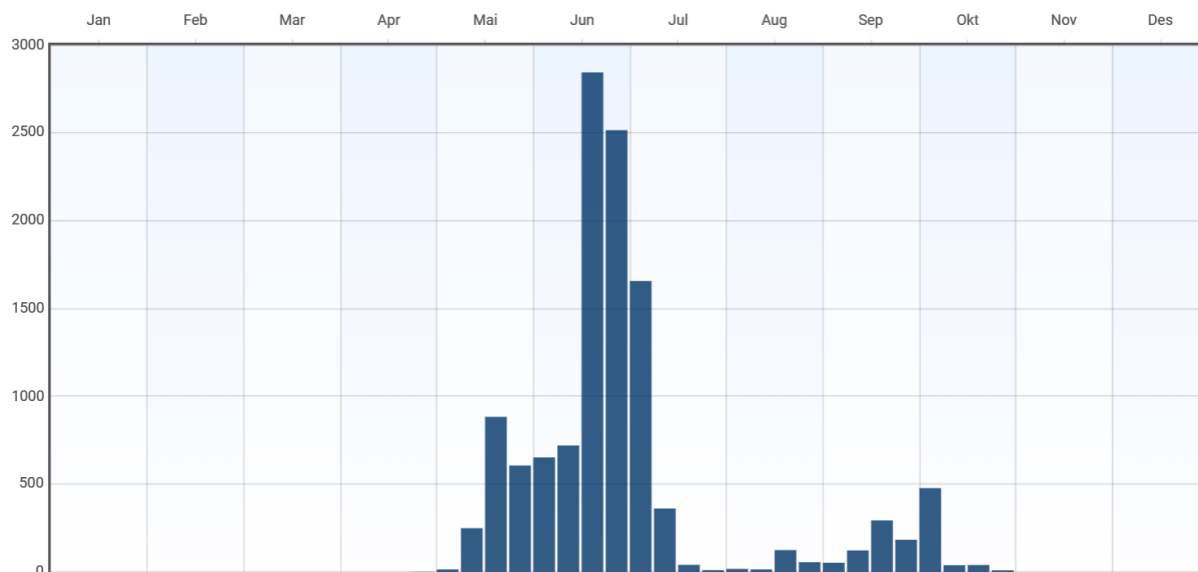
- Status: Meget sjelden. Kun en vårobservasjon. Artens nærmeste hekkeplasser ligger i Mellom-Europa. Totalt var det 28 godkjente funn av rødhodeand i Norge pr. 31.12.2019.
- Spes. obs.: 1 M ble oppdaget i Loken 26.05.2005. Fuglen var relativt sky, men oppholdt seg i området frem til 03.06.2005 (Günther 2006).

Taffeland (*Aythya ferina*)

- Status: Meget sjelden gjest vår, sommer og høst. Kun et fåtall kjente observasjoner. Artens nærmeste hekkeplasser ligger ved Bottenvika, der den foretrekker grunne, næringsrike sjøer med frodig vegetasjon.
- Spes.obs.: 1 M ble observert ved Noatun 04.06.1994 (Günther & Heggland 2000).
3 M trakk mot nord ved Skrøytnes 19.05.2016 (Anders Faugstad Mæland/AO).
1 M ble observert ved Skrøytnes 25.05.2016 (Bertil Casslén m.fl./AO).
1 M ble observert ved Ytre Loken 19.06.2019 (Morten Günther/AO).
1 M ble observert ved Utnes, Svanvik 20.06.2019 (Morten Günther/AO).
2 ind. ble observert ved Fjærvannet under vannfugltellingen 26.05.2020.
1 ind. ble observert ved Fjærvannet under vannfugltellingen 03.06.2020.
1 ind. ble observert i Gjøkbukta under vannfugltellingen 01.09.2020.

Toppand (*Aythya fuligula*)

- Status: Vanlig hekkefugl ved Pasvikelva og i en del vegetasjonsrike vann.
- Trekk: Ankommer i midten av mai; forsvinner i løpet av september.
- Tidligste vår: 2 M ble observert ved Elvestad 30.04.2011 (Espen Aarnes/AO).
- Seneste høst: 9 ind. ble observert ved Skrøytnes 26.10.2020 (Bertil Casslén/AO).
- Største antall: 1052 ind. ble observert på strekningen Hestefoss-Jordanfoss 26.05.2020.

Antall registrerte individer av toppand fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Bergand (*Aythya marila*)

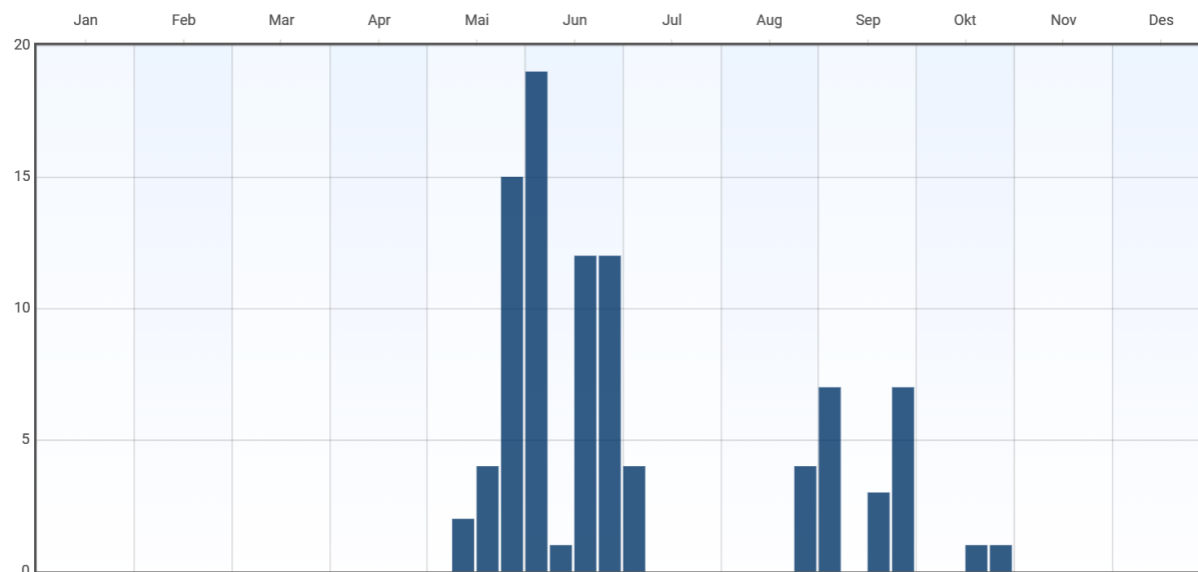
Status: Sjelden gjest vår og høst. En observasjon av en hunn og en ungfugl ved Hestefosdammen 21.07.1977 antyder at hekking kan ha funnet sted. Berganda hekker ellers spredt og fåtallig både på Finnmarksvidda og på Varangerhalvøya. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er berganda kategorisert som **EN – Sterkt truet**.

Trekk: Arten ankommer sent; vanligvis helt i slutten av mai. De fleste observasjonene er gjort i overgangen mai-juni og i september.

Tidligste vår: 6 ind. mellom Sauholmen og Hestefosdammen 18.05.1987 (Lindgaard 1995).

Seneste høst: 1 1K ble observert ved Skogfoss 26.10.2020 (Bertil Casslén/AO).

Største antall: 13 ind. ble observert ble observert på Fjærvannet 31.05.2005 (Günther 2006).

Antall registrerte individer av bergand fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Stellerand (*Polysticta stelleri*)

Status: Meget sjelden. Kun en vårobservasjon. Hekker nærmest i arktisk Russland, men flere tusen fugler overvintrer i Varangerfjorden. Småflokker kan sees i Bøkfjorden og Jarfjorden på vårvinteren. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er stelleranda kategorisert som **VU - Sårbar**.

Spes. obs.: 1 F ble observert ved Lille Skogøy 13.05.2005 (Olav Gilde/AO).
1 F ble observert ved Skogly 03.07.2020 (Audun Skrindo/AO).

Praktærfugl (*Somateria spectabilis*)

Status: Meget sjelden. Kun en sen vårobservasjon. Hekker nærmest oss på Svalbard, men flere tusen fugler overvintrer i Varangerfjorden og inntil 250 ind. kan sees i Bøkfjorden ved Kirkenes fra desember til april. Antall fugler synes å ha godt noe ned i de senere år.

Spes.obs.: 1 M og 1 F ble observert ved Kobbfoss 11.06.1962 (Fjeldså 1969).

Ærfugl (*Somateria mollissima*)

Status: Meget sjelden. Kun to observasjoner. Vanlig hekkefugl langs kysten av Sør-Varanger. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er arten kategorisert som **VU – Sårbar**.

Spes.obs.: 3 M ble observert på Hestefosdammen 19.05.1973 (Bollingmo & Breiehagen 1977).
2 M ble observert på Fjærvann 23.05.1973 (Bollingmo & Breiehagen 1977).

Sjørørre (*Melanitta fusca*)

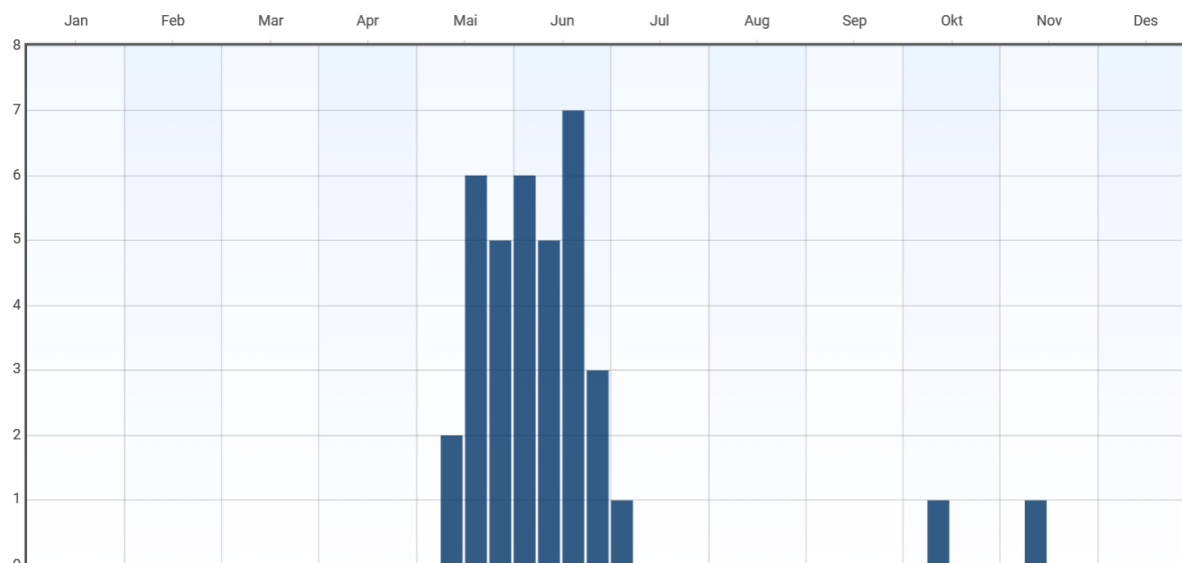
Status: Sees regelmessig i Pasvik under vårtrekket i mai-juni, men er sjelden om høsten. Sjørørren hekker imidlertid i fjellområdene lenger nord i Sør-Varanger. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er sjørørren kategorisert som **VU - Sårbar**.

Tidligste vår: Observert i Fjærvannet 14.05.1971 (Grastveit 1971).

10 ind. ble observert ved Skrøytnes 14.05.2009 (Olav Gilde/AO).

Seneste høst: 1 ind. ble observert ved Skrøytnes 13.11.2013 (Bjørn Frantzen/AO).

Største antall: 51 ind. ble observert på Fjærvannet 02.06.2004 (Günther 2006).

Antall registrerte individer av sjøorre fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Svartand (*Melanitta nigra*)

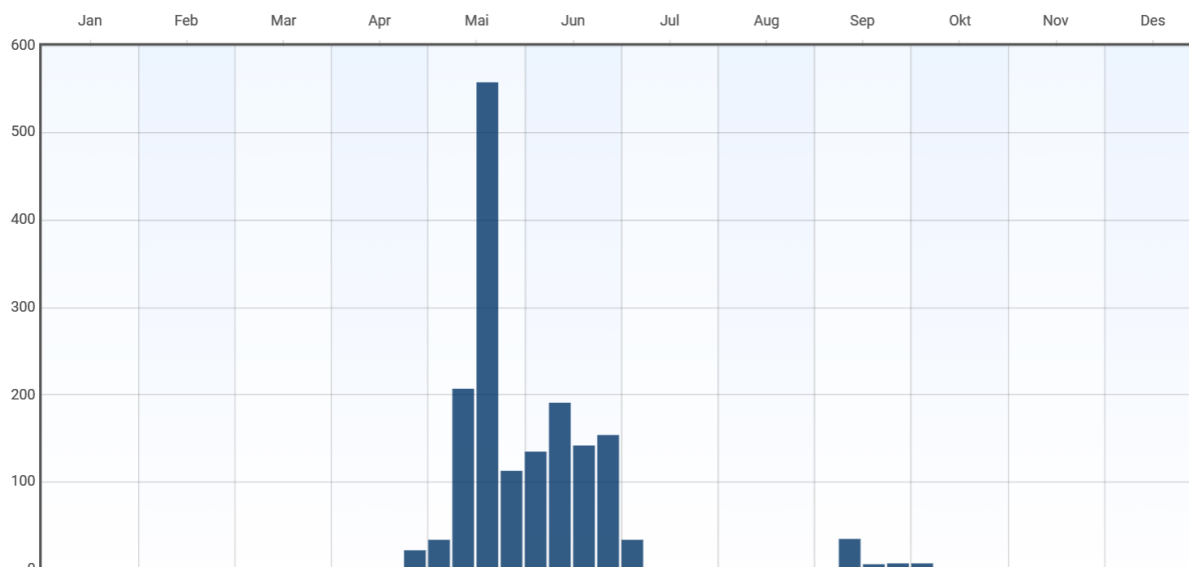
Status: Fåttallig hekkefugl. Sees relativt vanlig på vårtrekket; mer sporadisk om høsten. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er svartanda kategorisert som **VU – Sårbar**.

Trekk: Ankommer i løpet av mai og forlater oss igjen i løpet av oktober.

Tidligste vår: 3 ind. ved Lille Skogøy, Skrøytnes 26.04.2019 (Bertil Casslén/AO).

Seneste høst: 1 ind. ble observert utenfor Nyrud 29.10.2002 (Günther 2002a).

Stort antall: 300+ ind. ble observert på strekningen Hestefoss-Jordanfoss 30.05.2000 (Günther & Thingstad 2002).

Antall registrerte individer av svartand fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Havelle (*Clangula hyemalis*)

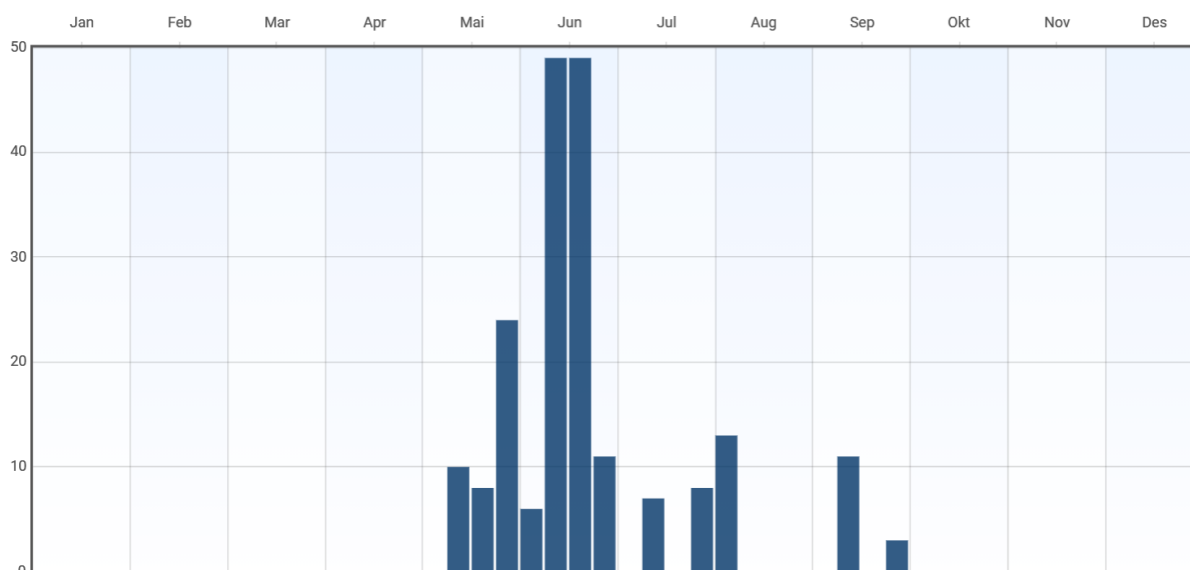
Status: Regelmessig hekkefugl i fjellvann nord og vest i Pasvik. Sees dessuten fåtallig på elva under trekket vår og høst. I «Norsk Rødlister for arter 2021» er arten kategorisert som **NT – Nær truet**.

Trekk: Ankommer vanligvis Øvre Pasvik den tredje uka i mai. Høsttrekket skjer i september.

Tidligste vår: 2 ind. ved Elvestad 12.05.2020 (Bertil Casslén/AO).

Seneste høst: 1 ind. ved Lyngmo 03.11.2001 (Wikan pers. medd.).

Største antall: 41 ind. ble observert på Fjærvannet 31.05.2005 (Günther 2006).

Antall registrerte individer av havelle fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Kvinand (*Bucephala clangula*)

Status: Vanlig hekkefugl i hele Pasvik; både langs elva og i skogtraktene. Kvinanda benytter seg av de mange andeholkene som lokalbefolkningen har satt opp rundt omkring i dalen. Arten sees også i betydelig antall under trekket vår og høst.

Trekk: Ankommer Pasvik i overgangen april-mai; forlater oss igjen i midten av oktober.

Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Melkefoss 06.04.2014 (Trond Eliassen/AO).

Seneste høst: 1 ind. ble observert ved Brattli 16.11.2000 (Günther & Thingstad 2002).

Vinterobs.: 1 M ble observert ved Skogfoss 20.02.1976 (Olsen 1997).

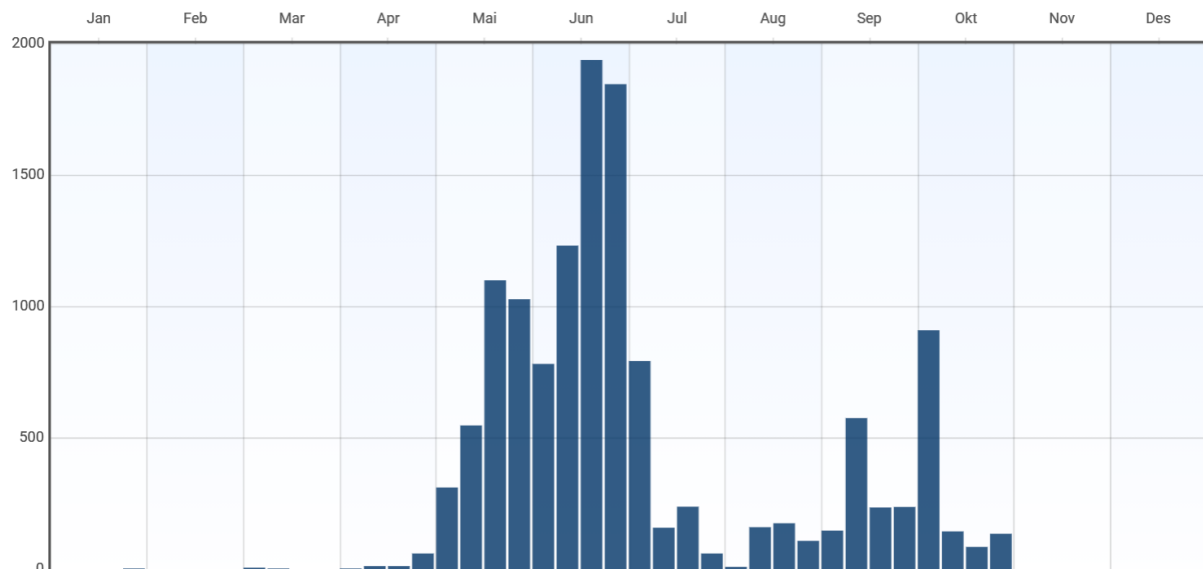
1 M ble observert ved Melkefoss 20.02.-28.03.2005 (Günther 2006).

1 F ble observert ved Skogfoss 27.01.2018 (Bertil Casslén/AO).

1 M 1 F ble observert ved Skogfoss 26.01.2019-05.03.2019 (Bertil Casslén/AO).

2-3 ind. ble observert ved Skogfoss 03.-10.03.2020 (Bertil Casslén/AO).

Største antall: 1054 ind. ble observert på strekningen Hestefoss-Jordanfoss 26.05.2020.

Antall registrerte individer av kvinand fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Lappfiskand (*Mergellus albellus*)

Status: Fåttallig hekkefugl langs Pasvikelva og i skogtraktene. Hekkebestanden er tidligere anslått til 5-10 par (Wikan 1987). I «Norsk Rødliste for arter 2021» er lappfiskanda kategorisert som **VU - Sårbar**.

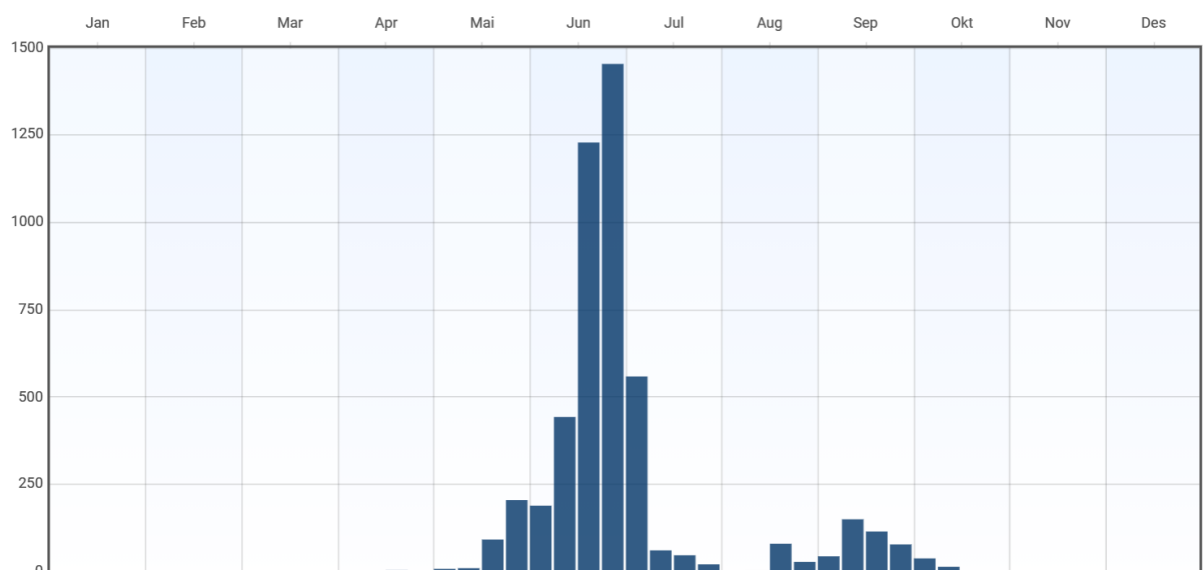
Trekk: Ankommer vanligvis i siste halvdel av mai og forlater området i første del av oktober. Flokker på opptil 50 ind. raster på Fjærvannet i september.

Tidligste vår: 5 ind. ble observert ved Melkefoss 22.04.2011 (Jonatan Andresen/AO).

Seneste høst: 1 F ble observert ved Nyrud 24.10.1987 (Kjetil Johannessen/AO).

Største antall: En flokk på 150 ind. slo seg ned ved Skogfoss høsten 1974 (Wikan 1987).

146 ind. observert på strekningen Hestefoss-Jordanfoss 14.09.2004 (Günther 2006).

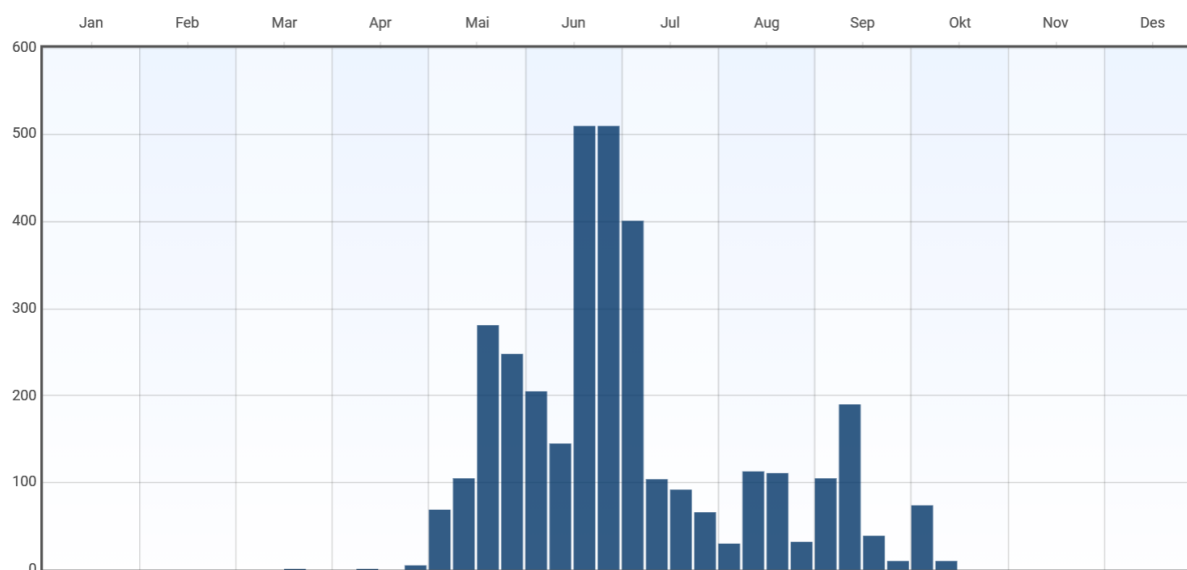

Antall registrerte individer av lappfiskand fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Laksand (*Mergus merganser*)

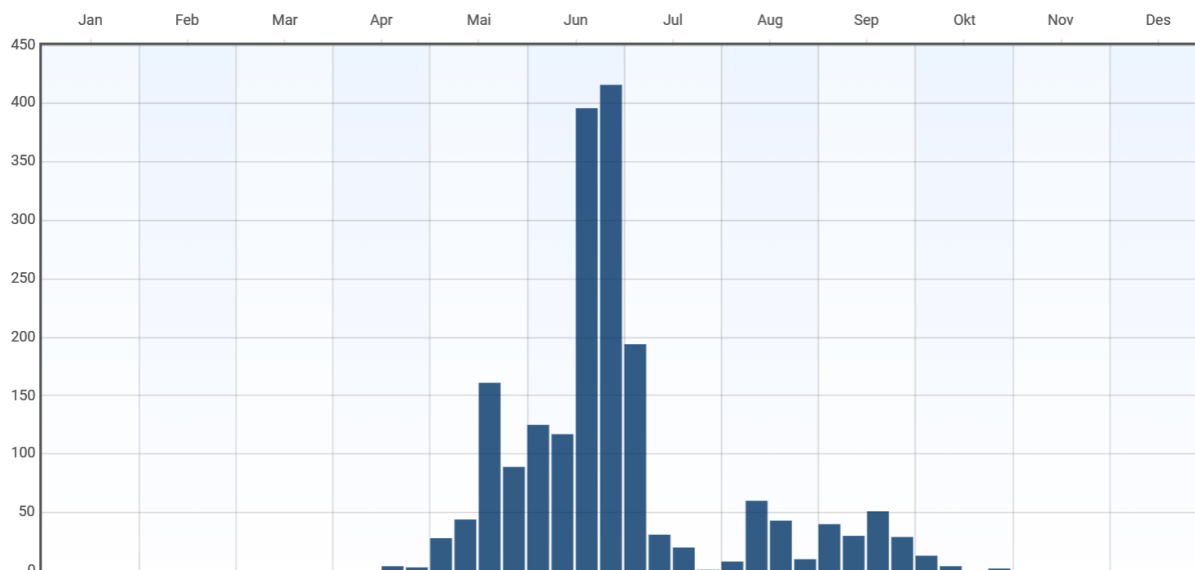
- Status: Fåtallig hekkefugl i holker og hule trær. Vanlig i varierende antall under trekket.
- Trekk: Ankommer i første halvdel av mai, noe tidligere enn silanda, og forsvinner i slutten av oktober. Om høsten kan store flokker observeres i fiskerike områder i Pasvikdalen, f.eks. i Ruskebukta.
- Tidligste vår: 1 M ble observert ved Skogfoss 18.03.2019 (Bertil Casslén/AO).
- Seneste høst: 1 F ble observert ved Tangenfjellet 09.11.1987 (Kjetil Johannessen/AO).
- Største antall: Ca. 300 ind. på elva langs Kjerringneset 27.10.1987 (Lindgaard 1995).

Antall registrerte individer av laksand fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Siland (*Mergus serrator*)

- Status: Vanlig hekkefugl. Trolig en av de mest tallrike andefuglene i urskogsområdene.
- Trekk: Arten opptrer regelmessig, men fåtallig på Pasvikelva under trekket vår og høst. Ankommer i midten av mai og forsvinner i løpet av oktober.
- Tidligste vår: 4 ind. ble observert ved Lille Skogøy 20.04.2015 (Bjørn Olav Tveit/AO).
- Seneste høst: 1 ind. ble observert i Øvre Pasvik 01.11.1901 (Schaanning 1907).
- Største antall: 320 ind. ble observert ved Utnes 03.09.2004 (Günther 2006).

Antall registrerte individer av siland fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Sivhøne (*Gallinula chloropus*)

Status: Meget sjelden. Kun en vårobservasjon. De nærmeste hekkeplassene ligger i Sør-Sverige og Sør-Finland. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er sivhøna kategorisert som **VU - Sårbar**.

Spes.obs.: 1 ind. ble observert ved Skogfoss 24.05.1977 (Wikan 1987).

Sothøne (*Fulica atra*)

Status: Meget sjelden. Kun en vår- og en sommerobservasjon er kjent. De nærmeste hekkeplassene ligger ved Bottenvika. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er sothøna kategorisert som **VU - Sårbar**.

Spes.obs.: 1 ind. ble observert ved Langfjordvannet 22.07.2015 (Klaus Maløya Torland m.fl./AO).

1 ind. ble observert ved Loken 08.05.2016 (Anders Faugstad Mæland/AO).

Trane (*Grus grus*)

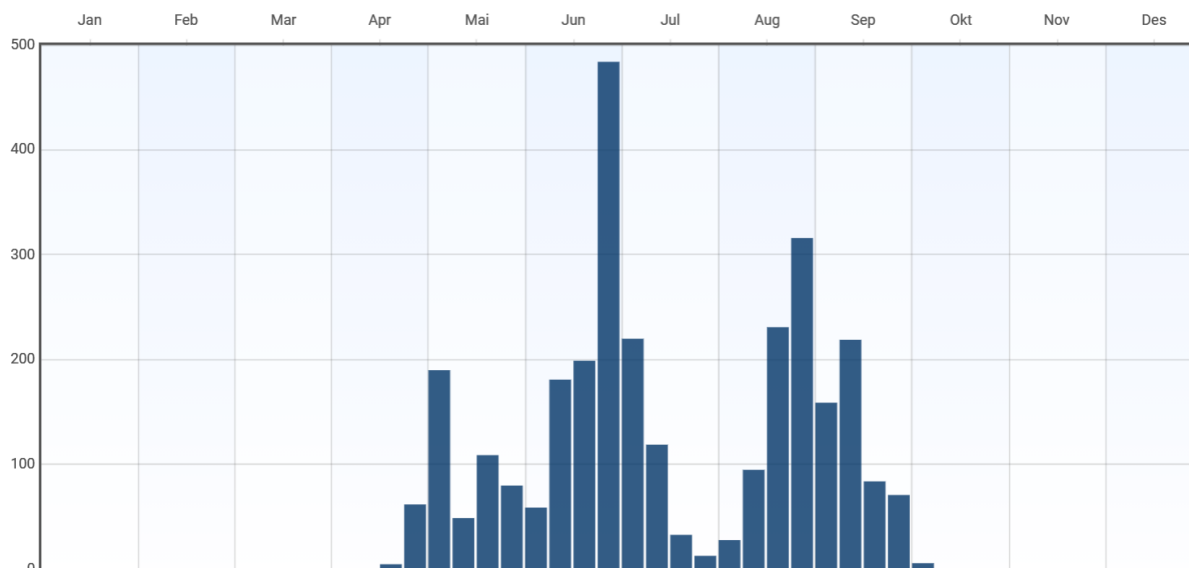
Status: Vanlig hekkefugl på de større skogsmyrene i Pasvik. Minst 10 par hekker trolig årlig. Bestanden synes å ha økt noe i de senere år.

Trekk: Flokker på mer enn 20 ind. observeres regelmessig nær Svanvik-Skrøytnes i september.

Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Skrøytnes 22.04.2011 (Espen Aarnes/AO).

Seneste høst: 6 ind. ble observert ved Skrøytnes 04.10.2020 (Jeppe Pedersen/AO).

Størst antall: 90 ind. ble observert ved Nittisekshøgda 29.08.2009 (Morten Günther/AO).

Antall registrerte individer av trane fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Gråstrupedykker (*Podiceps griseigena*)

Status: Sjelden gjest. Syntes å være i ekspansjon i 1960- og 70-årene, men kun et fåtall observasjoner er kjent siden den gang. Nærmest oss hekker gråstrupedykkeren i Norrbotten, Sverige.

Spes.obs.: Arten ble bl.a. observert flere ganger ved Skogfoss i 1976 og 1977 (Wikan 1987).
 1 ind. ble sett ved Spurvann 12.07.1984 (Wikan 1987).
 2 ind. ble observert ved Skrøytnes 19.05.2001 (Günther & Thingstad 2002).
 1 adult ble observert ved Skogfoss 14.06.2010 (Martin Eggen m.fl./AO).
 1 adult ble observert ved Jordanfoss 24.06.2012 (Morten Günther m.fl./AO).

Toppdykker (*Podiceps cristatus*)

Status: Meget sjelden. Kun en sommerobservasjon. De nærmeste hekkeplassene ligger ved Bottenvika. I «Norsk Rødliste for arter 2015» er toppdykkeren kategorisert som **NT – Nær truet**.

Spes.obs.: 1 adult ble observert ved Lille Skogøy 05.07.2010 (Bertil Casslén/AO).

Horndykker (*Podiceps auritus*)

Status: Meget sjelden. Kun et fåtall observasjoner vår, sommer og høst. Den nærmeste hekkeplassen ligger i Porsanger. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er horndykkeren kategorisert som **VU - Sårbar**.

Spes.obs.: 1 ind. ble skutt på Fjærvann i oktober 1904 (Schaanning 1907).
 Ett kull ble muligens sett ved Svanvik i august 1968 (Haftorn 1971).
 1 ind. ble observert ved Myggbekken, Vaggatem 21.09.2013 (Torkjell Morset/AO).
 2 ind. ble observert ved Lille Skogøy 19.07.2015 (Bjørn-Tore Rekve Seim/AO).

1 ind. ble observert ved Lille Skogøy 23.07.2015 (Tomas Aarvak m.fl./AO).

2 ind. ble observert ved Skrøytnes 30.04.2016 (Trond Eliassen/AO).

1 ind. ble observert ved Lille Skogøy 25.06.2019 (Bjørn Mo m.fl./AO).

Tjeld (*Haematopus ostralegus*)

Status: Sjelden vår-, sommer- og høstgjest. Tjelden er en vanlig hekkefugl i kysttraktene lenger nord i Sør-Varanger, men synes ikke å opptre årvisst i Pasvikdalen. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er tjelden kategorisert som **NT – Nær truet**.

Spes.obs.: 1 ind. ble observert i Øvre Pasvik 25.05.1911 (Schaanning 1926).
7 ind. ble observert ved Gjøkbukta 23.05.1973 (Bollingmo & Breiehagen 1977).
2 ind. ved Pasvikelva 16.05.1993 (Noddeland 1993).
1 ind. ble observert ved Kløvereng 12.05.1998 (Günther & Thingstad 2002).
2 ind. ble observert ved Fjærvannet 03.06.1999 (Thingstad et al 2000).
1 ind. ble observert ved Nyrud 31.05.2001 (Günther & Thingstad 2002).
1 ind. ble observert ved Lille Skogøy 31.05.2001 (Günther & Thingstad 2002).
2 ind. ble observert ved Lille Skogøy 16.05.2002 (Günther 2003b).
10 ind. ble observert ved Skrøytnes 20.08.2002 (Günther 2003b).
1 ind. næringsøkende ved Lille Skogøy 24.05.2009 (Ketil Toska/AO).
1 ind. ble observert ved Skrøytnes 24.-26.06.2009 (Leif Bjørn Lunde/AO).
1 ind. ble observert ved Utnes 20.08.2010 (Gunnar Gundersen/AO).
1 ind. ble observert ved Utnes 20.06.2011 (Gunnar Gundersen/AO).
1 ind. ble observert ved Noatun 16.05.2012 (Jonas Langbråten/AO).
Største antall: Ca. 35 ind. ble observert ved Toppåsen 08.08.1986 (Frantzen 1989).

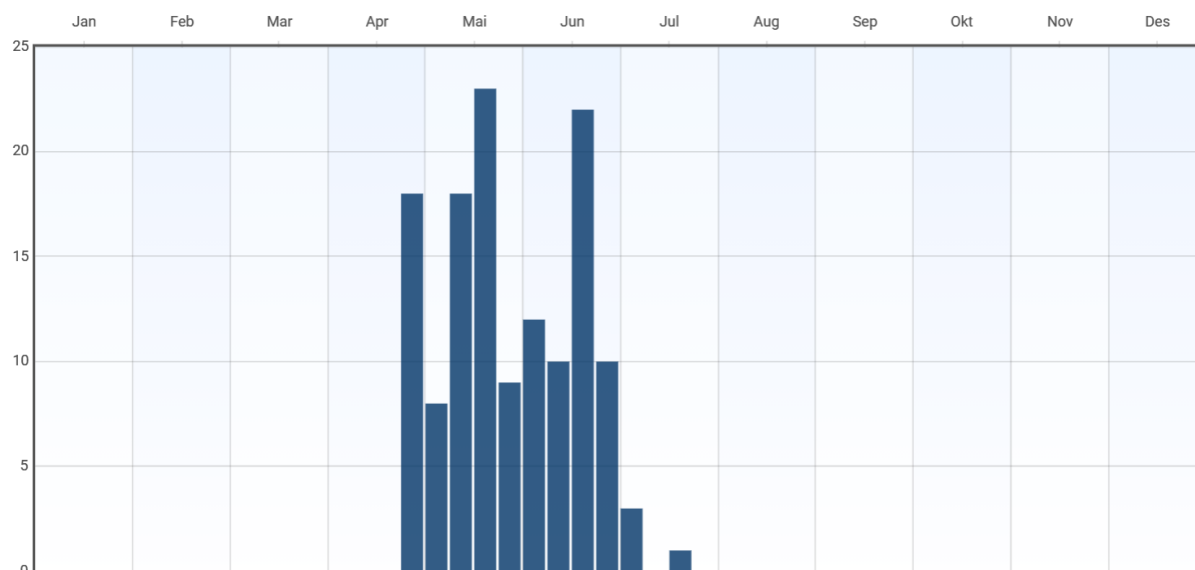
Vipe (*Vanelhus vanelhus*)

Status: Sjelden hekkefugl. På 1970- og 80-tallet var vipa mer eller mindre vanlig på dyrket mark over det meste av Pasvikdalen. Bestanden har imidlertid gått kraftig tilbake og i de senere år er det gjort relativt få observasjoner. 1-2 par hekket trolig på Tommamoen fram til 1998. Ett par hekket ved Vaggatem i 2008 og 1-3 par hekket ved Skrøytnes i 2019. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er vipa kategorisert som **CR – Kritisk truet**.

Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Grenseberget 15.04.1993 (Noddeland 1993).

Seneste høst: 1 ind. ble observert ved Hestefosdammen 25.07.1996 (Morten Günther/AO).

Største antall: 8 ind. ble observert ved Skrøytnes 13.05.2020 (Jeppe Pedersen/AO).

Antall registrerte individer av vipe fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Heilo (*Phuvalis apricaria*)

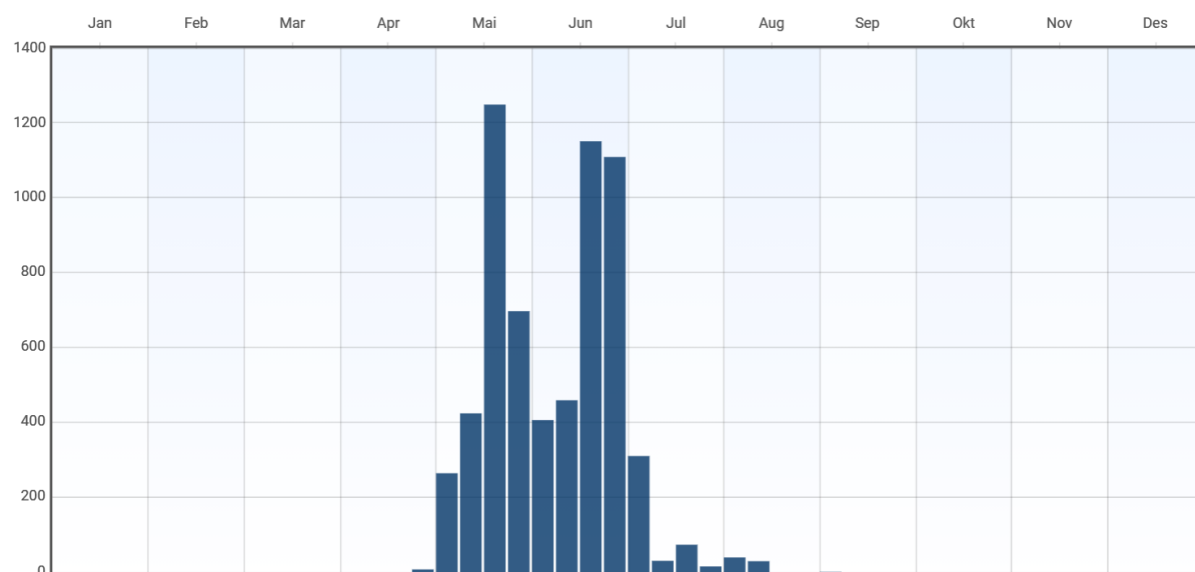
Status: Vanlig hekkefugl på myrer og i fjellterreng i hele Pasvik. Heiloen hekker også på Tommamoen, hogstflater og lignende områder. Påtreffes ofte på dyrket mark under trekket. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er heiloen kategorisert som **NT – Nær truet**.

Trekk: Ankommer vanligvis den andre uka i mai; forlater oss i løpet av september.

Tidligste vår: 2 ind. ble observert ved Skrøytnes 26.04.2019 (Bertil Casslén/AO).

Seneste høst: 2 ind. ble observert ved Svanvik 13.10.1999 (Günther & Heggland 2000).

Største antall: 150 ind. ble observert ved Vaggatem 12.05.2014 (Erland Eggum/AO) og ved Svanhovd 26.05.2017 (Anders Faugstad Mæland/AO).

Antall registrerte individer av heilo fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Sibirlo (*Pluvialis fulva*)

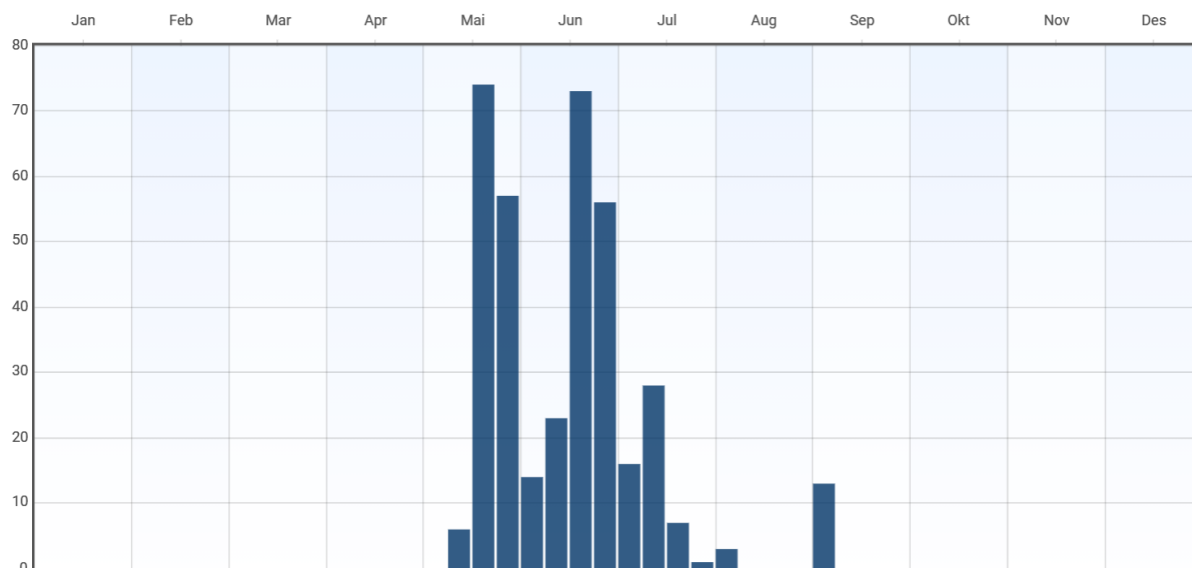
- Status: Meget sjelden. Kun en høstobservasjon av denne arten som hekker i Sibir og Alaska.
- Spes.obs.: To juvenile hunner ble skutt ved Noatun 26.09.1937 (Haftorn 1971). Begge er skinnlagt og befinner seg på Stavanger Museum med journalnr. 2017 og 2019.

Tundralo (*Pluvialis squaterola*)

- Status: Sjelden gjest. De fleste observasjonene er gjort ved Hestefoss under høsttrekket. Hekker på høyarktisk tundra, fra Kaninhalvøya og østover gjennom Russland.
- Spes.obs.: 1 ind. ble skutt ved Hestefoss 10.10.1901 (Schaanning 1907).
- 31 ind. ble observert på Hestefosdammen 11.08.1982 (Bangjord 1982).
- 1 ind. ble observert ved Hestefosdammen 30.08.1982 (Bangjord 1982).
- 1 ind. ble observert ved Hestefosdammen 26.09.1982 (Bangjord 1982).
- 10 ind. ble observert ved Hestefosdammen 27.09.1982 (Bangjord 1982).
- 1 ind. ble observert ved Hestefosdammen 04.10.1982 (Bangjord 1982).
- 5 ind. ble observert ved Hestefosdammen 07.09.1983 (Haugskott 1983).
- 7 ind. ble observert ved Hestefosdammen 11.09.1983 (Haugskott 1983).
- 1 ind. ble observert ved Hestefosdammen 14.09.1983 (Haugskott 1983).
- 1 ind. trakk forbi Råkoppisari 16.09.1996 (Thingstad et al 1997).
- 1 ind. ble observert ved Skrøytnes 08.10.2010 (Bertil Casslén/AO).
- 1 2K ble observert ved Lille Skogøy 16.06.2013 (Simon Rix m.fl./AO).
- 1 adult hann rastende ved Mellomneset, Svanvik 28.05.2015 (Andreas Günther/AO).

Sandlo (*Charadrius hiaticula*)

- Status: Vanlig hekkefugl på egnede lokaliteter i hele Pasvik. Sees regelmessig, men fåtallig på trekk.
- Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Lille Skogøy 11.05.2003 (Günther 2003b).
- Seneste høst: 6 ind. ble observert ved Lille Skogøy 05.09.2019 (Sverre Lundemo/AO).
- Største antall: 22 ind. på strekningen Hestefoss-Jordanfoss 31.05.1999 (Thingstad et al 2000).
- 20 ind. ble observert ved Elvestad 22.05.2017 (Erik Ween/AO).

Antall registrerte individer av sandlo fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Boltit (*Charadrius morinellus*)

Status: Meget sjelden. Siden 1980 er det kun kjent fire observasjoner fra Pasvik. Boltitens nærmeste hekkeplasser finnes i de høyereliggende delene av Varangerhalvøya og ved Saariselkä i Finland.

Spes.obs.: 1 M 1 F ble observert i Øvre Pasvik 06.06.1902 (Schaanning 1907).
 1 ind. ble observert i Øvre Pasvik 22.05.1906 (Schaanning 1907).
 2 ind. ble observert i et grustak ved Blankvann 11.06.1982 (Bangjord 1982).
 1 M 1 F ble registrert ved Hestefossdammen 30.05.1982 (Wikan 1987).
 2 ind. ble observert ved Stabbursfjellet 16.06.1987 (Kjetil Johannessen/AO).
 3 ind. ble observert ved Skrøytnes 14.-15.06.2018 (Tore Reinsborg m.fl./AO).

Småspove (*Numenius phaeopus*)

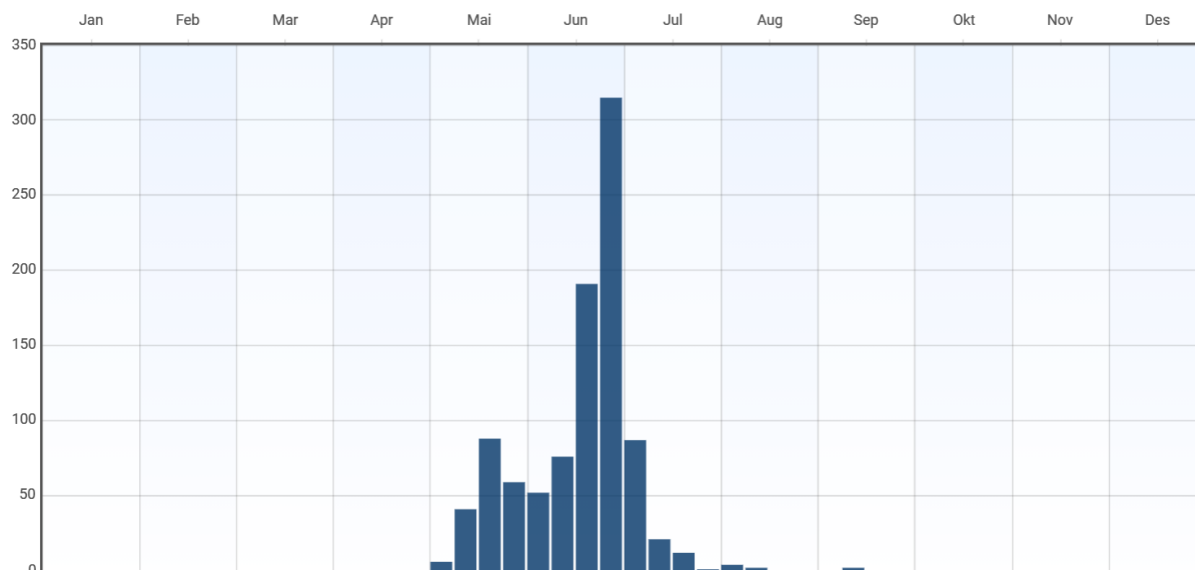
Status: Vanlig hekkefugl i myrområder over hele Pasvik. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er småspoven kategorisert som **NT – Nær truet**.

Trekk: Ankommer området fra midten av mai og forsvinner i midten av august.

Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Skrøytnes 05.05.2020 (Jeppe Pedersen/AO).

Seneste høst: 2 ind. ble observert ved Toppåsen 13.09.1987 (Kjetil Johannessen/AO).

Største antall: 29 ind. rastende ved Skrøytnes 14.06.2009 (Olav Gilde/AO).

Antall registrerte individer av småspove fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

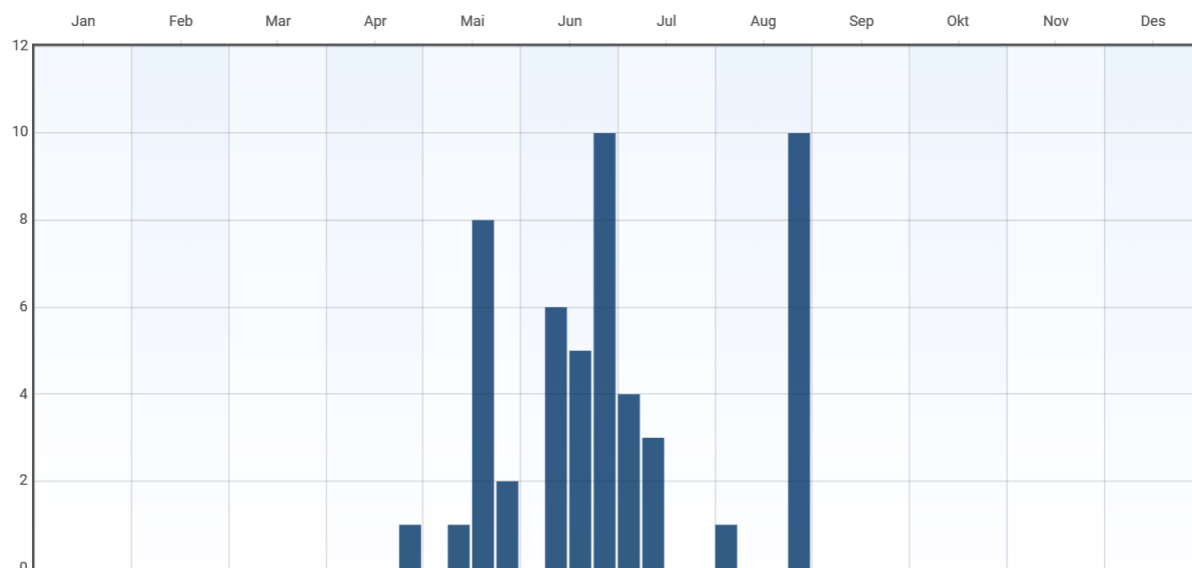
Storspove (*Numenius arquata*)

Status: Sjelden hekkefugl. Flere par viste hekkeadferd og ett reir ble funnet ved Svanvik i 1982. I dag sees storspoven fåtallig på trekk, fortrinnsvis om våren. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er storspoven kategorisert som **EN – Sterkt truet**.

Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Skogfoss 15.04.1984 (Hans J. Dransfeld/AO).

Seneste høst: 10 ind. rastende ved Skrøytnes 28.08.2005 (Olav Gilde/AO).

Største antall: 10 ind. rastende ved Skrøytnes 28.08.2005 (Olav Gilde/AO).

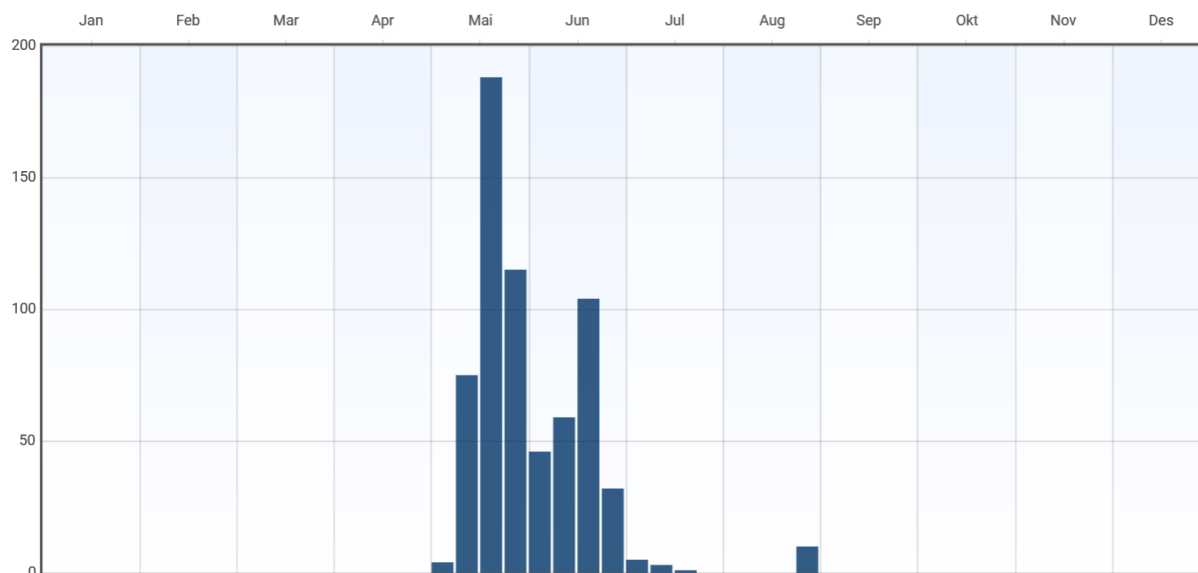

Antall registrerte individer av storspove fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Lappspove (*Limosa lapponica*)

- Status: Regelmessig hekkefugl både i Øvre Pasvik og i høyereliggende myrområder lenger nord. Lappspova sees også relativt vanlig under vårtrekket.
- Trekk: Ankommer vanligvis i midten av mai og trekker ut mot kysten allerede i juli.
- Tidligste vår: 1 ind. ved Grenseberget 07.05.1993 (Noddeland 1993).
1 ind. ble observert ved Noatun 07.05.2006 (Olav Gilde/AO).
3 ind. ble observert ved Noatun 07.05.2019 (Bertil Casslén/AO).
- Seneste høst: 10 ind. rastende ved Skrøytnes 28.08.2005 (Olav Gilde/AO).
- Største antall: Hele 40 ind. ble sett på Hestefossdammen 15.05.1979 (Størkersen 1983).
40 ind. rastet på flyteøyer i Hestefossdammen 29.07.1987 (Lindgaard 1995).

Antall registrerte individer av lappspove fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Svarthalespove (*Limosa limosa*)

- Status: Meget sjelden. Kun fire vårobservasjoner. De nærmeste hekkeplassene ligger i Vesterålen og ved Bottenvika. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er svarthalespoven kategorisert som **CR – Kritisk truet**.
- Spes.obs.: 1 ind. fløy forbi ved Fjærvann 25.05.1982 (Bangjord 1982).
1 ind. ble observert ved Langnes, Svanvik 25.05.1982 (Roger Wingan/AO).
1 adult ble observert ved Noatun 17.05.2013 (Marius von Glahn/AO).
1 ind. ble observert ved Skrøytnes 19.05.2017 (Anders Faugstad Mæland/AO) og 23.05.2017 (Egil Ween).

Steinvender (*Arenaria interpres*)

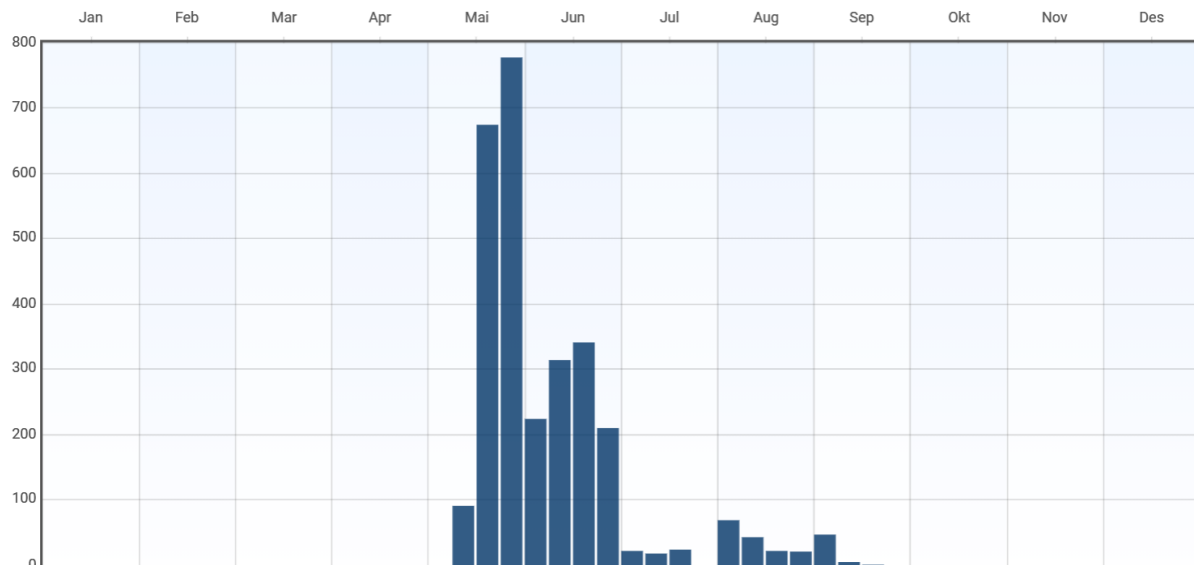
- Status: Meget sjelden gjest under vårtrekket. Relativt vanlig hekkefugl langs kysten av Finnmark. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er steinvenderen kategorisert som **NT – Nær truet**.
- Trekk: Ankommer vanligvis hekkeklassene langs kysten av Sør-Varanger i midten av mai.
- Spes.obs.: 4 ind. ble observert ved Fjærvannet våren 1968 (Wikan 1987).
1 ind. ble observert ved Fjærvannet våren 1974 (Wikan 1987).
1 ind. ble observert ved Fjærvannet 30.05.2000 (Günther & Thingstad 2002).
1 hann ble observert ved Skrøytnes 16.-17.06.2010 (Martin Eggen m.fl./AO).
1 ind. ble observert ved Noatun 24.05.2017 (Bertil Casslén/AO).

Polarsnipe (*Calidris canutus*)

- Status: Sjelden gjest under trekket. Hekker nærmest oss på Grønland og Svalbard.
- Spes.obs.: 1 ind. ble observert ved Hestefoss 21.05.1975 (Bangjord 1982).
3 ind. ble observert ved Hestefoss 11.08.1982 (Bangjord 1982).
2 ind. ble observert ved Hestefosdammen 25.05.1984 (Wikan 1987).
3 ind. ble observert ved Toppåsen 11.08.1986 (LRSK).
150+ ind. trakk mot nord ved Lille Skogøy 14.05.2002 (Günther 2003b).
2 ind. ble observert ved Lille Skogøy 07.06.2002 (Günther 2003b).
190 ind. ble observert ved Lille Skogøy 18.05.2006 (Olav Gilde/AO).
8 ind. ble observert ved Noatun 18.05.2006 (Olav Gilde/AO).
5 ind. ble observert ved Lille Skogøy 28.05.2012 (Egil Ween/AO).
4 ind. ble observert ved Skrøytnes 17.06.2013 (Robin Fjellidal m.fl./AO).

Brushane (*Calidris pugnax*)

- Status: Vanlig hekkefugl i hele området. En av de mest tallrike vaderartene på trekk. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er arten kategorisert som **VU – Sårbar**.
- Trekk: Ankommer vanligvis tredje uke i mai og forsvinner i begynnelsen av september.
- Tidligste vår: Observert ved Vaggatem 09.05.1970 (Grastveit 1970).
- Seneste høst: 1 ind. ble observert ved Skrøytnes 21.09.2014 (Bjørn Frantzen/AO).
- Største antall: 150 ind. ble observert ved Skrøytnes 25.05.2019 (Anders Faugstad Mæland/AO).

Antall registrerte individer av brushane fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Fjellmyrløper (*Calidris falcinellus*)

Status: Fåttallig hekkefugl på blautmyrer i Øvre Pasvik og i Svanvik-Skrøytnes-området. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er fjellmyrløperen kategorisert som **NT – Nær truet**.

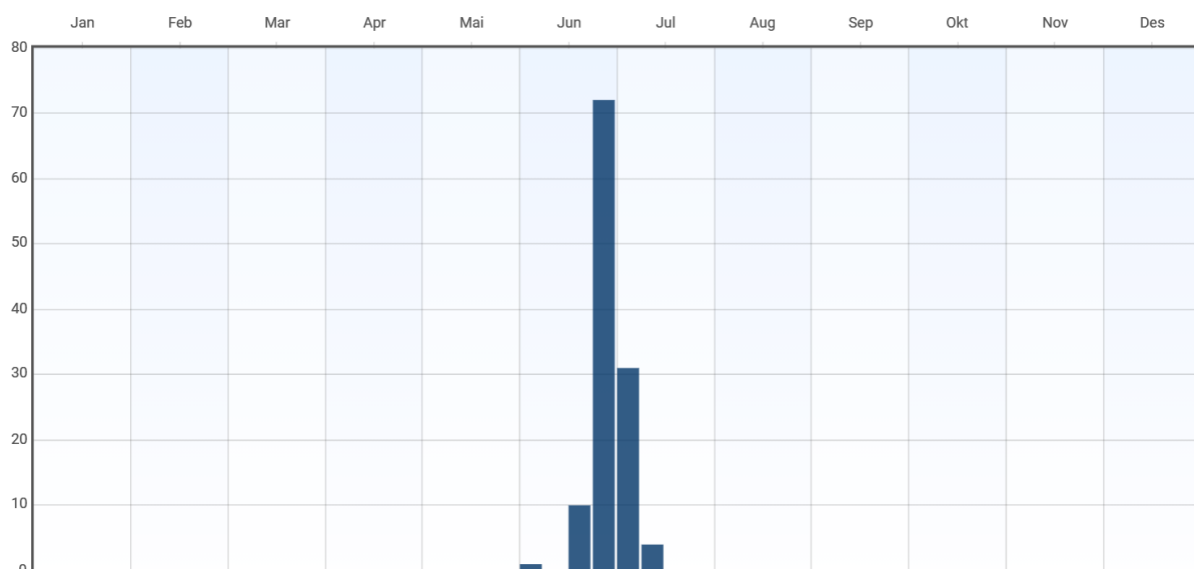
Spes.obs.: Reir med fire egg ble funnet på Tommamyra 17.06.1987 (Lindgaard 1995). Arten ble funnet hekkende på denne lokaliteten senest i 2011 (AO).

Minst to par hekket (4 unger ringmerket) ved Skrøytnesmyra 30.06.1995 (Günther & Heggland 2000).

Tidligste vår: 1 ind. observert i Pasvik 23.05.1999 (Günther & Heggland 2000).

Største antall: Minst 9 ind. på Tommamyra 06.06.1997 (Thingstad et al. 1997).

Minst 9 ind. på Tommamyra 30.05.-03.06.2000 (Günther & Thingstad 2002).

Antall registrerte individer av fjellmyrløper fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Tundrasnipe (*Calidris ferruginea*)

Status: Meget sjelden. Kun en vår-, to sommer- og en høstobservasjon er kjent. Hekker i Sibir, men opptrer regelmessig langs Norskekysten under høsttrekket.

Spes.obs.: 1 ind. ble observert ved Hestefoss 24.07.1973 (Bollingmo & Breiehagen 1977).

1 ind. ble observert ved Hestefoss 05.08.1973 (Anders Hals/AO).

1 ind. ble observert ved Lille Skogøy 04.06.2002 (Günther 2003b).

1 juv. ble observert ved Lille Skogøy 22.08.2002 (Günther 2003b).

Temmincksnipe (*Calidris temmincki*)

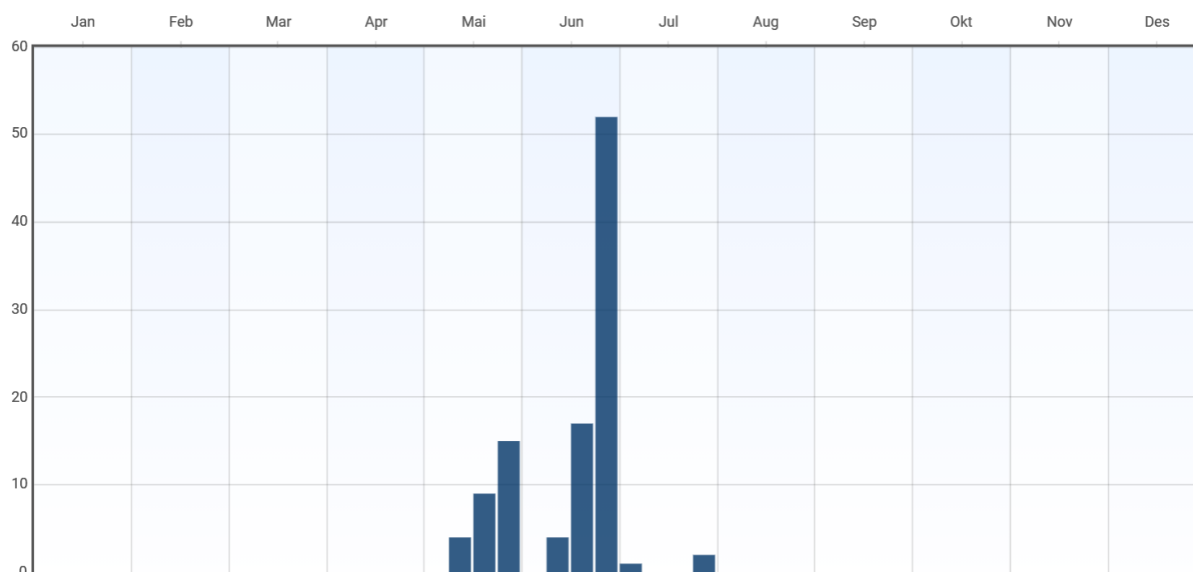
Status: Vanlig hekkefugl. Arten sees også relativt vanlig under vårtrekket.

Trekk: Ankommer vanligvis Pasvik helt i slutten av mai og forlater oss i juli-august.

Tidligste vår: 2 ind. ved Noatun 16.05.1987 (Lindgaard 1995) og 4 ind. ved Lille Skogøy 16.05.2012 (Jonas Langbråten m.fl./AO).

Seneste høst: 3 ind. ble observert ved Lille Skogøy 13.08.2002 (Günther 2003b).

Største antall: 10 ind. på strekningen Hestefoss-Jordanfoss 31.05.1999 og 03.06.1999 (Thingstad et al 1999). Dessuten 10 ind. ved Lille Skogøy 26.06.2002 (Günther 2003b) og 10 ind. ved Skrøytnes 24.06.2004 (Tor Olsen m.fl./AO).

Antall registrerte individer av temmincksnipe fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Sandløper (*Calidris alba*)

Status: Meget sjelden. Kun en høstobservasjon er kjent. Hekker nærmest oss på Svalbard.

Spes.obs.: 1 ind. ble observert ved Hestefosdammen 11.09.1983 (Haugskott 1993).

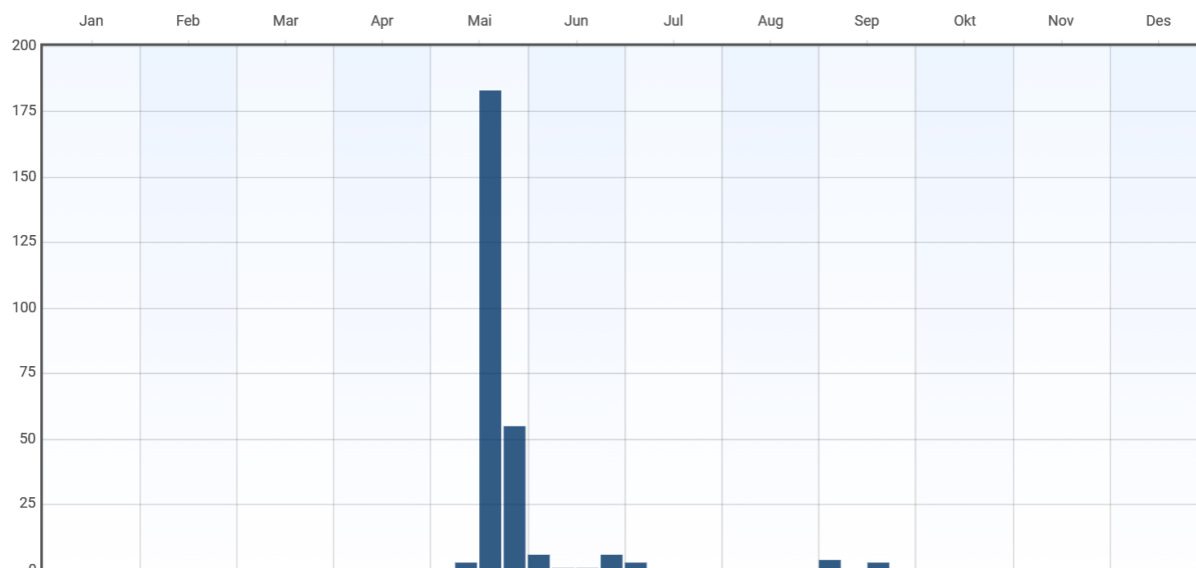
Myrsnipe (*Calidris alpina*)

Status: Fåtallig hekkefugl i den nordlige delen av Pasvik. Sees regelmessig under trekket.

Tidligste vår: 2 ind. ble observert ved Lille Skogøy 14.05.2007 (Olav Gilde/AO).

Seneste høst: Observert ved Hestefoss fram til 10.10.1901 (Schaanning 1907).

Største antall: 72 ind. ble observert ved Hestefossdammen 31.05.1983 (Haugskott 1993).

Antall registrerte individer av myrsnipe fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Fjæreplytt (*Calidris maritima*)

Status: Meget sjelden. Kun to eldre observasjoner. Vanlig langs kysten i vinterhalvåret.

Spes.obs.: 1 M ble skutt ved Hestefoss 18.05.1905 (Schaanning 1907). Dessuten ble arten sett flere ganger ved Hestefossdammen i 1973 (Bollingmo & Breiehagen 1977).

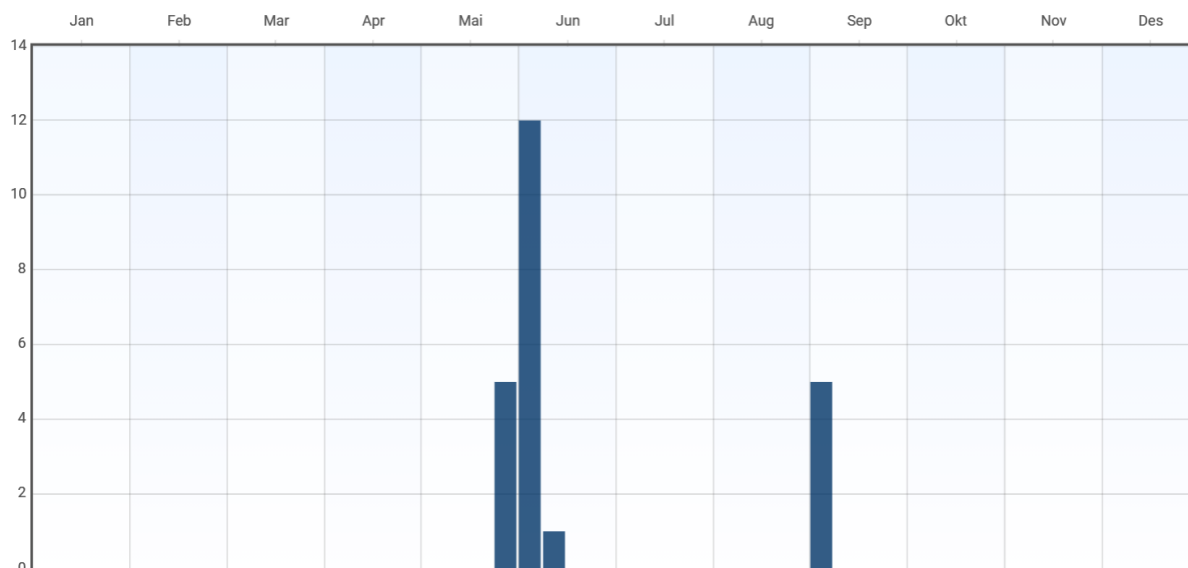
Dvergsnipe (*Calidris minuta*)

Status: Sjelden hekkefugl. Første hekkefunn ble gjort ved Vaggatem i 1901 (Schaanning 1907). Dvergsnipe sees fåtallig, men regelmessig på trekk vår og høst.

Tidligste vår: 6 ind. ble observert ved Hestefoss 24.05.1992 (Terje Axelsen/AO).

Seneste høst: 2 ind. ble observert ved Lille Skogøy 05.09.2019 (Sverre Lundemo/AO).

Største antall: 45 ind. ble observert ved Fjærvann 01.06.1983 (Wikan 1987).

Antall registrerte individer av dvergsnipe fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Langnebbekkasinsnipe (*Limnodromus scolopaceus*)

Status: Meget sjelden. Kun en vårobservasjon er kjent. Hekker i Nord-Amerika og Øst-Sibir. Totalt var det registrert 21 funn av langnebbekkasinsnipe i Norge per 31.12.2019.

Spes.obs.: 1 ind. ved Hestefoss 30.-31.05.1974 (Ree 1976, Bollingmo & Breiehagen 1977).

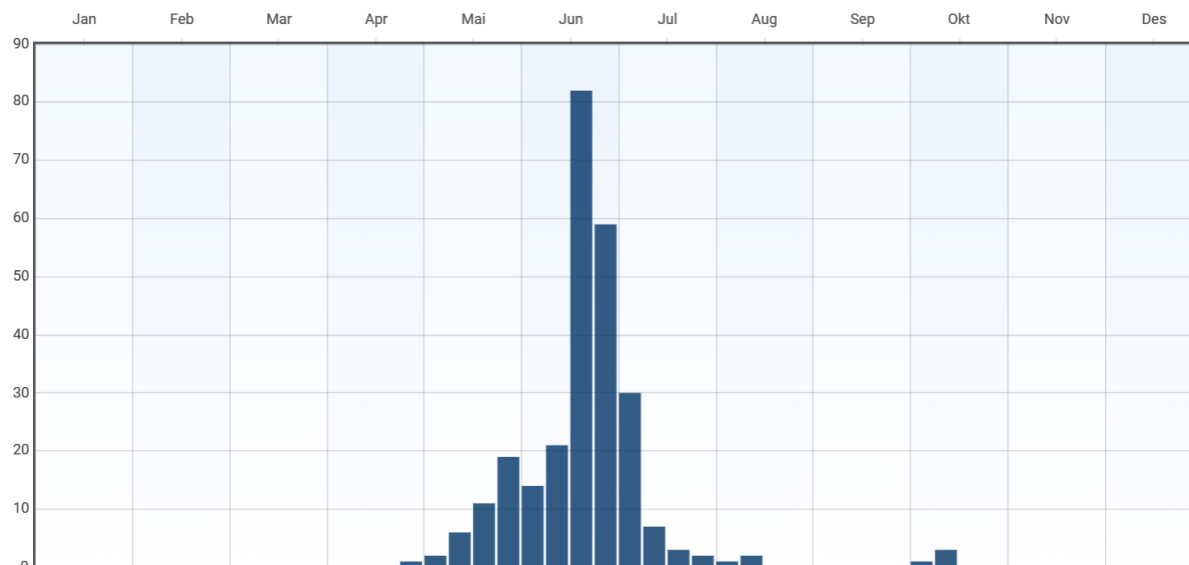
Rugde (*Scolopax rusticola*)

Status: Relativt vanlig hekkefugl, hovedsaklig i de nordlige delene av Pasvik. Arten synes å ha blitt en del vanligere i de senere år. De fleste observasjoner er gjort i mai, juni og juli.

Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Rødsand 25.04.2019 (Bertil Casslén/AO).

Seneste obs.: 1 ind. ble observert ved Skrøytnes 15.10.2020 (Jeppe Pedersen/AO).

Største antall: 4 ind. ble observert ved Ryeng, Strand 21.06.2019 (Jan Eivind Østnes/AO).

Antall registrerte individer av rugde fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Kvartbekkasin (*Lymnocyptes minimus*)

Status: Fåttallig hekkefugl ved sumpmyrer i Øvre Pasvik. Arten påtreffes regelmessig også i Svanvik-Skrøytnes-området.

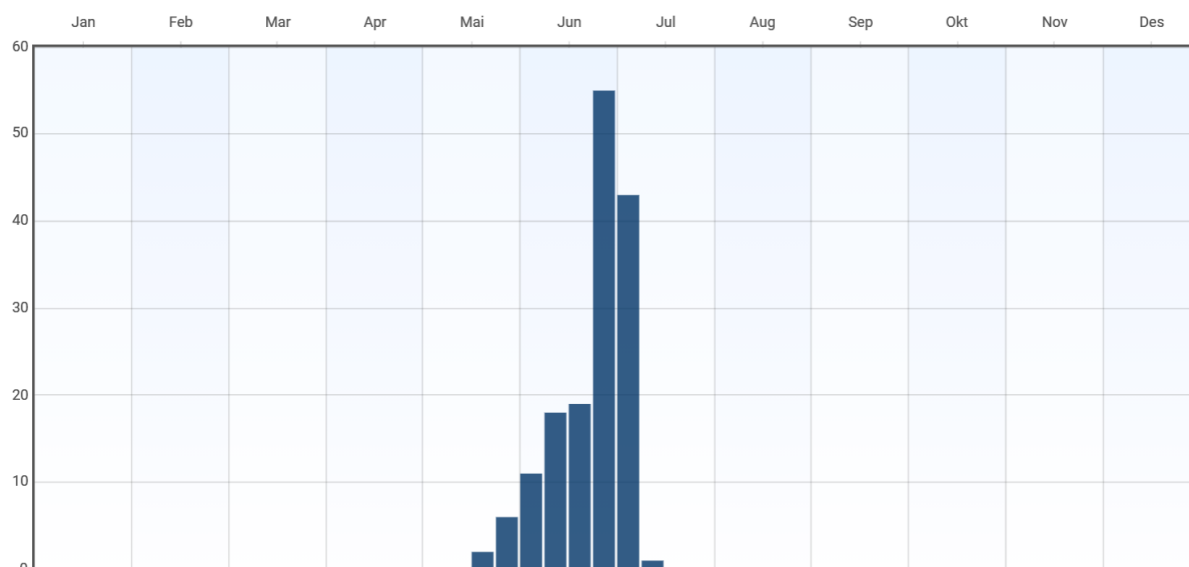
Trekk: Var i begynnelsen av forrige århundre tallrik ved Hestefoss under høsttrekket i siste halvdel av august og begynnelsen av september (Schaanning 1907).

Tidligste vår: 1 ind. spillende ved Nittisekshøgda 22.05.2019 (Egil Ween/AO).

1 ind. spillende ved Lille Skogøy 22.05.2019 (Egil Ween/AO).

Seneste høst: 1 ind. ble observert ved Fjærvannet 01.10.1905 (Schaanning 1907).

Største antall: 7 ind. i området Toppåsen-Tommavatn-Nyrud 01.06.1987 (Lindgaard 1995).

Antall registrerte individer av kvartbekkasin fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Dobbeltbekkasin (*Gallinago media*)

Status: Meget sjelden. Kun to observasjoner er kjent. Hekker spredt og fåtallig i fjellområder over det meste av landet. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er dobbeltbekkasinen kategorisert som **NT – Nær truet**.

Spes.obs.: 1 ind. observert ved Svanvik 23.06.1923 (Haftorn 1971).

1 ind. ble observert ved Skrøytnesmyra 25.05.2005 (Günther 2006).

Enkeltbekkasin (*Gallinago gallinago*)

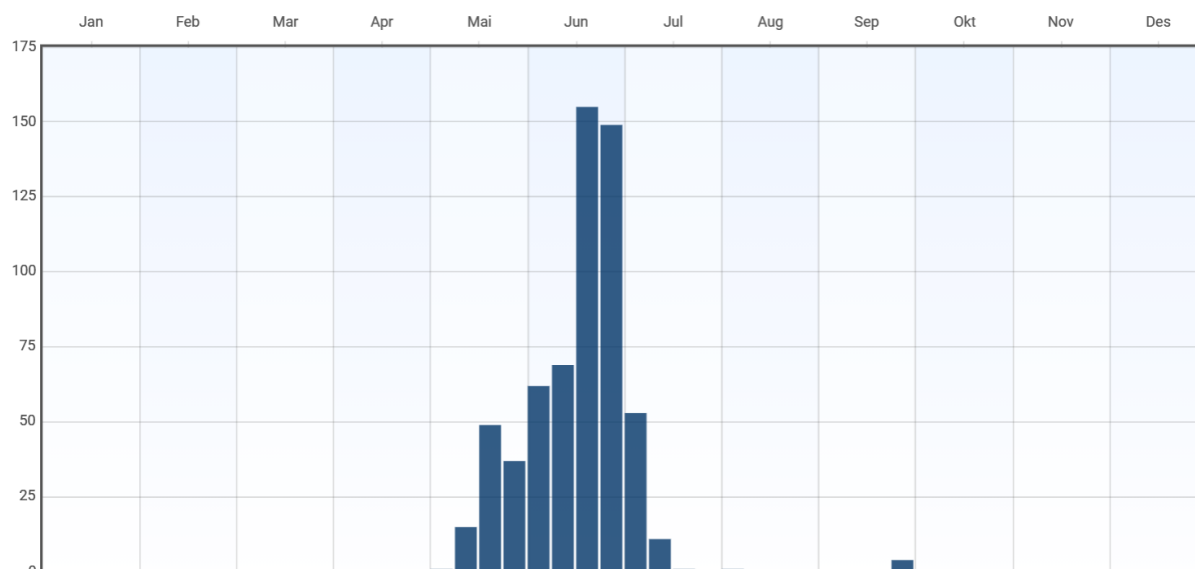
Status: Vanlig hekkefugl på gressmyrer i hele Pasvikdalen.

Trekk: Ankommer vanligvis Pasvik den tredje uka i mai og forlater oss i september.

Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Skrøytnes 02.05.2002 (Günther 2003b).

Seneste høst: 1 ind. øst for Sagvatnet 30.09.2017 (Arnfred Antonsen/AO).

Største antall: 12 ind. ble observert ved Skjellbekkmyra 27.06.2019 (Bård Nyberg/AO).

Antall registrerte individer av enkeltbekkasin fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Tereksnipe (*Xenus cinereus*)

Status: Meget sjelden. Kun tre sommerobservasjoner er kjent. Tereksnipe hekker i Sibir og det nordlige Russland. Noen få par hekker også regelmessig i Oulu og Kemi i Finland.

Spes.obs.: 2 adulte og minst 2 juvenile fugler skal angivelig være sett i Øvre Pasvik 24.07.1967 (Haftorn 1971).

1 ind. ble observert ved Skogfoss 20.06.2005 (Eirik Adolfsen m.fl./AO).

1 ind. ble observert ved Lille Skogøy 28.-29.06.2011 (Eivind Gjerde m.fl./AO).

Svømmesnipe (*Phalaropus lobatus*)

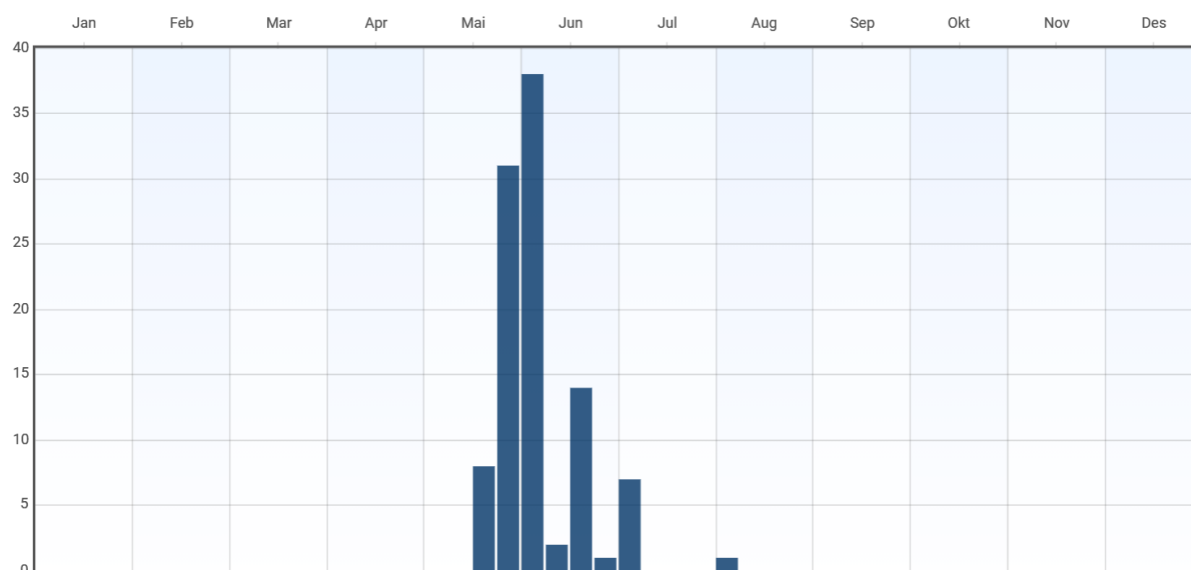
Status: Hekker relativt vanlig ved tjern og småpytter i det meste av Pasvik. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er svømmesnipe kategorisert som **NT – Nær truet**.

Trekk: Ankommer i begynnelsen av juni og trekker sørover allerede i siste halvdel av juli.

Tidligste vår: 6 ind. ble observert ved Skrøytnes 22.05.2005 (Olav Gilde/AO).

Seneste høst: 1 ind. ble observert ved Oksvatnet 02.08.1998 (Sirpa Säppänen m.fl./AO).

Største antall: 28 ind. på strekningen Hestefoss-Jordanfoss 04.06.1997 (Thingstad et al 1997).
28 ind. på strekningen Hestefoss-Jordanfoss 30.05.2000 (Günther & Thingstad 2002).
Dessuten ble 25+ ind. observert ved Skrøytnes 26.05.2005 (Günther 2006).

Antall registrerte individer av svømmesnipe fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Strandsnipe (*Actitis hypoleuca*)

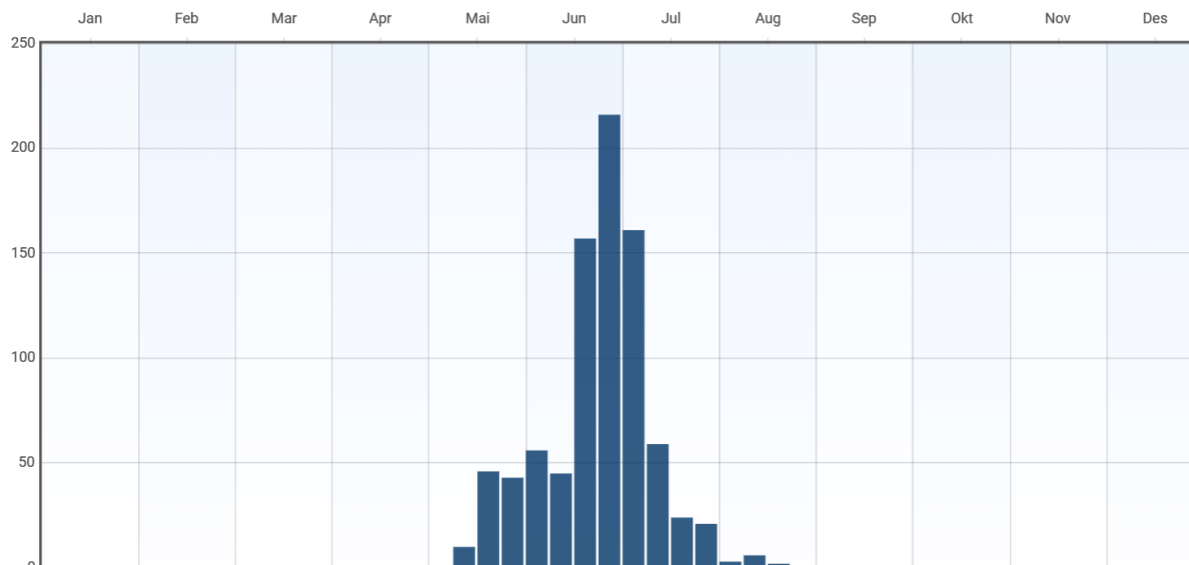
Status: Vanlig hekkefugl langs elver og ved større vann i hele Pasvik.

Trekk: Ankommer normalt Pasvik i midten av mai og forsvinner i løpet av august.

Tidligste vår: 2 ind. ved Nyrud 05.05.1993 (Noddeland 1993).

Seneste høst: 1 ind. ble observert ved Hestefosdammen 03.09.1987 (Kjetil Johannessen/AO).

Største antall: 37 ind. ble registrert på strekningen Hestefoss-Jordanfoss 01.06.2017.

Antall registrerte individer av strandsnipe fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Skogsnipe (*Tringa ochropus*)

Status: Sjelden vår- og sommergjest i Pasvik til tross for at arten hekker spredt nord til Enaresjøen. Arten har tilsynelatende blitt noe vanligere de siste ti årene. Mulig hekkeadferd er påvist ved et par anledninger, men så langt er ingen konkrete hekkefunn gjort.

Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Lille Skogøy 15.05.2018 (Sander Urdal/AO).

Seneste høst: 1 ind. ble observert ved Grensefossmoen 24.07.2018 (Trond Ove Stakkeland/AO).

Største antall: 3 ind. ble observert ved Skrøytnes 23.05.-03.06.2017 (Egil Ween m.fl./AO).

Før 2011: 1 ind. ble observert ved Noatun 11.06.1961 og 05.07.1962 (Krogh 1964). Mulig hekkeadferd.

1 ind. observert vest for Nordvestbukta 11.07.1962 (Krogh 1964).

1 ind. ble observert på Tømmamyra 10.07.1998 (Gunnar Gundersen/AO).

1 ind. ble observert på Tømmamyra 14.07.1999 (Gunnar Gundersen m.fl./AO). Mulig hekkeadferd.

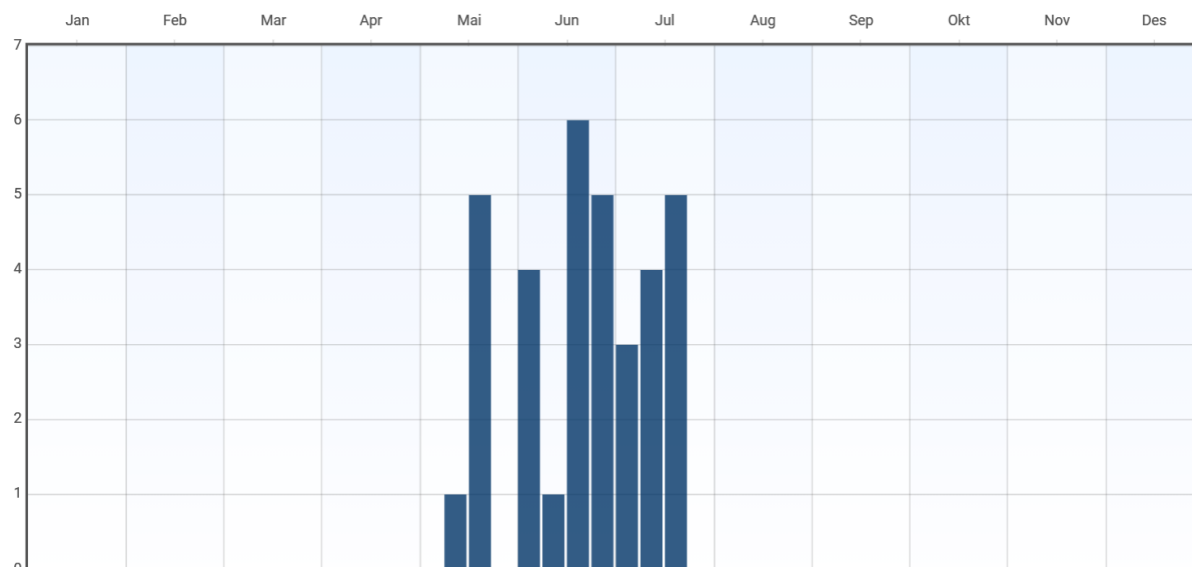
1 ind. ble observert ved Kjerringneset 05.07.2001 (Paul Terje Haarr/AO).

1 ind. ble observert ved Loken 07.-08.05.2004 (Günther 2006).

1 ind. ble observert ved Skogfoss 28.05.2004 (Günther 2006).

1 ind. ble observert ved Vaggatem 27.06.2008 (Anders Borgehed/AO).

1 ind. ble observert ved Vaggatem 01.07.2009 (Leif Bjørn Lunde/AO).

Antall registrerte individer av skogsnipe fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

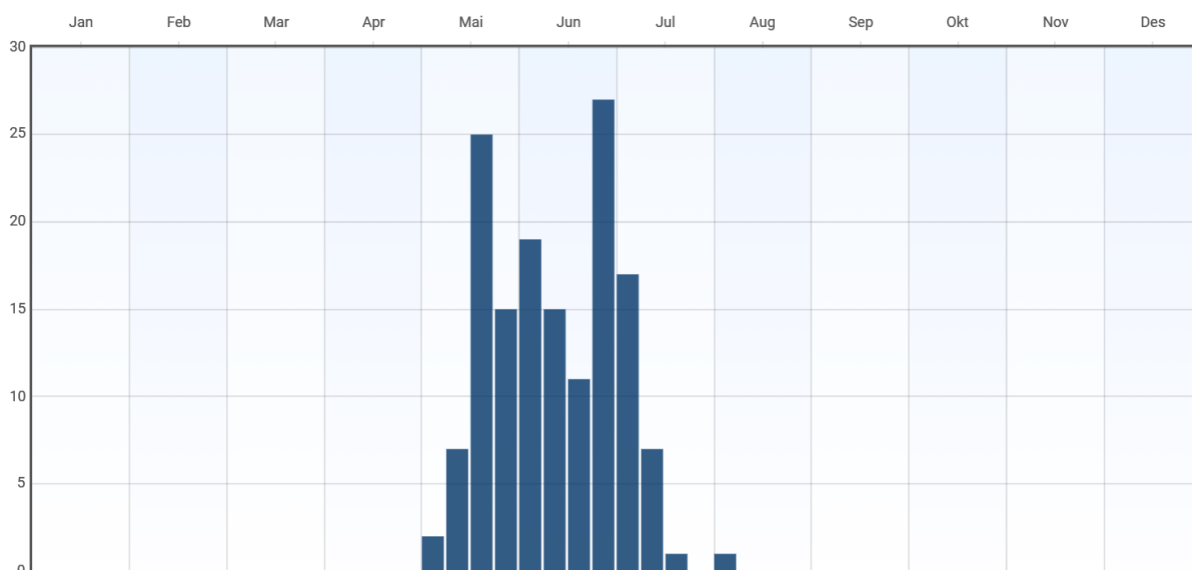
Rødstilk (*Tringa totanus*)

Status: Fåtallig, men regelmessig i Pasvik under vårtrekket. Hekker muligens i høyereliggende områder, men konkrete hekkefunn mangler. Sjelden under høsttrekket. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er rødstilken kategorisert som **NT – Nær truet**.

Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Noatun 02.05.2019 (Marius von Glahn m.fl./AO).

Seneste høst: 2 ind. ble observert ved Hestefoss 05.08.1905 (Schaanning 1907).

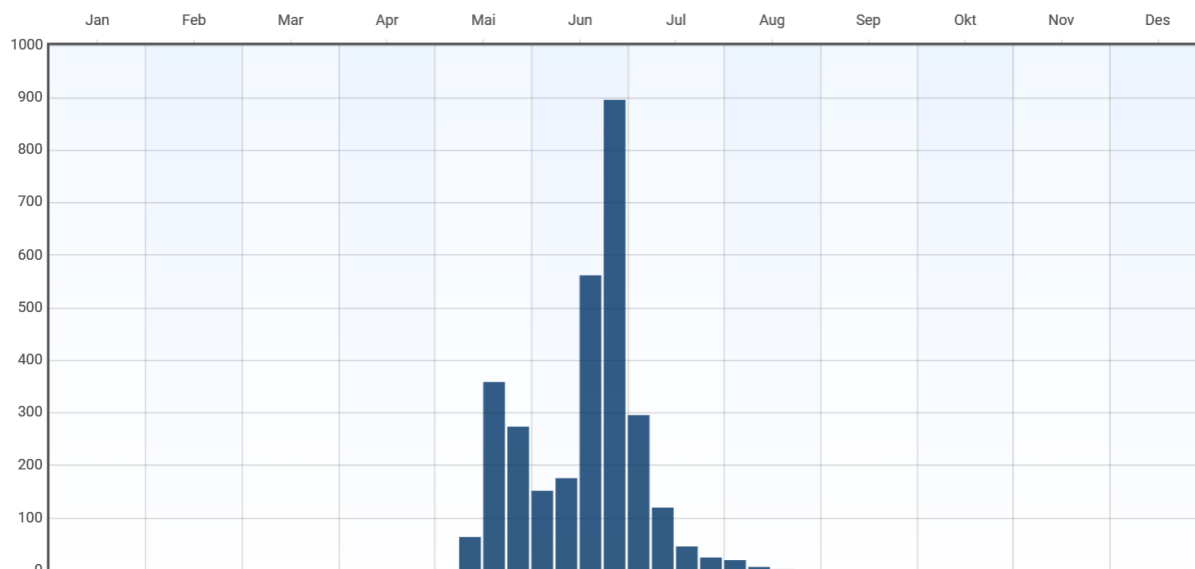
Største antall: 10 ind. ble observert ved Noatun 07.06.2001 (Terje Gustavsen/AO).

Antall registrerte individer av rødstilk fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Grønnstilk (*Tringa glareola*)

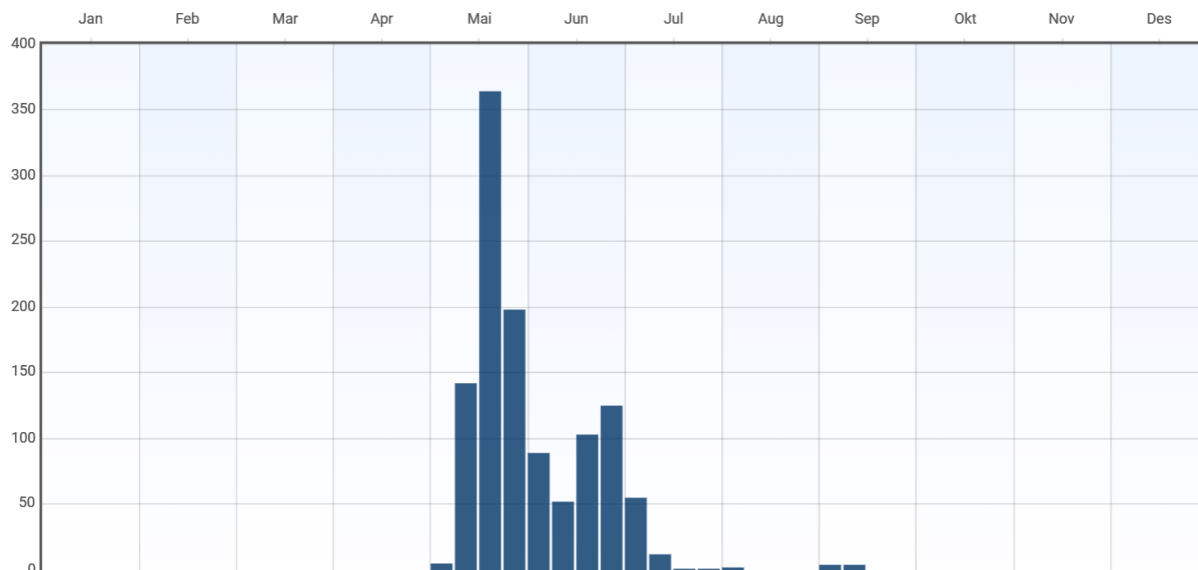
- Status: Vanlig hekkefugl i hele Pasvik. Trolig den mest tallrike vadefuglen i området.
- Trekk: Ankommer vanligvis den tredje uka i mai og forlater oss i løpet av august.
- Tidligste vår: 1 ind. ved Noatun 07.05.2006 (Olav Gilde/AO).
- Seneste høst: 1 ind. trakk mot sør ved Tangenfjellet 01.09.1987 (Kjetil Johannessen/AO).
- Største antall: 77 ind. på strekningen Hestefoss-Jordanfoss 03.06.1999 (Thingstad et al 1999).

Antall registrerte individer av grønnstilk fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Sotsnipe (*Tringa erythropus*)

- Status: Vanlig hekkefugl på skogsmyrer. Sees også regelmessig på trekk vår og høst.
- Trekk: Ankommer Pasvik omkring midten av mai; forlater området i begynnelsen av august.
- Tidligste vår: 6 ind. ble observert ved Loken 07.05.2004 (Günther 2006).
4 ind. ble observert ved Noatun 07.05.2013 (Marius von Glahn/AO).
- Seneste høst: 1 ind. ble observert ved Lille Skogøy 12.09.1997 (Günther & Thingstad 2002).
- Største antall: 114 ind. ble registrert på strekningen Hestefoss-Jordanfoss 01.06.2017.

Antall registrerte individer av sotsnipe fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Gluttsnipe (*Tringa nebularia*)

Status: Vanlig hekkefugl i Pasvikdalens skogområder. Relativt vanlig på trekk.

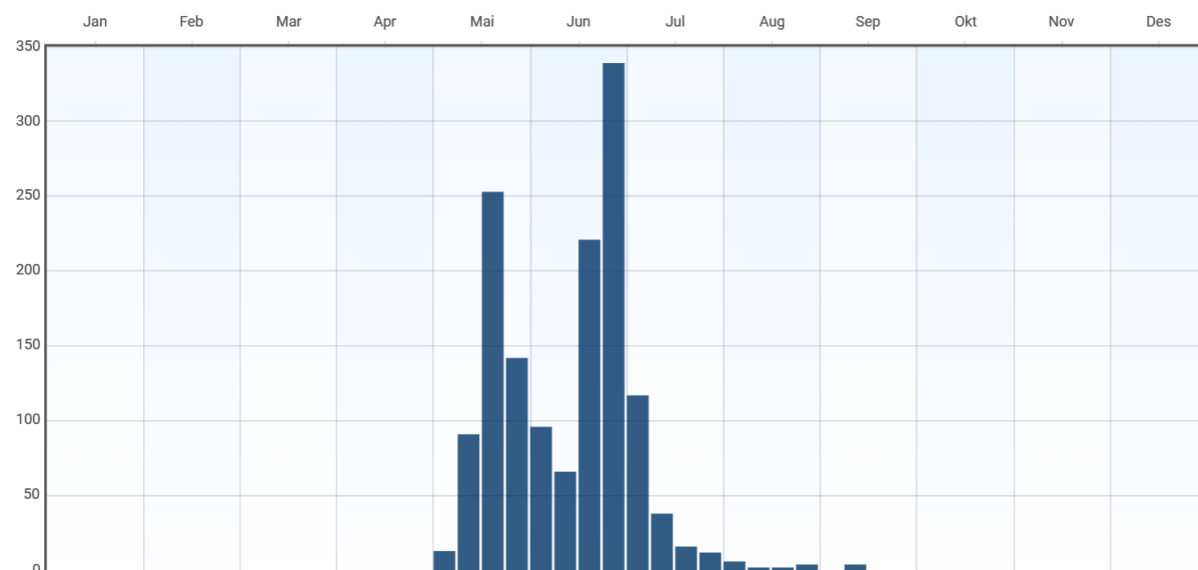
Trekk: Ankommer Pasvik vanligvis den andre uka i mai; forlater oss i løpet av august.

Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Noatun 01.05.2002 (Günther 2002a).

Seneste høst: 4 ind. ble observert ved Lille Skogøy 10.09.2009 (Olav Gilde/AO).

Største antall: 50 ind. registrert fra sykkel på strekningen Svanvik-Gjøkbukta 24.05.1987 (Kjetil Johannessen/AO).

Spes. obs.: I juni 2001 ble det funnet et gluttsnipereir med seks egg på en furumo i Øvre Pasvik (Randa pers. medd.). Dette er svært uvanlig hos vadere generelt og er så vidt jeg vet aldri tidligere beskrevet hos gluttsnipe.

Antall registrerte individer av gluttsnipe fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Krykkje (*Rissa tridactyla*)

Status: Meget sjelden gjest om våren. Kun tre observasjoner. Vanlig hekkefugl flere steder langs kysten av Finnmark. Noen få par hekker muligens fortsatt i Kjerringstupet ved Kirkenes. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er krykkja kategorisert som **EN – Sterkt truet**.

Spes.obs.: 4 ind. trakk mot sør i stor høyde over Fjærvann 28.05.1973 (Wikan 1987).
8 ind. (6 ad., 1 subad., 1 juv.) ved Hestefossdammen 27.-28.05.1982 (Bangjord 1982).
1 juv. ble observert ved Hestefossdammen 24.05.1983 (Haugskott 1993).

Ismåke (*Pagophila eburnea*)

Status: Meget sjelden. Kun en vårobservasjon er kjent. Hekker på Svalbard og enkeltindivider kan dukke opp på Finnmarkskysten vinterstid.

Spes.obs.: 1 ind. ble skutt ved Svanvik i april 1903 (Schaanning 1907).

Hettemåke (*Chroicocephalus ridibundus*)

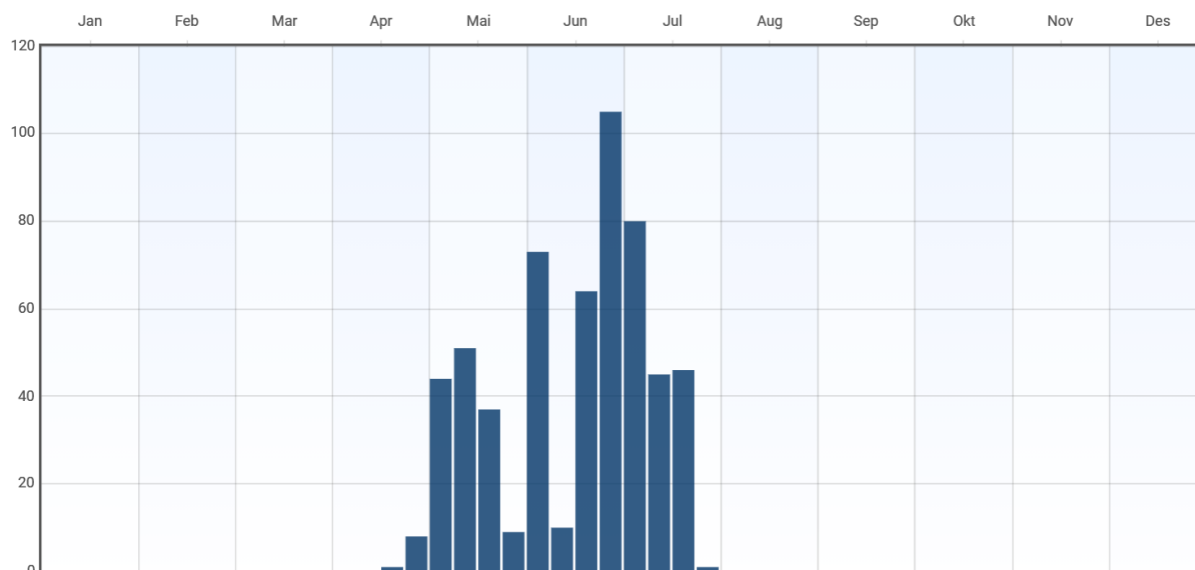
Status: Fåtallig hekkefugl. Arten begynte å dukke opp i Pasvik på 1960-tallet og første hekkefunn ble gjort i 1967 (Haftorn 1971). Hettemåka har imidlertid forsvunnet igjen fra Abbortjern på Nilamyra der den hekket fram til 1996. Minst 15 par hekket på en holme utenfor Utnes i 1999. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er hettemåka kategorisert som **CR – Kritisk truet**.

Trekk: Relativt vanlig på vårtrekk langs Pasvikelva.

Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Vaggatem 23.04.2004 (Rune Wiggen m.fl./AO).

Seneste høst: 1 3K trakk mot sør ved Hestefossdammen 03.10.1987 (Kjetil Johannessen/AO).

Største antall: 70 ind. observert 850 m nord for Skogfoss 12.07.2001 (Casslén pers .med.).

Antall registrerte individer av hettemåke fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Dvergmåke (*Hydrocoloeus minutus*)

Status: Fåttallig hekkefugl i Svanvik-Skrøytnes-området siden 1999. Fram til årtusenskiftet var dvergmåka meget sjelden i Pasvik. Trolig har fuglene ekspandert nordover fra hekkekolonier i Nord-Finland. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er dvergmåka kategorisert som **VU - Sårbar**.

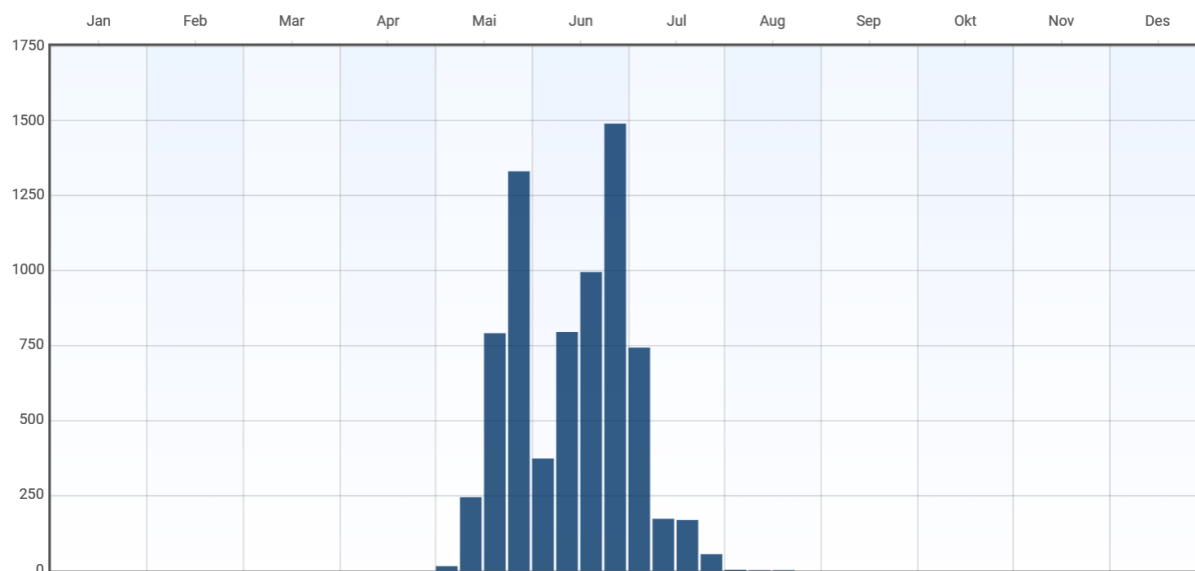
Trekk: Ankommer fra midten av mai og forsvinner i juli-august. De adulte fuglene forsvinner først.

Spes.obs.: Første kjente observasjon ble gjort ved Fjærvann 22.07.1986 (Günther 2000).

Tidligste vår: 4 ind. ble observert ved Noatun 05.05.2005 (Günther 2006).

Seneste høst: 2 ungfugler ble observert ved Lille Skogøy 23.08.2019 (Bertil Casslén/AO).

Største antall: 250 ind. observert ved Skrøytnes 25.-26.05.2019 (Anders Faugstad Mæland/AO).

Antall registrerte individer av dvergmåke fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

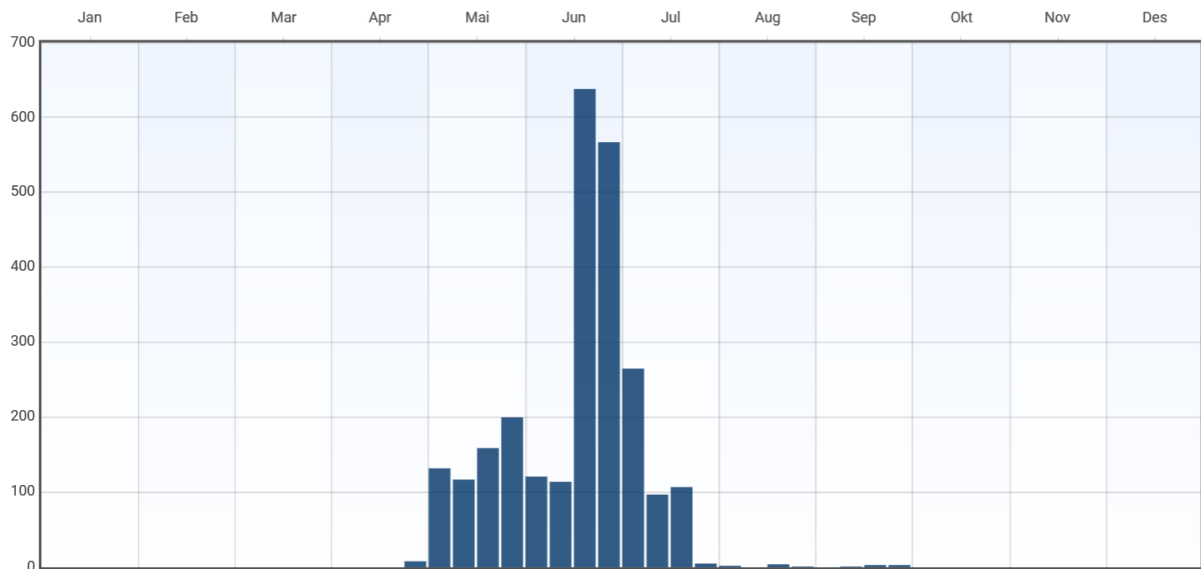
Fiskemåke (*Larus canus*)

Status: Vanlig hekkefugl langs Pasvikelva og ved større og mindre vann i området. Vanlig på trekk. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er fiskemåka kategorisert som **VU - Sårbar**.

Tidligste vår: 20 ind. ble observert ved Salmijärvi 24.04.2001 (Wikan pers. medd.).

Seneste høst: 1 ind. ved Hestefosdammen 01.11.1987 (Lindgaard 1995).

Største antall: 77 ind. ble registrert på strekningen Hestefoss-Jordanfoss 24.05.2002 (Günther 2002). Dessuten ble 75 ind. observert ved Svanhovd 24.05.2004 (Günther 2006).

Antall registrerte individer av fiskemåke fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Svartbak (*Larus marinus*)

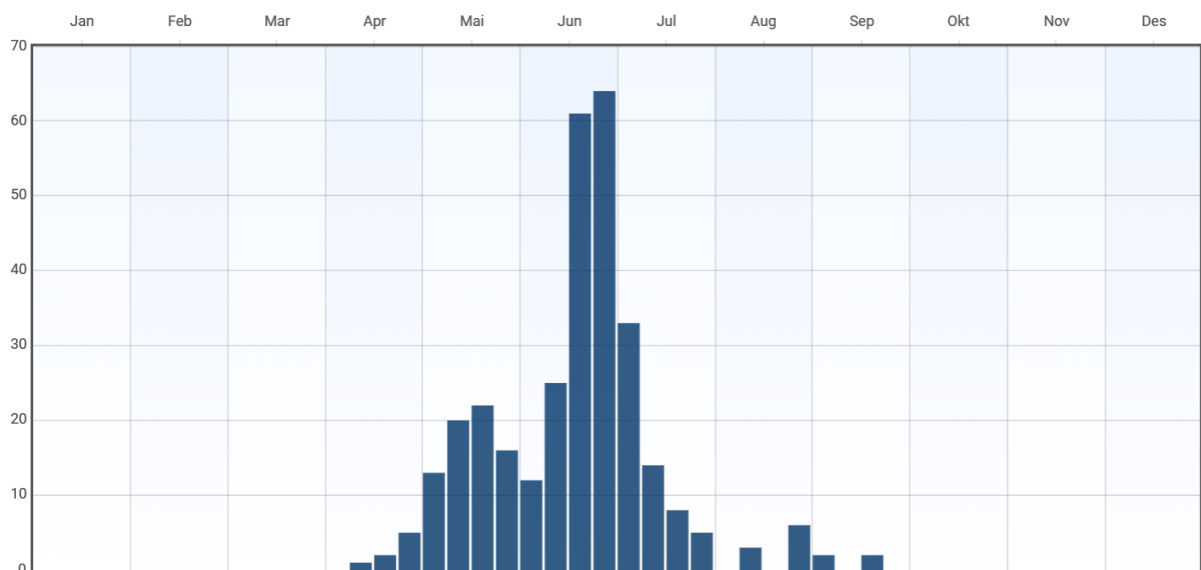
Status: Vanlig, men fåtallig hekkefugl ved Pasvikelva og de største vannene i området.

Trekk: Sees vanlig på vårtrekk fra februar og utover. En del individer sees også på næringstrekk mellom Bøkfjorden og avfallsplassen i Nikel.

Tidligste vår: 1 ind. ved Skogfoss 10.04.2005 (Olav Gilde/AO).

Seneste høst: 1 adult ved Fjærvannet 24.10.1987 (Kjetil Johannessen/AO).

Største antall: 22 ind. ble observert ved Utnes 25.05.2005 (Günther 2006).

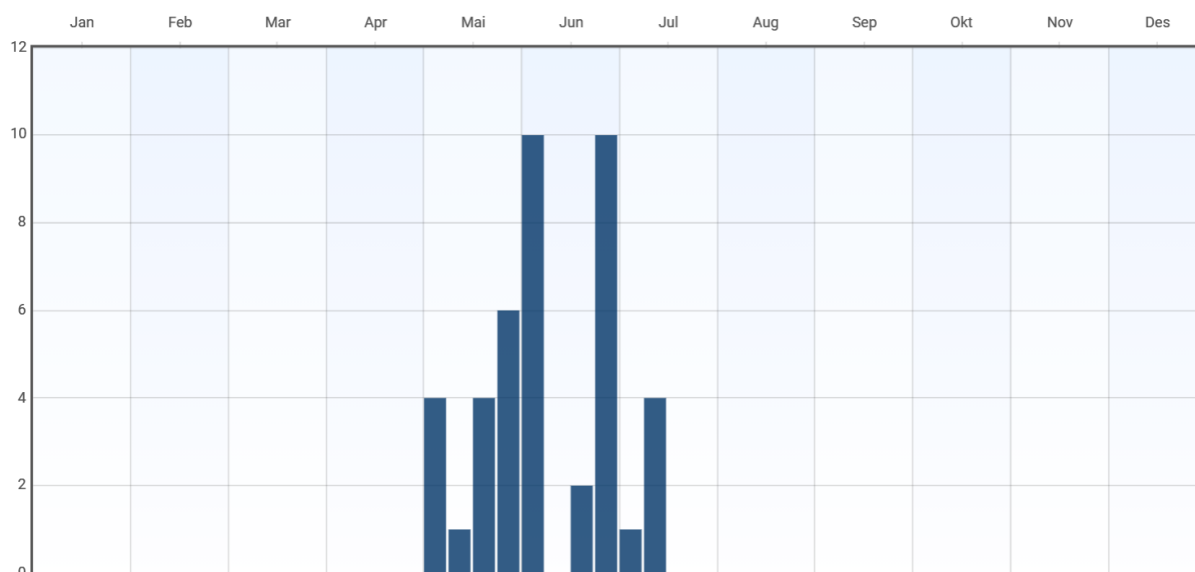

Antall registrerte individer av svartbak fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Spes. obs.: 1 ad. ved Lille Skogøy, Skrøytnes 09.07.2013 var i følge observatøren «påtagelig langbent og tilhørte sannsynligvis underarten *L. f. heuglini*.» (Bertil Casslén/AO).

Antall registrerte individer av sildemåke fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Makrellterne (*Sterna hirundo*)

Status: Fåttallig hekkefugl ved Fjærvann og ved Svanvik. Tre par ble funnet hekkende ved Ellentjern allerede i 1906 (Schaanning 1907). 2-3 par hekket på flyteøyer i Hestefosdammen i 1987 (Lindgaard 1995). I «Norsk Rødliste for arter 2021» er arten kategorisert som **EN – Sterkt truet**.

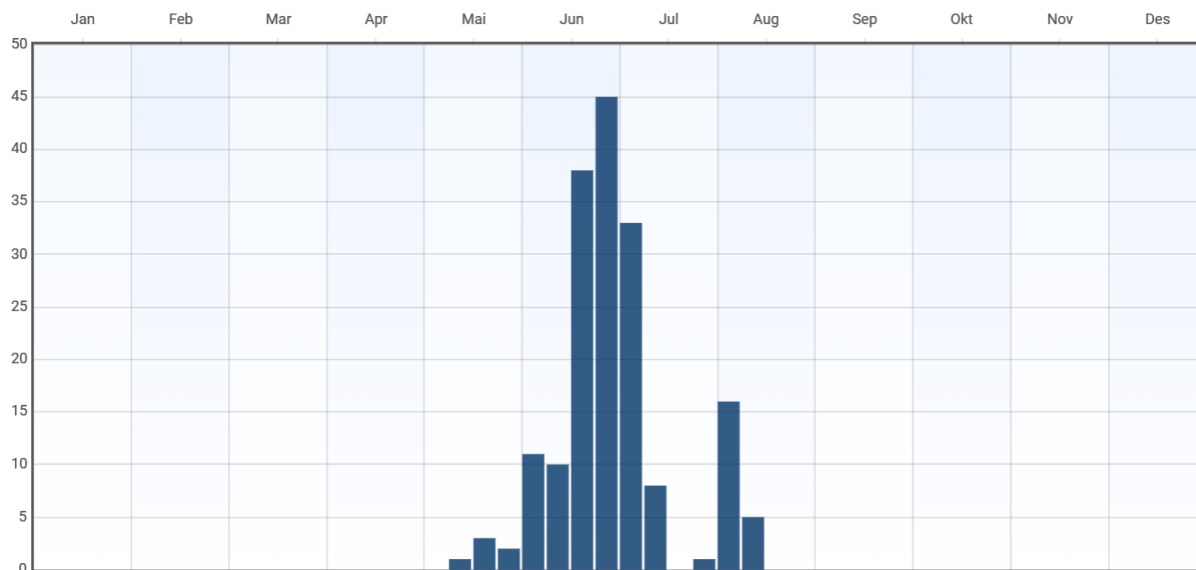
Trekk: Ankommer i slutten av mai og forsvinner i løpet av august.

Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Skrøytnes 14.05.2002 (Günther 2003b).

1 ind. ble observert ved Skrøytnes 14.05.2018 (Bertil Casslén/AO).

Seneste høst: 1 ind. ble observert ved Lille Skogøy 12.09.1997 (Günther & Thingstad 2002).

Største antall: 25 ind. ble observert ved Nesheim, Kjerringneset 02.07.2018 (Sander Urdal/AO).

Antall registrerte individer av makrellterne fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Rødnebbterne (*Sterna paradisaea*)

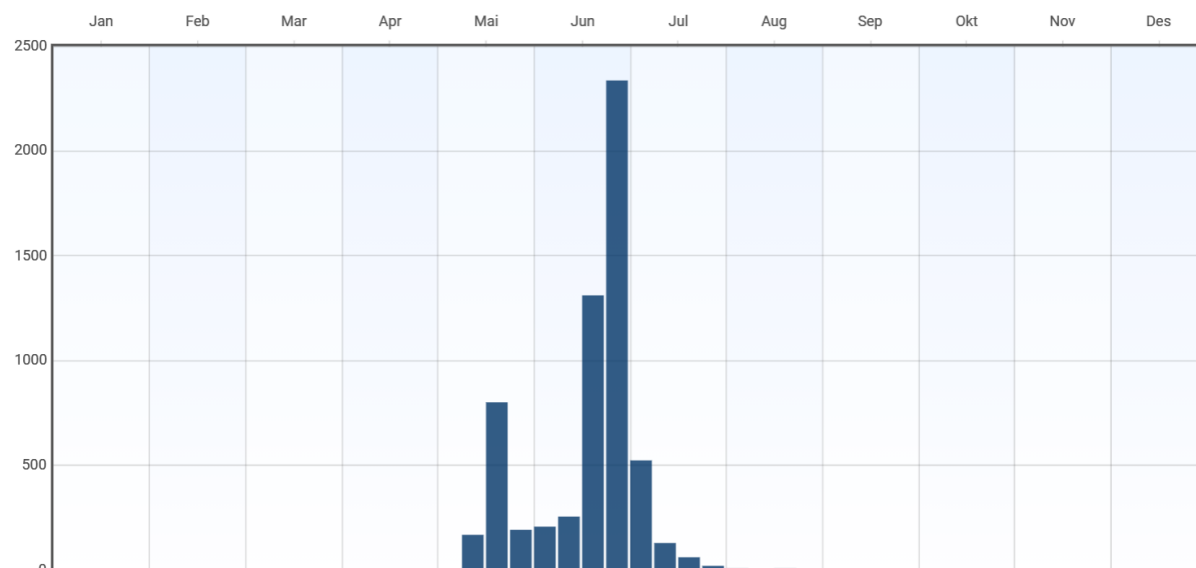
Status: Vanlig hekkefugl ved Pasvikelva og ved myrer og vann i skogtraktene.

Trekk: Ankommer vanligvis i slutten av mai og forsvinner i løpet av august.

Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Skrøytnes 08.05.2016 (Anders Faugstad Mæland/AO).

Seneste høst: 7 ind. ved Fjærvannet 04.09.1987 (Kjetil Johannessen/AO).

Største antall: 400 ind. ble observert 850 m nord for Skogfoss 12.07.2001 (Casslén pers. medd.).

Antall registrerte individer av rødnebbterne fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Svartterne (*Chlidonias niger*)

Status: Meget sjelden. Kun to observasjoner fra mai og juni. Arten hekker fåtallig i Sør-Sverige og Sør-Finland, mer vanlig i Russland og Baltikum.

Spes.obs.: 1 adult observert ved Noatun 12.06.2006 (Martin og Håvard Eggen via www.fugler.net)

1 adult observert ved Noatun 21.-23.05.2019 (Kim Daniel Hansen/AO).

Storjo (*Stercorarius skua*)

Status: Meget sjelden. Kun fire sommerobservasjoner. Hekker spredt og fåtallig på kysten av Vest-Finnmark.

Spes.obs.: 1 ind. ble observert ved Hestefosdammen 15.06.1983 (Olsen 1998).

1 ind. ble observert ved Hestefosdammen 24.07.1983 (Olsen 1998).

1 ind. ble observert ved Utnes, Svanvik 25.06.2005 (Terje Hansen m.fl./AO).

1 ind. ble observert ved Lille Skogøy, Skrøytnes 23.06.2017 (Thorbjørn Aakre/AO).

Polarjo (*Stercorarius pomarinus*)

Status: Meget sjelden. Kun fire observasjoner er kjent fra vårtrekket i mai og juni. Polarjoen hekker på tundraen fra Kaninhalvøya og østover gjennom Russland. Arten er imidlertid også funnet hekkende på Varangerhalvøya i gode smågnagerår.

Spes.obs.: 7 ind. ble observert ved Hestefosdammen 09.05.1979 (Rolstad et al 1983).

10 ind. ble observert ved Skrøytnes 19.06.2012 (Tom Roger Østerås/AO).

1 ind. ble observert ved Skrøytnes 21.06.2012 (Barbara Leibiger m.fl./AO).

4 ind. ved Myrset, Skrukkebukta 09.06.2016 (Bertil Casslén/AO).

Tyvjo (*Stercorarius parasiticus*)

Status: Sjelden gjest vår, sommer og høst. Kun et fåtall observasjoner; de fleste fra juni. Vanlig ved kysten. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er arten kategorisert som **VU - Sårbar**.

Spes.obs.: 1 ind. ved Hestefosdammen 22.07.1979 (Størkersen 1983).

1 ind. (lys form) ved Hestefosdammen 15.06.1982 (Bangjord 1982).

1 ind. (mørk form) ved Hestefosdammen 14.07.1982 (Bangjord 1982).

1 ind. (mørk form) ved Hestefosdammen 14.06.1983 (Haugskott 1983).

1 ind. (mørk fase) trakk over Toppåsen 08.06.1987 (Lindgaard 1995).

1 ind. trakk mot nord over Hestefosdammen 23.07.1987 (Kjetil Johannessen/AO).

1 ind. ble observert ved Noatun 05.09.1987 (Kjetil Johannessen/AO).

1 ind. trakk forbi Utnes 10.06.1999 (Günther & Thingstad 2002).

2 ind. (begge faser) ved Fjærvannet 05.06.2000 (Günther & Thingstad 2002).

1 ind. ble observert ved Fjærvannet 16.06.2000 (Birkeland et al 2000).

1 ind. ble observert ved Skrøytnes 05.-06.07.2010 (Anders Faugstad Mæland/AO).

2 ind. ble observert ved Utnes, Svanvik 21.06.2011 (Morten Günther m.fl./AO).

2 ind. ble observert ved Skrøytnes 19.06.2012 (Tom Roger Østerås/AO).

1 ind. ble observert ved Skrøytnes 21.06.2012 (Tore Reinsborg m.fl./AO).

1 ind. ble observert ved Skrøytnes 23.06.2012 (Fredrik Kræmer m.fl./AO).

1 adult ble observert ved Svanevatn, Svanvik 22.06.2014 (Tor Olsen m.fl./AO).

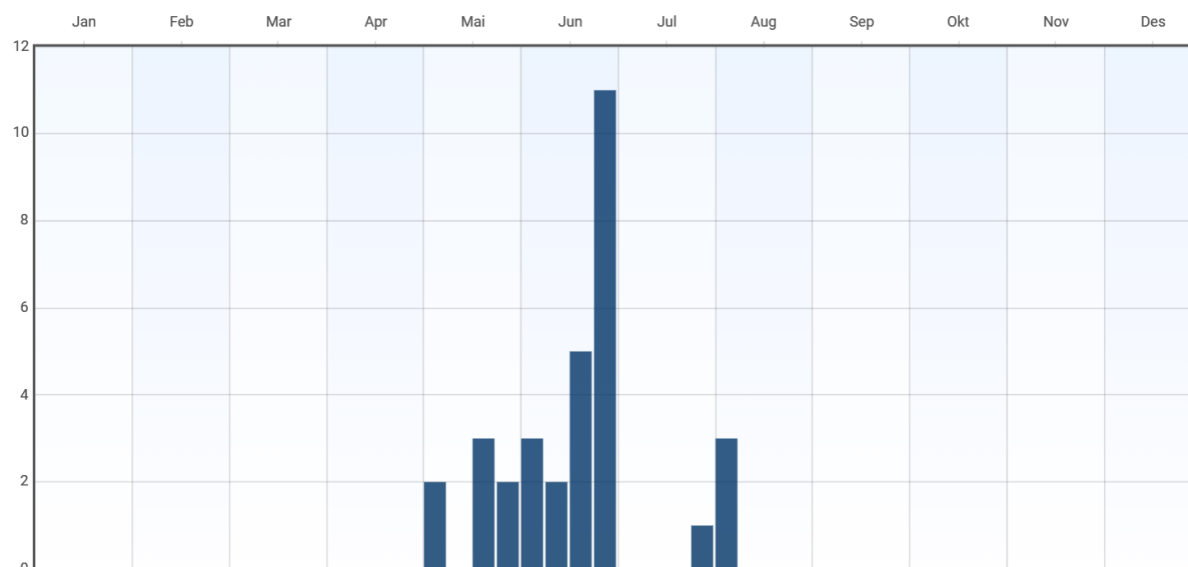
Fjelljo (*Stercorarius longicaudus*)

Status: Hekker muligens fåtallig i de høyereliggende delene av Pasvik i gode smågnagerår. Hekking er imidlertid så langt ikke dokumentert. Uregelmessig på vartrekk langs Pasvikelva i mai og juni.

Tidligste vår: 2 ind. ble observert ved Noatun 05.05.2018 (Tomas Aarvak m.fl./AO).

Seneste høst: 1 ind. ble observert ved Radjoaivi 04.08.1998 (Sirpa Seppänen m.fl./AO).

Største antall: 68 ind. fordelt på flere småflokker trakk forbi Hestefossdammen 24.-25.05.1983. (Haugskott 1993).

Antall registrerte individer av fjelljo fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Lomvi (*Uria aalge*)

Status: Sjelden. Enkeltindivider er observert i Pasvikelva etter perioder med storm. Det er også gjort vinterobservasjoner av lomvi i snø, bl.a. på 1950-tallet og i 1979. Arten hekker flere steder på Finnmarkskysten. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er lomvien kategorisert som **CR – Kritisk truet**.

Spes.obs.: 5 ind. oppholdt seg på Fjærvann og i Ruskebukt i mai 1949 (Wikan 1987).

Smålom (*Gavia stellata*)

Status: Fåttallig hekkefugl i de nordlige og høyereliggende delene av Pasvikkaldalen. Vanlig hekkefugl i de kystnære delene av Sør-Varanger.

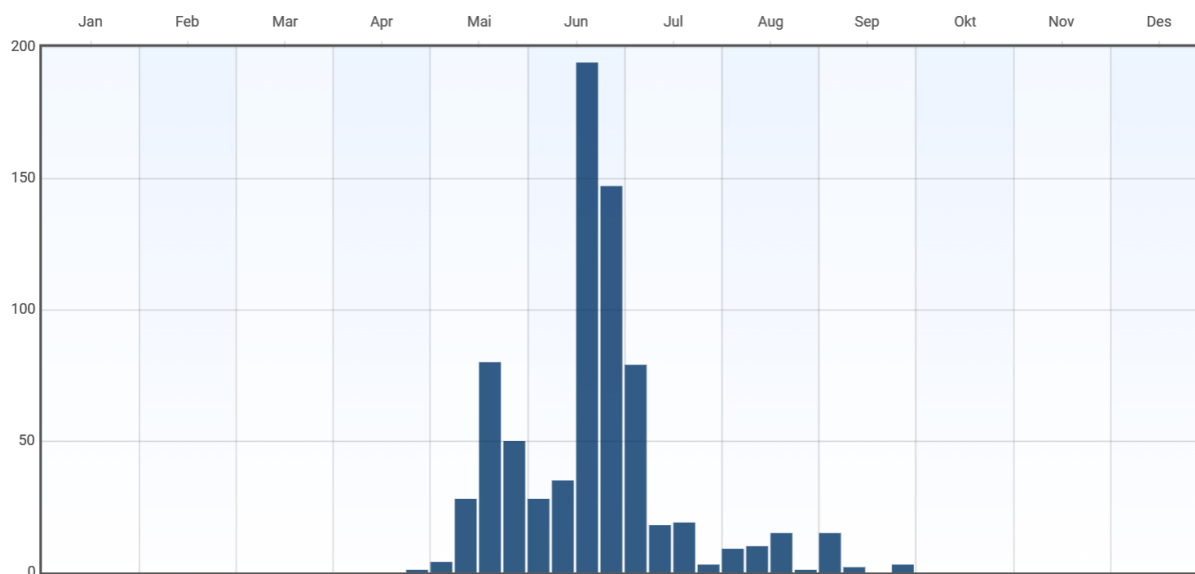
Trekk: Vanlig i lite antall på vårtrekk i mai-juni og høsttrekk i august-september.

Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Elvestad 28.04.2020 (Bertil Casslén/AO).

Seneste høst: 1 ind. overflygende ved Vaggatem 27.09.2017 (Geir Gaarder/AO).

Største antall: 15 ind. ble registrert på strekningen Hestefoss-Jordanfoss 06.06.2012.

15 ind. ble observert i Skrukkebukta 21.06.2016 (Trond Korsgård/AO).

Antall registrerte individer av smålom fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Storlom (*Gavia arctica*)

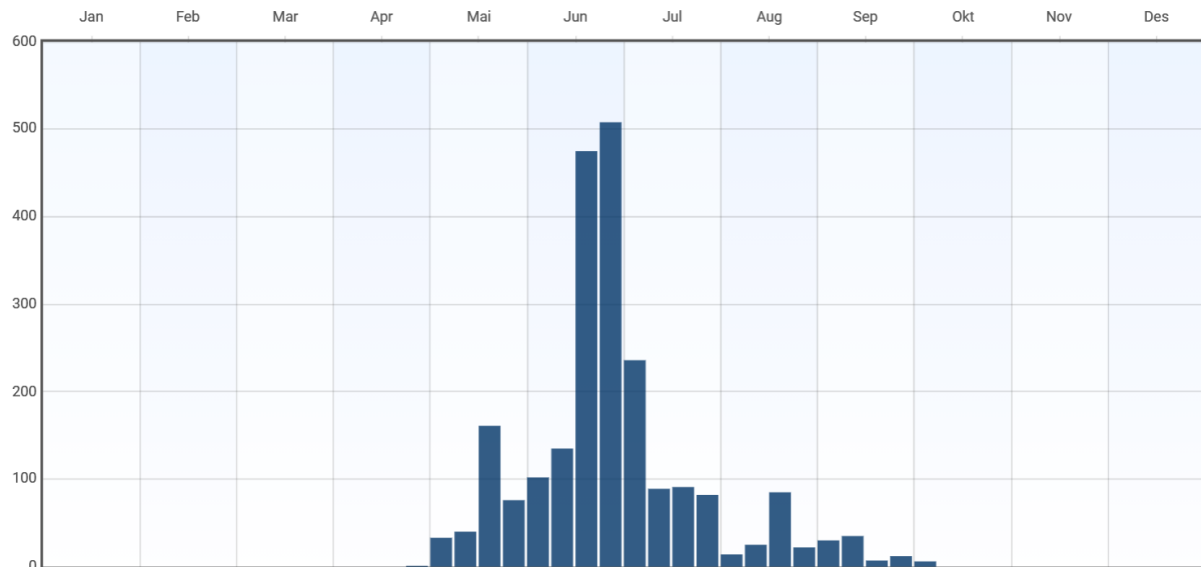
Status: Vanlig hekkefugl i de fleste større vann i Pasvikkaldalen, samt mange steder ved Pasvikelva.

Trekk: Ankommer i midten av mai og forlater området i begynnelsen av oktober.

Tidligste vår: 1 ind. ble observert ved Melkefoss 28.04.2019 (Tomas Aarvak m.fl./AO).

Seneste høst: 1 ind. ble observert utenfor Kjerringneset 27.10.1987 (Lindgaard 1995).

Største antall: Flokker på opptil 200 ind. er observert på trekk (Wikan 1987).

Antall registrerte individer av storlom fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Islom (*Gavia immer*)

Status: Meget sjelden. Kun en vår- og to sommerobservasjoner. Registreres årlig på trekk langs Finnmarkskysten. Nærmeste hekkeområde er på Island.

Spes. obs.: 1 ind. i sommerdrakt ved Jordanfoss i juli 1987 (Lindgaard 1995).

1 ind. trakk mot øst ved Grenseberget 29.05.1993 (Noddeland 1993).

1 adult ble observert ved Lille Skogøy 24.06.2020 (Andreas Günther m.fl./AO).

Stork (*Ciconia ciconia*)

Status: Meget sjelden. Kun en vårobservasjon. De nærmeste hekkeplassene ligger i Estland.

Spes.obs.: 1 ind. ved Hestefoss 30.05.1976 (Wikan 1977).

Storskarv (*Phalacrocorax carbo*)

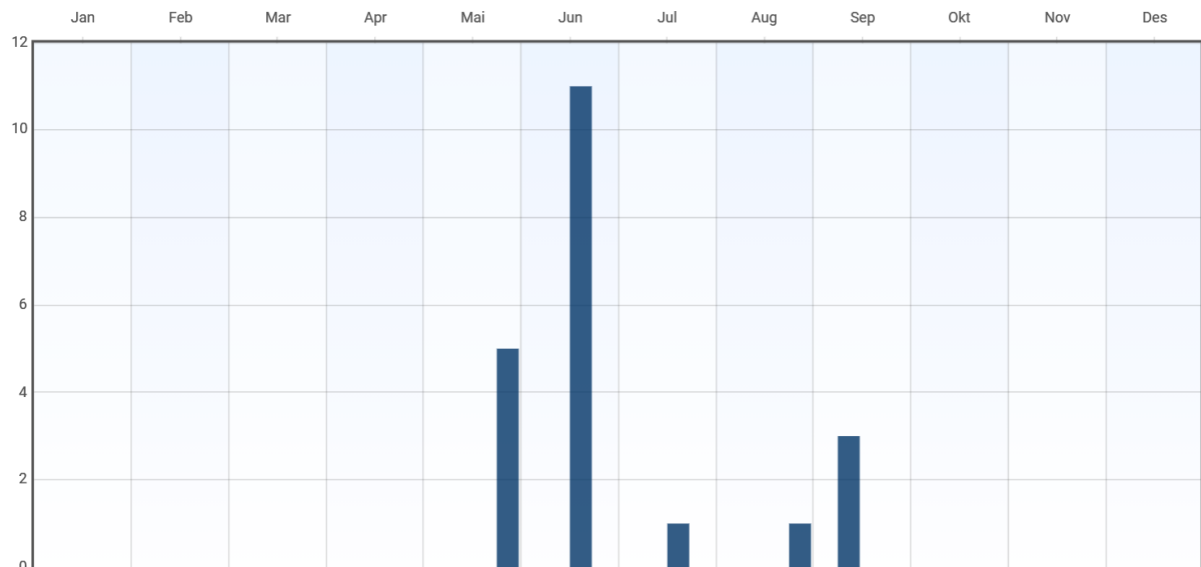
Status: Fåttallig, men regelmessig gjest i trekketidene vår og høst. De fleste observasjonene gjøres i mai og august-september, men enkeltindivider er også observert om sommeren og sent på høsten. Storskarven er en vanlig hekkefugl langs kysten av Sør-Varanger. I «Norsk Rødliste for arter 2021» er storskarven kategorisert som **NT – Nær truet**.

Tidligste vår: 1 ind. funnet skadet ved Svanvik 28.04.1996 (Günther & Heggland 2000).

Seneste høst: 1 ind. oppholdt seg ved Myrset 21.-23.11.2000 (Günther & Thingstad 2002).

Største antall: Hele 57 ind. ble observert 20.08.1978 (Rolstad et al. 1983).

55 ind. trakk mot VNV ved Grenseberget 30.05.1993 (Noddeland 1993).

Antall registrerte individer av storskarv fordelt på uker (1996-2020). Kilde: AO.

Toppskarv (*Phalacrocorax auritus*)

Status: Meget sjelden. Kun to vår- og to sommerobservasjoner. Arten hekker spredt langs kysten av Sør-Varanger.

Spes.obs.: 2 ind. ble observert i Hestefossdammen 28.05.1974 (Bollingmo & Breiehagen 1977).
 1 ind. ble observert i Fjærvann 26.04.1983 (Haugskott 1993).
 1 ind. næringssøkende ved Skrukkebukta 01.08.2015 (Jon Hansen/AO).
 1 ind. overflygende ved Lille Skogøy 21.06.2019 (Knut Arne Monrad/AO).

Gråhegre (*Ardea cinerea*)

Status: Sjelden gjest. Streifindivider ble observert ved Pasvikelva nesten årlig på 1970- og 80-tallet. Kun et fåtall vår- og sommerobservasjoner er kjent etter årtusensskiftet. De nærmeste hekkeplassene for gråhegre ligger i Nord-Troms.

Spes. obs.: 2 ind. ble observert ved Noatun 14.04.1974 (Olsen 1997).
 1 ind. ble observert ved Noatun 16.06.1982 (Olsen 1997).
 1 ind. ble observert ved Svanvannet 12.05.2002 (Günther 2003b).
 1 ind. ble observert ved Svanhovd 28.07.2004 (Anders T. Hangård/AO).
 1 ind. ble observert ved Mellomnes og Loken 11.05.2006 (Olav Gilde/AO).
 1 ind. ble observert ved Skrøytnes 20.05.2018 (Per-Arne Johansen m.fl./AO).
 1 ind. ble observert ved Melkefoss 23.05.2018 (Atle Haga m.fl./AO).
 1 1K ble observert ved Lille Skogøy 31.07.2019 (Bertil Casslén/AO).

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Minstituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.